

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SELİM İLERİ

BU YAZ AYRILIĞIN
İLK YAZI OLACAK

-ORHAN KEMAL ROMAN ARMAĞANI-

10.
BASKI

ŞİİR
ROMAN

SELİM İLERİ

1949'da İstanbul'da doğdu. 19 yaşında *Cumartesi Yalnızlığı* isimli ilk öykü kitabı yayımlandı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini 1972'de yarım bıraktı. 1976'da Dostlukların Son Günü'yle Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 1977'de *Her Gece Bodrum*'la Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü aldı. Romanları ve öyküleriyle edebiyat çevresinde geniş yankılar uyandırdı. *Yaşarken ve Ölürken* (1981) *Milliyet Sanat* dergisince yılın romanı seçildi. *Kırık Bir aşk Hikâyesi* adlı senaryosu Sinema Yazarları'nca 1982-83 mevsiminin en iyi senaryosu ödülüne layık görüldü. *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* (1991) Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü'nü aldı. *Allahsızmarladık Cumhuriyet* adlı oyunu 1997'de hem Afife Jale hem de Avni Dilligil ödülleri aldı. İleri'ye 1999 yılında, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti "televizyon" alanında Kültür-Sanat Ödülü verdi. Radyo çalışmaları dolayısıyla aynı yıl Dialog Medya Ödülü'nü aldı. 2001'de *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak* yayımlandı ve 2002 Orhan Kemal Roman Armağanı'yla ödüllendirildi. Selim İleri ayrıca, 2003 yılında *Uzak, Hep Uzak* adlı deneme kitabıyla Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, 2005 yılında ise *İstanbul'un Sandık Odası* adlı kitabıyla da TYB'nin Hatıra-Gezi alanındaki ödülünü aldı. Selim İleri'nin bütün kitapları Everest Yayınları tarafından yayımlanmaktadır:

Destan Gönüller/Fotoğrafi Sana Gönderiyorum (cep boy) (2009), *Annem İçin* (2009), *Kırık Deniz Kabukları* (2009), *Son Yaz Akşamı* (2009), *Ay Işığı* (2009), *İstanbul İlk Romanımda Leylâk* (2009), *Yaşarken ve Ölürken* (2009), *Bir Akşam Alacası* (2010), *Dostlukların Son Günü* (2010), *İlkgençlik Çağına Öyküler - 1,2* (2010), *Bu Yalan Tango* (2010), *Obur-cuk Mutfakta* (2010), *Kar Yağıyor Hayatıma* (2010), *Her Gece Bodrum* (2010), *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* (2010), *Gramofon Hâlâ Çalışıyor* (2010), *Cemil Şevket Bey Aynalı Dolaba İki El Revolver* (2011), *Solmaz Hanım Kimsesiz Okurlar İçin* (2011), *Daha Dün* (2011), *Yağmur Akşamları* (2011).

BU YAZ AYRILIĞIN İLK YAZI OLACAK

Selim İleri

Yayın No 971
Türkçe Edebiyat 334

Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak
Selim İleri

Son okuma: Mustafa Çevikdoğan
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2011, Selim İleri
© 2011; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ekim 2001, Doğan Kitap
10. Basım: Ağustos 2011, Everest Yayınları

ISBN: 978 - 975 - 289 - 909 - 4
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (0212) 674 97 23
Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Her roman aslında bir otobiyografidir.

André Malraux

*Dinle neyden kim hikâyet etmede
Ayrılıklardan şikâyet etmede*

Mevlâna / Naîfî

Hepsi yaşandı, bitti. Zamanları birbirine karıştı, tek bir zaman gibi oldu.

Şimdi anlatmaya, sıraya koymaya, çözmeye çalışıyorum.

Hepsi bittikten sonra...

Bir roman ve bir canına kıymış sizi takip edebilir.

Bu geceyarısında, o geceyarısında, her geceyarısında, kim bilir hangi yapayalnız geceyarısında, ölüm yanı başındaymışçasına, birileri -ölüler, canına kıymışlar, anı hayaletleri- daima gözetliyorlarmışçasına; yazdıklarını, çiziktirdiklerini -kâğıt parçaları, not defterleri, bloknottan kopartılmış yapraklar, buruşturulup atılacak şeyler- okuyor ve anlamaya, kavramaya, çözmeye çalışıyordu.

Anı iskeletleri.

Bir kadın sana kitap sallıyordu, selâm yerine.

Havuzda doğru yürüyorsun. Manolya ağacı çok ihtiyarlaşmış. Bana gülümsüyordun; sanki az önceydi...

Bu gecenin işi, anı iskeletlerini tasfiye etmek. Tasfiye: temizleme, arıtma. Ama bir yandan da: batan ticarî kuruluşta hesapların kesilmesi; alacaklılara ortada kalan maldan, paradan... Gülümsedi; yazarlığınız günün birinde batkıya uğrayabilir. Bu gece bu iş bitmeli, gün ağmadan bitmeli.

Anı hayaletlerinden kurtulacaktı.

Bir roman ve bir canına kıymış peşinizi bırakmayabilir.

"Peşinizi", silmiş, karalamış, "ardınızı" yapmış. Peşiniz? Ardınız? Yineleyip duruyor, karar veremiyordu. Belki de ilk hali: "takip"... Boşluktaki tümce... tümceler işe yarayacak gibi, başlangıç tümcesi, belki de anahtar tümce.

Yazmaktan tam vazgeçtiğiniz sırada yeniden yazmak tutkusu. Alacaklılardan kaçmak. Yazmaya gizlice, gözlerden ırak devam etmek.

Defterin bir satırında, kâğıt parçalarından birinde, herhangi bir bloknot yaprağındaydı anahtar tümce, birkaç sözcük, virgüller, nokta. Sonra hemen başlayacaktı; birdenbire çözülecek, arkası gelecek...

Yıllar öncesinin coşkularıyla, coşumlarıyla, sevinç ve hayalleriyle yeniden başlamak, bir an önce yazıya çiziye koyulmak; romanlar, öyküler! Tek satırı yazılmamış ama adları ille konmuş. İlkgençliğinin 'adlar defteri'ni hatırladı. Bir yığın öykü adı bulmuştu. Romanlar yazmak istiyor, roman adları uyduruyordu. Düşler, uçucu, kırılğan, ışık aylasıyla kuşatılmış!

Hayaller içinde yazardı, esrimiş, kalbi daha hızlı çarpıyor. Ne oldu sana? Hayli donuk, hayli uzak.

Kâğıda bakıyordu. Yırt at. Artık yırt at.

Ve yırtıp atıyordu. Hayır, buruşturdu. Galiba yırtıp atmak istemedi, yırtmaya kıyamadı.

İşe yaramayacak, yazılıp çizilmiş, kullanılmış, görevleri, işlevleri bitmiş, saklanması için sebep kalmamış kâğıtları atamazdı. Eskiden, çocukluğunda.

Herkesin bir çocukluğu vardır. Sonra bazı çocuklar büyür, bazıları bir türlü büyümmez.

İşitmediği sesle irkildi: "... buruşturup attılar. Sen onu buruşturdun, attın. O seni... Hayat hepinizi buruşturdu..."

Bunu yazmayacağım. Bu çok acıklı.

Zaten hemen kıvrak bir sahneyle başlamalı, sevişme sahnesi, gerilim, tarih kırıntıları, bir de bakıyorsunuz kadınla erkeğin -Çınlıplak! Anadan doğma!- hapır hupur sevişmeleri Mütareke senelerindeymiş. Roman birbirlerinin iç çamaşırlarını yırtarcasına çıkarmalarıyla başlıyormuş. Hayat seni buruşturmuş, onu buruşturmuş, kimin umuru!

Telefona uzanmak istedi, telefon açmak, bir telefon açmak. Vazgeçti.

Küçük dolabı, görevlerini uslu uslu yapmış, işe yaramaz kâğıtlarla doluydu, gazete, dergi kesikleri, hattâ otobüs, sinema, tiyatro biletleriyle, kesekâğıtlarıyla. Puslu beyaz kasap kâğıtlarını saklayıncaya kadar.

"... Sen delisin! Çöp tenekesinden mi çıkardın bunları? Çıldırdın mı sen? Bunlar atılacak! Hemen atılacak! Sonra da doktora gideceksin..."

İçinde korkular, insanlar beni niye anlamıyor, annem babam beni niye anlamıyor. O yalnızlık o kadar eskilerden, unutulmuş günlerden kalma.

Anlatabilirim artık. Anlatmak istiyorum. Saklanması için sebep kalmadı. Annem babam öldüler. Anlatacaklarını okuyamayacaklar. Anlattığımı öğrenemeyecekler. Onları kırmayaacağım. Öldüler. Bir anır iskeleti oldular. Baskıları, üzünc verişleri kalmadı.

“... Aman yarabbi! Kıymalı kâğıtları saklıyor, ev kurtlanacak!”

Ev kurtlanmadı.

Evi anlatmayacak.

Buruşturduğu kâğıda bakıyordu. Sonra bir sigara yaktı, elleri titriyordu. Gece, ilkbahar gecesi idi. Yazı masasının üstünde dört-beş çakmak yan yana.

Gülümsemek istiyordu, hepsi bittikten sonra ve hepsine, her şeye, bir öykünün birkaç satırında, bir romanın üç-beş sayfasında rastladıkça, roman kişisi olmuşlar, ayrıntı olmuşlar, çağrışımlar getirmişler; yazar onları dondurmuş, kitaplara hapsetmiş, sevgiler, dostluklar, aşk!

“Onlar çok yaşadılar ve hayatta mihnetler taşıdılar.” Halil Vedad annesinin çağırıyordu, buraya gelsinler artık, buraya, ölümden sonra bilmediğimize, bilemediğimiz yere.

Kavuştular mı? Belki de birbirlerinde yok oldular. Halil Vedad’ın annesinin ismi neydi? Babasının ki, Halid Ziya Uşaklıgil. Vedad’ın düşsel çağrısını yazan Halid Ziya Bey’di.

Eğer varsa, orada.

Orada biz de kavuşacak mıyız? Anne babası göründüler; Berlin’de bir otel odasında, hep birlikte fotoğraf çektiriyoruz, babam fotoğraf makinesini ayarlayıp koşarak yanımıza geliyor... Henüz yaşamak istiyordu, daha yaşamak. Anne babası silindiler. Fakat ‘kavuşmak’ silinmedi. O hiç silinmedi. Şuna kavuşmak, ötekine kavuşmak, bir başka kişiye, en eski dosta, ilk aşka, son kişiye, tanımadıklarına.

Kül tablası izmarit doluydu. Buruşturamadı: ... *ve bir canına kıymış...* Halil Vedad için kötümser, upuzun bir roman yazmak istediğini hatırladı, *Bir Acı Hikâye*’yi okuduktan sonra. O kadar kötümser ki, romanı okuyanlar bir daha öyle acılara yol açmayacaklar... Hiçbir şey kalmamış, silinmiş. Sonra günün birinde yeniden hatırlanabilir. Ne zaman hatırlanabileceği belli değil.

Niye ilk bu kâğıt, ötekiler arasından çeker çekmez. Daha küçük, daha okunaksız yazmış, altta, köşede: *geri dön geri dön...* Geri dönülemez, ne kadar istenirse istenilsin geri dönülemez.

“Mektupları size vereceğim. Romanın devamını yazarsınız.”

Hayır, teşekkür ederim.

“Acı dolu mektuplar. Bende bir deste mektubu var.”

İmkânsız istekler yapışıp kalır belleğe: bir kez daha yazmak! Onca yaşamışlık, gönül yaraları, endişeler, toplumsal çalkantılar ortasında, yılgılara yenik düştü düşecek, ihtilâller, darbeler, idamlar... her yazıyı bir kez daha yazmak. Her yazı bir kez daha yazılmalı.

Derken Halil Vedad: “Onlar, çok yaşadılar ve hayatta mihnetler...”

Hayatta! Korkuyordu. Şimdi sahiden buruşturdu. Çoktan yazılmış, yayımlanmış, yıldızı sönmüş, yıldızı hiç parlamamış roman. Bir kez daha yazarsam, bu kez kurtarabilirim, yaşantılar avcumun içinden kayıp gitmez, roman sahicilik kazanabilir. Ama Halil Vedad’ı kurtaramam.

Bir kez daha yazmayacağını, devamını yazamayacağını biliyor artık. Hangi roman bir canına kıymış kurtarabilir? Bir roman yazmıştı, ölmüş bir adamı anlatmak istemişti.

Buruşturduğu kâğıtları saklayamayacağını da biliyor. Çocuk odasındaki küçük dolap.

Çocuk odası, oyuncak odası.

Oyuncak odası *Vişne Bahçesi*’ndeydi. Evi, vişne bahçesini satmak için ayrılmış gittikleri Rusya’ya geri gelirler. Uşak içerde kalır, yaşlı... neydi adı? Bir zamanlar ezbere bilirdi Çehov oyunlarını, bir zamanlar gençti. Çocuk odası oyuncaklarla doludur.

Senin çocuk odan olmadı. Eski püskü oyuncakların, kulağı kopuk, tüyleri dökülmüş ayı, rayda kendi kendine giden lokomotif, o zamanlar her şey yepyeniydi, geçen yüzyılın ortalarında, tren, vagonlar, ikide birde kırılan, sırçaları, renk renk jelatinleri yitip giden çiçekdürbünleri, sonsuz şekilleriyle.

Sanki birer birer geçiyordu şekiller, çiçekdürbününü azıcık salladınız mı yenisi, birbiri ardınca, aynı şekli bir daha göremeyerek.

Resim defteri, mum boyalar, gelincik tarlası.

Çocukluğun duyarlığı erir, gençlik çekip gider, duygu kütüğü kalır geriye; kâğıt parçalarına acımak unutulur.

Oysa bu gece, hele şimdi, şu erken ilkbahar dakikası! Şu duyarlık!..

Merdivenleri çıkıyordu, basamakları. İkinci kata gelir gelmez, beş numaranın kapısına yaklaşan ayak sesleri, içerden, terlikli. Nur Hanım gözünü deliğe dayayacak, yukarıya kim çıkıyor, bu saatte, yalnız mı değil mi, çatı katında oturan yazar, eskiden muharrir, edip denirdi.

Merdiveni korkarak, sinirlenerek çıkıyordu. Gözetlendiğini biliyor, Nur Hanım'dan nefret ediyor. Bazan durur, kapının önünde dikilir, ışık sönünceye kadar beklerdi, iyice görsün şişko cadaloz. Şişko cadaloz geri çekilir, delikte ışık pırlıtsı belirirdi. Şimdi iki kat daha çıkacak.

Nur Hanım'ı ne zaman özlemeye başladı?

Sonra, özlemek nedir ki?

Bir insanı özlemek, yurdu özlemek, bir an'ı önlemek. Çocukluğun geri dönülemeyecek yurdu ve insanları vardır. Çocukluk özlenmezken, onlar özlenebilir.

Vapurla önünden geçerken, Küçüksu Plajı'nda kabinlerin boyandığını gördüler, yaza hazırlık. Beyaza boyanıyordu kabinler; boz kumlar, mavi deniz. Kırkı aşkın yıl sonra o an, yine, ne Küçüksu Plajı kalmış, ne beyaz kabinler. Ama o an yerli yerinde.

Vapur iskelede kaldı, çayıra doğru yürüdüler. Tersine dönmüş şemsiyeleriyle gelincikler kıpkırmızıydı. Belkıs Öğretmen, "Bu piknik gününün resmini yapacaksınız..." diyordu. Eğildi, gelincikler kopardı, Terez için; gelinciklerin resmini yaptı, piknik gününü 'artık' anımsıyordu.

Mütareke senelerinde geçen sevişme sahnesine bir kadın -elbette genç, elbette çok dişi- daha ilave edeceğin yerde, gelinciklerle uğraşıyorsun dedi. İki kadını birden becerebilen erkek; birinden çıkartıyor, öbürüne sokuyordu. Okurlar kapıştılar. Her şey kirlendi. Terez gelincikleri gizlice öptü.

Daha nisan ortasındayken, yaz gecesi kadar ılıktı hava; pencere açıldı. Hiç esinti olmadığından, sigara dumanı ağır ağır süzülüyor, yayılıyor, boşlukta çok ağır dalgalanıyor, bir türlü çökmüyordu.

Geri döndüler. Her şey bittikten sonra hepsi geri döndüler. Dinledi:

"Bende dayıma yazılmış mektupları var."

"Hiç aklıma gelmezdi, romanı okuyup..."

"Evet, romanınızı okuduktan sonra sizi aramak istedim. Vedad yıllarca..."

"Böyle yıllar geçtikten sonra, sanki o... Halil Vedad arıyormuş gibi..."

"Belki. Kim bilir."

Sesler kesildi, kendi sesi ve Gülderen Hanım'ın sesi.

Halil Vedad babasına da mektuplar yazmıştı, annesine, anneciğim babacığım. Şimdi telefondaki kadın, Gülderen Hanım, bir başkasına yazılmış mektuplardan söz açıyordu; Halil Vedad yazmıştı. Vedad boyuna mektuplar yazmıştı.

Bu öykü için o telefon. Yıllar önce edilmişti. Yıllarca bekledi. Gülderen Hanım'la ilk görüşmesi; mektupları saklamıştı. Aslında her şeyi saklıyormuş. Telefon ediyor, sakladığı mektupları haber veriyordu. Bu öyküye girebilmek, bu öyküyü yazdırmak için bekleyip durdu, mektuplar, telefon. Ses, tını, sözcükler kayboldu; ama telefon bekledi.

Henüz yazmıyor ki öyküyü, tasarlamaya, kurmaya çalışıyor.

Yazar, notlarını tasfiye etmeye karar vermişken, yeni bir öykünün... beklenmedik öykünün çağrışımlarına kapılmıştır.

Her şey çok tuhaftı: Gülderen Hanım diye bir insanın varlığından haberi yoktu. Belki de hiç olmayacaktı. Roman-dan sonra Gülderen Hanım aradı. Romandaki Halil Vedad, Gülderen Hanım'a mektuplardaki Halil Vedad'ı hatırlatmıştı. Gülderen Hanım'la konuştular. Bir gizem gibi.

Halil Vedad'ın çocuk odası var mıydı? Gözlerini kapadı; bir kadeh bir şey içse, votka, viski-soda. Yalnızken, tek başınayken içmezdi, ayrılıktan önce. Büyük ayrılıklarla birlikte şimdi içiyor. Basılı sayfaları gözünün önüne getirmeye çalıştı, yazdığı, yayımlanmış, sönmüş roman. Sona doğru, "Odalar" bölümü sona doğru.

Halil Vedad'ın müzik odasını hatırlıyordu. *Vişne Bahçe-si'*ndeki yaşlı uşak değil... neydi adı? Yaşlı fräulein, piyano hocası. Ve müzik odası da Nişantaşı'ndaki evdeydi. Fräulein von Katte, Halil Vedad'a piyano ve Almanca öğretiyordu.

Tiran'daki son oda. Otel odası mı? Galiba elçilikteki oda, intihar odası. Bu roman ne kadar eskilerde kaldı. Onu yazarken neler hissetmişti? Her romanın bir 'yazış', bir de 'yazılış' öyküsü vardır. Yazdıklarımız yazılmıştır. Ama yazarken yaşadıklarımız, duygular, başımızdan geçenler, çoğu kez yazılmaz, kalakalır. Tiran'daki son odayı inceden inceye kuramamış, çarçabuk geçiştirmek istemişti, bir iki paragraf. Oda elçilikteydi ama otel odasından farksızdı. Bazan otel odaları o kadar yalnız ve yabancı.

Yenişehir'deki evde okuma odası vardı; Halil Vedad romanlar okuyordu. Sen, Halil Vedad'ın *Eylûl*'ü ya da *Nur Baba*'yı okuyup okumadığını kurmuştun.

Halid Ziya Bey, Tiran'da, elçilikteki odayı düşünüyordu, sonra, acı dinmezken, asla dinmeyecekken; o odada şimdi kim kalıyor, Vedad'ın son döşeginde, kim bilir kim! Halid Ziya böyle düşünüyordu.

Durdurmaya çalıştı, okuduklarının anılarını, yazdığı şeylerin; durduramıyordu. Başka odalar geçiyor, çocuk odası bir türlü anımsanmıyor.

Halil Vedad ölümü düşünmemişi herhalde, başlangıçta, canına kıymayı aklından bile geçirmemişti. Yükselmeyi bekliyordu, umutlar içindeydi. Romandaki genç adam: bir kez daha yazsa, yüz kez daha yazsa yaşatamayacak.

Vedad'ın çocuk odası, oyuncak odası yoktu; öyle görünüyor. Büyükada'da, sanki cibinlikli... tüller... pirinç karyola.

Mektuplar... Halil Vedad peşimi niye bırakmıyor? İçini çekti. Bloknot yaprağındaki yazıyı gördü:

Sırlarını paylaşabileceğin kimse kalmaz.

Pus, belsizlik. Niçin yazdığını, kime yazdığını bilmiyordu. Birine kızmış, öfkelenmiş, gelişigüzel çiziktirmiş olabilir. Ayrıntılar çıkageline, herkese küskün, sarhoşken karaladığı tümceler. Dışa vuramadığımız, söze dökemediğimiz o şeyler-

den -Ne?- biri. Sırlar aslında yazmadıklarımızdır. Yazamadığımız o kadar çok şey var ki. Her defasında aldanır, yeniden yazmaya koyulurdu.

Belki de Halil Vedad'ın sırları; Gülderen Hanım öyle dememiş miydi: "... mektupları okuyunca çözeceksiniz."

Yazısı eğri büğrüydü, çarpılıp devrilmiş. Gündüzün yazdıkları okunaklı olurdu, araya kaygı, üzünc girmeden. Fakat artık ne zaman yazarsa yazsın, okunaksız elyazısı. İçkili, gece. Gece mi, gündüz mü bilinemez. Bir zaman diliminde çiziktirilmiş, önemsenmiş. Saklamıştı. Masa lambasının üçgen aydınlığında duruyor, kendisi de bir sır olup çıkıyordu beyaz bloknot yaprağı.

Köşe Palas beş numaradaki Nur Hanım, "Tefrikanızı okuyorum. Neden bu kadar acıklı şeyler yazıyorsunuz? Yazık değil mi size evlâdım?.." diyor.

Şimdi neden Nur Hanım, hem niye yeniden?!

Telefonda mı söylüyor, kapı aralığında mı konuşuyorlar; galiba telefon. 247'li -247... kaç?- telefon yatak odasıdaydı. Yatağın başucuna oturup konuşurdu. Yatağın başucuna oturdu ve Nur Hanım'ı dinledi.

Sesi utangaçtı Nur Hanım'ın, her zamanki hırçınlığı yoktu. Söylerken tedirgindi.

Pencereden avuç içi kadar gördüğü gökyüzü lâcivertti. Yıldızsız. Yatak odasına geçip balkona çıksa yıldızları görebilecekti. Yıldızlar varsa gecede. Uzun uzadıya seyrettiği yıldızlar. Onları tek tek saymaya çalıştığı yıllarda, ne kadar çok sayarsam, kaç yıldız fazla sayarsam, yarın bütün istediklerim olacak!

Yıldızlar birer ikişer gizlenir, şunu saymış mıydım; göz yorulur. Yıldızlar yanıp söner, göz kırpar... Çoktan sönmüştür yıldızlar. Işıltılar, ölü yıldız yansısıdır. Ama bunu çok sonra öğretirler, çocukluğun sevincini yok etmek için, okul kitapla-

rında, bilgiç büyüklerin sözlerinde. Öğrendiğiniz her şey sizi yaralar. Gitmek, kaçmak için düşlediğiniz yıldızları bile yok ederler.

Dışarda bahar gecesi idi, erik ağacı çiçek açmıştı.

Nur Hanım gülümsüyordu -demek kapı aralığındaymışlar-, "... Yazık size. Hayatta mutluluklar lâzım..."

Yeşilyurt'taki apartman katı, o da ikinci kat, o da beş numara; Gülderen Hanım'ın evi.

Sonbahar giysili insanlar dolaşıyordu.

Yeşilyurt'a, Gülderen Hanım'a gittiğimiz gün, tam tersine, sonbahardı. Bu ilkbahar gecesinin o günü getirmesi için sebep yok. Yine de getiriyor.

Trenden inmiştik. Sonbahar giysili insanlar dolaşıyordu. Tanımadığım, yalnızca telefonda görüştüğüm bir insanın evine tek başıma gitmek istememiştim, ne konuşacağız -Mektuplar!-, konuşmalar birden tükenirse.

Mihrace'ye -annesi hamileyken, İngiliz kızıyla maharaca arasında geçen "büyük aşkın" romanını okumuş- "Gülderen Hanım'a çiçek alalım" dedim.

Çiçekçi aranıyorduk. Hevesli, erken trençkotlar, ince yağmurluklar, onlarla birlikte keten takımlar. Son model otomobiller. Zenginlik fişkınyordu semtten.

Mihrace, "Çarşıda vardır" dedi.

'Mihrace' adını kim unutabilir? Yaşlı uşağınki...

Maharacayla İngiliz kızın aşkını anlatan roman beş altı yüz sayfaymış. Yeniyetmeliğinde okurdu: "arzunun esiri", "eser hayattan alınmış olup", "okuyucunun bir daha elinden bırakamayacağı şaheser", "M.G.M. bu unutulmaz romanı renkli ve sinemaskop olarak beyazperdeye"... Güzeldi romanlar, sinemaskop filmler, ilk gençlik. Ürperiyordu.

Aslında büsbütün sonbahar değildi. Sonbahar tam o sırada başladı. Güneşli bir gündü, hava sıcaktı. Trende terlemişler-

di. Mihrace her zamanki para sorunlarını anlatıyor -elektriğini kesmişler...-, ödemeyeceği borçlar tırtıklamaya çalışıyordu.

Karamsarlık falan yoktu içinde. Mihrace'yi dinlemiyordu. Sonraki günleri... sonraki yılları düşünmüyordu: her şey şimdiki gibi kalacak, düzenli, uyarında. Hiçbir sorunum olmayacak ve başkalarının sorunlarına da kayıtsız kalacağım. Yüzü kızardı; biraz içki, yine votka olabilir.

Apartman kapılarından gündelikçi kadınlar çıkıyordu, sırtlarında hanımefendilerin, madamların az giyilip gözden düşmüş, vazgeçilmiş elbiseleri, kendi başörtülerini çekiştirerek. Kapıcılarla konuşuyorlardı. Semtin zenginliği herkese kucak açıyor, mutluluk geziniyordu sanki.

Tren öyle değil. Kim bilir ne kadar zamandır banliyö trenlerine binmemişti. Öğleden sonranın akşamüzerine evrildiği saatlerde vagon boştu, açık pencere, üstü başı dökülen yoksul bir adam, sakalları uzamış; yoksul iki kadın, biri genç. Yol boyunca, istasyondan istasyona, tıklım tıklı doldu vagon.

Yeşilyurt'ta iner inmez, işte sonbahar. Rüzgâr çıkmış, güneşi ansızın bulutlar örtmüş, ağaçlar soyunmaya koyulmuştu. Öyle gelir sonbahar. İşte yaprak dökümü!

Size anlatıyorum, size söylüyorum.

Tıpkı şimdi yaptığım gibi, daha önceki bir zamana dönüp pastänenin camlarından sokağa bakışımızı -yol ötedeydi, camdan otelin bahçesi görünüyordu, park etmiş otomobiller- yaştarmaya çalışmıştım: rüzgâr, yaprakları kovalıyordu. Pastane Yeşilyurt'taydı, Çınar Otel'i'nin pastanesi.

Yazar o günlerden bazı öykülerinde söz açmıştır, kırık dö-kük satırlar, aşkla arkadaşlıklarım için kalkıp oralara gidişler, böyle bir şeyler işte. Yazar henüz gençti.

Henüz gençtim. Yine o insan oldu, orada, gençlikte kalan. Halil Vedad'ın romanını yazmak aklının ucundan bile geçmi-yordu; *Bir Acı Hikâye*'yi okumamıştı.

Sevdiğim insanlar vardı yanımda, onları hep seveceğime inanıyordum. Ülküler, düzeni, dünyayı değiştirebileceğimiz sevdası. Kızıl ve kahverengi, bakır çalığı yapraklar ordan oraya uçuşuyor, buğulanan camlar, bir fincan çay!

Yalnızca coşkularda, yalnızca gelecek düşlerinde. Yalnızca coşkulardı. Soluk almaya korkarak zamanı özümsemeye uğraşıyordum, titreşimlerle, benden hızla uzaklaşan.

Güzel bir zamandı. Sonra da öyle kaldı. Sevdiğim insanları yitirdim. Ama çok gençken yitirilenler, sonraki ayrılıklar kadar acı vermiyor. Sonrakilerde yaşamın sadece ayrılık olduğunu anlıyorsunuz.

Bir 'bugün'dü o gün de, bu akşamüzeri, bu akşam... Pastanede oturmuşlar, konuşuyorlardı. Sözgelimi bir adam gazete okuyordu. Sözgelimi üç hanım fısır fısır söyleşiyorlar, sonra yüksek sesle gülüyorlar, kahkahalar savuruyorlardı. Gün batıyordu. Gazetesini katlayıp önündeki tabağa bahşiş bırakarak çıkıp gidiyordu adam. Böyleydi herhalde. Garson çikolatalı pasta dilimini getiriyordu. Kasanın yanındaki telefon çalıyordu.

Herhangi bir 'bugün'dü. Bugün Çınar Oteli'ne gittik. Pastanede oturmak ve toplumculuktan konuşmak. Şimdi aynı insan değildi tabii. 'Şimdiki' bugünde yorgunluk ve umutsuzluk çıkagelmişti, biraz da gülünçlük. Maharacayla İngiliz kızın aşkını anlatan sinemaskop romandan farksız. Dolar daha ne kadar fırlayacak; artık 'Amerika'nın Sesi'ni dinliyorlar.

Yoo, size anlatmıyorum. Kendime anlatıyorum.

Hepsi pırıltılıydı, pastanede oturmak, toplumculuk, *Paris Komünü*, Marx filan; dünyayı kurtarmışlardı. Evet, buydu konuştukları; yabancı marka kot pantolonlar, Kapalıçarşı'daki kaçakçıdan.

Üçgen ışıktaki masa darmadağınık görünüyordu, ihtiyar yazı masası, yıllarca çalıştı, iyi bakamadı ona, ihtiyar yazı makinesi yıllarca üstünde durdu, sayfalarca yazdı, kâğıtlar taktı, kâğıtlar

çıkardı, yazı masası tozlandı, şimdi birçok kâğıt parçası serili duruyor, ufak tefek notlar, kopuk tümceler, noktalama işareti ya konmuş ya konmamış yazılar.

Pirinç kapaklı sigara kutusunda duruyorlardı, sigara ikram edilen yıllardan kalma, biriktirler, notlar, çiziktirmeler, çıkardı, bir tasfiye gecesi, dükkânımız tasfiye dolayısıyla...

Yollarda yürüyorlardı. Yazı masası başındayken ve artık genç değilken, nasıl oluyordu da, yollarda yürüyen gençleri, o gençler arasında kendini... genç kendini yaşıyordu; şiirler, inançlar, kavgâ. Neyin kavgasıydı? “Katil oligarşi!” Oligarşi sözcüğünün ne anlama geldiğini bile bilmezdin sen. Yeşilyurt’un bakımlı apartmanları önünden geçiyor, zenginlerin, ayrıcalıklı kişilerin yaşadığı bu korunaklı semtte, hem de adamaklı korunaklı semtte düzene küfrediyorlardı. Herkesin sömürsüz yaşadığı bir dünya açılıyordu önlerinde. Akşamla birlikte, sokak lambaları altında. Dünyanın bütün insanlarına mutluluk sözü veriyorduk, öylesine bol keseden, öylesine çarçabuk.

Öyküler yazıyordu, meşhur olacaktı, insanlar beni sevecekler.

Ateş açılmış, ateşten sonra devriliş kalmış gibi kâğıt parçaları, ihtiyar yazı masasında, sigara kutusunda beklemişler, az önce kurşunların delik deşik ettiği, sığınaklarından çıkartılır çıkartılmaz. Önünde kâğıt parçaları, dokunacak gücü kalmamış.

Ama dün, insanlar sevsinler diye öyküler yazıyor, boğuşup durduğu kişisel sorunlarına toplumculuğun cilâsına vuruyordu; pastanenin masasında, buğulu camlar, kızıl ve kahverengi yapraklar.

Çiçekçiye giderken, işte bunlarla haşır neşir, fakat hiçbirini Mihrace’ye söylemeyerek -beyefendi hâlâ Stalinist-, gençlik, geçmiş zaman ütopyalarından bir şey ummayarak, bir demet

karanfil, bir buket kuzgunkılıcı, Gülderen Hanım'a hangi çiçeği alacağına karar veremiyordu.

"Çiçekçi orda, karşı kaldırımda," diyordu Mihrace.

Karşıya geçtiler.

Pastanedeki akşamüzerinden yeni Yeşilyurt gününe -şimdi o da eskidi, Gülderen Hanım'a götürdüğü çiçeği hatırlamıyor-, ağaçlardan dökülen yapraklar, bu kez bakır çalığı değil, kurumuş değil, hâlâ yeşil, yer yer sarı, yeşile sarı lekeler yürümüş. Çınar yaprakları. Atkestaneleri dökülmüş.

Mihrace, elektrik parası için yardım etmeyişi, ama yabancı bir kadına çiçek almana şaşıyordu herhalde. Burjuva terbiyesinin şu gülünç inceliği...

Küçücük bir çiçেকেviydi. Yine de karanfiller, kasımpatılar, güller, birkaç sap orkide, saksılarda... üstelik toprak saksılarda renk renk açmış afrikamenekşeleri, leylâk mavisi yabanî mine-ler, hepsi sığmıştı buraya. Sonra yıldızlar...

Çiçekçi yıldızları salık veriyordu.

Koca kafa, sapsarı yıldızın yosun yeşili yaprağındaydı siyah benekli kırmızı hanımböceği, uçmuyordu, kıpırdamıyordu, kınkanatları altında tül kanatları görünmüyordu, açık havadan, kırlardan, bahçelerden uzak, bir daha oralarda olmayacak. Sessizce, başına gelenlerden habersiz, hanımböceği yem-yeşil yapraktaydı.

Mihrace'yle çiçekçi, unuttuğu çiçeklerden seçiyorlardı. Yıldız değil. Mihrace çiçekler için kaç para ödeneceğini hesaplıyor, her yeni çiçek için yeni bir rakam söylüyordu. Yıldız değil. Hanımböceğini dört duvar arasında bırakıp çıktılar.

Saplanıp kalır hanımböceği. Birçok an geçer; hanımböceği yıldız yaprağında bekler. Bellek kutusundaki resimlerden biridir.

İki Yeşilyurt'u, akşamüzerlerini, sonbaharı, hattâ Halil Vedad'ı ve geceyi... bu geceyi bir araya getiren, birinde öte-

kini çağrıştıran bir şey olmalı. Yoksa öylesine durgun, dingin nisan gecesinde bu kaygı, bu boğunç...

Roman yayımlandıktan epey sonra Gülderen Hanım telefon etmişti, kalın, tokça bir ses, 'r'ler özellikle vurgulu, sizinle tanışmayız fakat ben sizi hep okurum son romanınızda... Halil Vedad'ın bazı mektuplarının kendisinde olduğunu söylüyordu. Tiran'da, elçilikteyken yazılmış mektuplar.

Ölüm beni bir kez daha roman yazmaya çağırıyordu.

Mütareke senelerinde iki kadın bir erkek, alt alta üst üste, döşek zangırdıyor, senin şu ölümler tutkuna kahkahayla gülüyorlar, beyim öyle mi yazılır roman, reçetesi bu mudur bu işin, bir formül bul kendine, satmayacak romanlarını elinin tersiyle it, okurlar tavlayacak romanın formülünü bul!, adam dişilerden birini yalayıp yutarak öperken, öteki dişi de adaminkini...

"... intiharından önce yazdığı son..."

İnsanların mektup yazmaya, üstelik aynı kentte, dahası, aynı mekândayken birbirlerine mektup yazmaya vakit bulabildikleri, ihtiyaç duydukları yıllar diyordum içimden, Vedad'ın ölüm tarihi otuz beş-otuz altı. Halil Vedad, Gülderen Hanım'ın elçilikteki akrabasına yazmış; 1930'ların mektupları. Yeni yazıya yeni geçilmiş, ama Halil Vedad yabancı diller bildiğine göre Latin alfabesini...

"... amcama yazdığı mektuplar..."

İntiharın 'r'si ve mektupların 'r'si...

Dayısı diye hatırlıyorum. Yanılıyor olabilirim, belki de amcası. Büyükelçi.

"... Bu mektupları size okutmak isterim. Bir gün, rica etsem... Mektupları size vermeyi... bir bakıma, size emanet etmek..."

İrkilmişti. Telefonu bir an önce kapatmak istiyordu.

"... Kitabı niye yazdığınızı düşündüm. Bir hatıra kitabına saygı mı, roman mı?... Fakat Halil Vedad'ın ıstırabı..."

Mektupları isteyip istemediği konusunda ikircikliydi. Roman yazılmış, bitmişti. Halil Vedad'ın karanlık serüveninden kurtulduğunu sanıyordu. Bununla birlikte merak kıskırtıcıydı.

Gülderen Hanım'ın sözleri de kıskırtıcıydı: "... Hani yaralanmış genç adam heykelini anlatıyorsunuz ya, zavallı Vedad bir mektubunda..."

"Zavallı Vedad" ailesine yazdığı gibi, elçilikte üstü olan kişiye -Büyükelçi?-, Gülderen Hanım'ın dayısına -Amcası?- son bir mektup, veda mektubu...

Halil Vedad ölüme mektuplar yazıyordu. Sen bir roman yazdın, bir daha kimse canına kıymasın!

Çıksa balkona, unutsa, kaçsa! Erik ağacı çiçek açmıştı.

"... Görmek istemez misiniz?.."

Gülderen Hanım'a söyleyemiyordum ama, o sahneye -Bana uzatılan mektuplar: canına kıymış genç bir adamın mektupları!- katlanacak gücüm yoktu.

Bazı kitaplarınız vardır, sayfalarını bir daha açmak istemezsiniz.

Gülderen Hanım'la konuşurken şu andaki kadar çökkün değildi. Sadece korkuyordu. Vedad'ın yazdıklarından korkuyordu, ölümlerine annesine yazıyor, çok titrek bir elyazısıyla, "... Ne rahat!.." Elyazısından korkuyordun.

"... Görmek istemez misiniz? Elyazıları çok şey söyler..."

Daha dün sabah erik ağacı...

Böyle bir şey başına ilk kez geliyordu: gerçek hayattaki kişiden... artık hayatı noktalanmış bir kişiden yola çıkarak yazıyorsunuz. Sonra hiç ummazken o roman kişisi gerçeklikteki hayatından size seslenmenin bir yolunu buluyor. Böyle tuhaf bir şey.

Bu ne çok sigara! Yeni paketi açtı.

"... Maceranın sonunu öğreneceksiniz. Vedad'ın sırrını..."

Gülderen Hanım en sonunda, Halid Ziya Bey'in kırık anılarına ve bütün romana bir polisiye havası kondurmaya çaba-

lamıştı. Böylece Selim'in yazdığı roman âdeta yarım kalmış oluyor; telefondaki kadının sakladığı mektuplar da geçmiş zamanın sislerini dağıtmak üzere bekliyordu.

Bir kadeh bir şey; akşamüzeri bloody mary içti, kereviz yapraklarında dinlenmiş votka, domates suyu, acı biber sosu, bir ölçek limon suyu, dilim limonla süsleyebilirsiniz. Akşamüzeri, akşam; ikisi de geçip gider.

“... Bir seviye içinde kalarak; romanda zaten kalmışsınız; belki sonu, Vedad'ın sonunu...”

Sır, sırlar; az çok biliyordum. Elimde kesenkes güvenilecek belgeler de olsa yazamazdım. Buna hakkım yoktu: Vedad kendi sonunu örtmüştü.

Tekrar Köşe Palas'tasın. Kapıdan içeriye giriyorsun, mermer taşlık, pembe sütunlar. Görkem özentisi kavrulup kalmış, zaten kavruk kalmış.

En üst kata çıkacaksın, küçük, iki odalı çatı katına. Hayatın bir dönemini de orada bıraktın.

Romanı orada yazdın. *Bir Acı Hikâye*'yi orada okudun. Vedad için günlerce üzüldün. Başkaları için de üzüldün.

Ama daha önce, oraya ilk taşındığında:

Yeni evlerin ilk geceleri seni hep ürpertti. Gündüzün hadi neyse; sonra geceleyin ve yalnız kalındı mı. Eşya tam yerleşmemiş. Kitaplar ortada. Hatıralar üşüşür, eski evler birer birer hortlayıp gelirler. Şimdi çocukluğunda, şimdi ilkgençliğinde.

Ertesi sabahtı, dağınık eşyayı, kitapları filan bırakıp gün ışığının akvaryuma dönüştürdüğü odada, o uzun öyküye başladı. Mavi badanalı duvarlarda sular oynuyor, mavi dalgalanışlar, gölgeler vuruyordu dört bir yana. Fanusuna çekilmiştin.

Vedad'ın romanı sonra, epey sonra. Vedad'ın romanına değil. Mavi fanus eskidikten sonra yazdın onu.

Mutluydun, yine ilkyazdı. Damlara, kiremitlere, televizyon antenlerine, seninkinden alçak teraslara, bir terastaki zakkuma bakarak, dalıp giderek yazıyordun. İki satır, üç satır, derken mavi fanusun dışındaki dünyayı dalıp gidiş. Mutluluk veriyordu yazmak, boydan boya pencereler, gökyüzü.

Oysa yazdıkların iç açıcı değildi, yılgın, geçmişin tortusu.

Evet, nisandı, pencereleri, balkon -balkon değil, teras- kapısını açtın mı, nisan dolardı küçük odalarına, sabah. Sabahları erken kalkabiliyor, akşamlara kadar yazabiliyordun.

Emekli coğrafya öğretmeni Sırrı Bey'le karısı Vecihe Hanım'ın kulaklarını duvara dayayıp yazı makinesi tıkırtılarını dinlediklerini bilmiyordun.

Nisandı. İlk gece geçer geçmez ısındığın Köşe Palas. Yeşilyurt'ta, Çınar Otel'i'nin pastanesinde bıraktığın arkadaşlarını yazıyordun, kendini de, yeni kimlikler uydurarak, yine adlar değiştirerek, yeni adlar takarak. Onlar da bu öyküyü -Sayfalarca!- okusunlar, senin kadar üzölsünler. Okumayacaklarını, üzülmeyeceklerini biliyordun. Çağ atlayan Türkiye'de herkes cebini doldurmaya koşuyordu.

Nisan dolardı içeri, ince esinti, sabah kokusu. Yazdıkça anırdın.

Özgürdün, öyle geliyordu sana. Özgürlüğü duyumsuyordu. Hiç kimse yok, hepsi bitti. Yazmak kaldı geriye. Yollarımız ayrıldı. Yeni hırslara, yeni yaşama biçimlerine, yeni ama hayalsiz, ütopyasız konuşmalara uzak duruyordun. Uzaktı onlar sana. Arkadaşlığın bittiğini yazıyordun.

Anıları, eşyalarının bir kısmını, kitaplarının bir kısmını bırakıp çıktığın ev; kurtulmuştun. Yeni bir ev yeni bir hayattır diyordun kendi kendine.

Terasa çiçekler, saksılar, küçük bir çam ağacı, güneş şemsiyesi. Ama paran kısıtlıydı, sırtında tek ceket, lâciverti solmuş, tarazlanmış. Gençliğinin sonu.

Yeni otomobiller, yazlıklar, banka hesap numaraları onların olsun. Küçük bir hayat seçtim. Gençliğimin düşleri sona erdi. Ama başkalarına ve inançlarıma ihanet etmedim. Kurmak ‘zorunda’ kaldığın küçük hayatın seni kurtardığını sanmıştın.

Terasa çiçekler, saksılar... Çam ağacının düşüyle bezgin; kapısında birden Nur Hanım’ı görüyorsun: siyah sürmeli mavi gözler, mavi elbiseden -beyaz puvantiyeli- taşmış kollar, boya sarışını topuz, kapıda enlemesine duruyor.

“Dokuz numaraya siz mi taşındınız?”

“Evet, ben.”

Sen taşınmıştın. Geçmiş günlerinden, yitik kavgadan, uğultulardan kaçıyordun.

“Terası kapatmaya falan kalkmayın. Bakın sonra bozuşuruz.”

Şöyle bir göz atmıştın içeriye, Şişli’nin ara sokağındaki, tam köşe başındaki köhne apartmanda ne aradığını bilmeyen eşya: varaklı ayna, abanoz büfe, Sèvres tabaklar, kordonlu, rengi atmış perde.

Dev anası! diyordun, çattık. Aldırmıyordun Nur Hanım’ın sözlerine, hırçınlığına. Terası kapatacağın yoktu, beş kuruş paran yoktu, boğaz tokluğuna yazıyordun.

Boş bulunup, “Çam ağacı almak istiyorum” dedin.

Nur Hanım gülümsedi. Gülümser gülümsemez gençliğinin bütün güzelliği: henüz kan çanağına dönmemiş, dışarıya uğramamış mavi gözler, uzun kirpikler, Grek burun, pembe dudaklar. “Ağaçları, çiçekleri sever misiniz?”

Yalnızca bu an yetebilirdi, o tuhaf soru, gülümseyiş. Garip dostluğunuz çok daha erken başlayabilirdi.

Oysa uzak başladı, senin gizli düşmanlığınla. Hep endişeliydi: Dalan buraları yıkacakmış, belediye buraları yıkacakmış, evimizden olursak ne yaparız, ben nerde yaşarım, dam akıyor mu Selim Bey, dam akıyorsa hemen aktarmalıyız, çünkü hepimize ziyan, yöneticiye haber vereyim, evden çıkarken muslukları kontrol edin aman... Sonra çok meraklıydı: kim geliyor kim gidiyor, niye geliyor, nereye çıkıyorsunuz, kaç numaraya, Selim Bey'e mi Selim Bey bu saatte evde değildir hayır yok çıkarken gördüm ben Selim Bey'i...

Ama yalnızdı, yapayalnızdı; bunu nasıl anlayamadın?!

Yalnızlar arasındaki gönül bağı. Söze bir kez olsun dökülmemiş, dökülmesine gerek duyulmamış, var olduğu zaten bilinen, duyumsanan, her an tazelenen gönül bağı.

Sevim Hanım ve Ayhan. Ayhan yalnızlıktı. Sevim Hanım yalnızlıktı. Şimdiki ev. Şimdiki evin ilk yılı, ikinci yılı. Demek Ayhan da girecek bu öyküye. Sevim Hanım lunaparkı anlatacak.

Bir andır işte, billûrlaşır, billûr ışıltılarında, bazan kocaman bir roman billûrlaşır. Her şeyi görürdü, ışık çakımında, billûr ışıltılarında, yazacağı her şeyi. Sözgelimi tam uykuya dalacakken, rüyanın eşiğinde, fırlayıverir, dikeler, ışık gözlerini kamaştırır geçer, işte oldu!, işte yazabilirim!, derin bir huzur duyardı.

Yıllarca tattı bu mutluluğu. Yazdıkları önemliymiş, değilmiş, ister kalıcı ister geçici, sadece billûr ışıltısı yeterdi. Yine yazabilse...

Saat kim bilir kaç? Ne ışık çakımı, ne uyku. Ayrılıklarla baş başa. Güzel günler eskidi, ayrılıklar çok genç.

Öldüremeyen sevemez diyor.

Küçük harfle başlamış, nokta koymuş. Ayhan'a çok yakışıyor ama, Ayhan böyle bir şey söylemedi. Ayhan'dan dinleyip yazmadı. Bunu biliyor, neden yazdığınıysa bilmiyor.

Öldüremeyen sevemez diyor.

Sevdiğini öldürmek. Öldürecek kadar sevmek. Öylesine tutkulu öyküler yazmadı, romanları hep kekemeydi.

Ayhan bira şişesini bıraktı: "Ağbi siz yazarmışsınız."

"Evet. Yoksa sen de şiir mi yazıyorsun Ayhan?" Şimdi şiirlerini gösterecek bana diye düşünüyor, bunalıyordu.

"Hayır ağbi. Ben hiçbir şey yazmam. Hiçbir şey yapmam..."

Gerek yoktu ki Ayhan. Yazmak da neydi ki, neyi kurtarabilirdi ki. Daha yazarken, yazmaya başlamışken, başlamamışken, Halil Vedad canına kıymıştı.

Bahçede oturuyorlardı. Yıllardır inmediği, belki bir daha hiç inmeyeceği bakımsız arka bahçede. Boyasız tahta iskemleler. Beyaza boyanmış tahta iskemleler. Ayhan'ı birden duyumsuyor, kavıyor: yaşadığı zamanla, geçmişle, gelecekle, bütün zamanlarla ilgisini koparmış, ne günler önemli onun için, ne saatler, durgun, kıpırtısız bir zamanda yüzüp duruyor.

Vişne Bahçesi'ndeki uşağın adını hâlâ hatırlayamamıştı. Onun efendilerine duyduğu bağlılık kalbini sızlatıyor şimdi.

Ayhan'la ne ilgisi var? Uşak ağır ağır yürüyor, vişne bahçesinden geçerek çiftlik evine giriyor. Ayhan bahçede tek başına oturuyor. Erik ağacı, alçak duvarla ayrılmış karşı bahçede...

Ayhan, Sevim Hanım çıkıp giderken de mi zamanı bilmezdi? O zamanın ille akşam olduğunu, Sevim Hanım'ın ağır makijajıyla, pelerini, uzun eldivenleri, baygın parfümü, Rita Hayworth saçlarıyla akşamları... hep akşamları çıkıp gittiğini bilirdi herhalde. Sabaha karşı, bazan sabah, bazan ertesi akşam döndüğünü, Ayhan annesini...

Ağlıyor Sevim Hanım, "Benim her şeyimdi! Benim her şeyimdi!" diyor.

Seni de, anneni de unutmak istiyorum Ayhan. Hepinizi, her şeyi unutmayı o kadar istiyorum ki!

Onları: Sevim Hanım'ı, Nur Hanım'ı, Gülderen Hanım'ı, yazamadıklarını... duruyor, bir sigara yakıyor, Ayhan'ı... İzmarit dolu kül tablası; onları yazmadı. Halil Vedad'ı yazdı, dili döndüğünce, kalem el verdiğince yazdı. Onları yazabilseydi, yeniden Sevim Hanım, Gülderen Hanım, yazsaydı, unutabilecek miydi?

Yazıldıktan sonra tekrar çıkagelirlerdi.

Sanki elinin altındaydı yazdıkları, yazılar, onca kitap. Yeşilyurt, sosyalizm, akşamları kafa çekmeler. İkinci bir yaşayış başlamış, kör topal, heyecanları silinmiş, ikinci yaşayışlarında sevimsiz anılar olmuşlar, anı iskeletleri. Ağzı zehir gibiydi, bir nefes daha çekti.

Dün sabah birdenbire çiçek açmıştı erik ağacı. Yıllardır her ilkyaz açıyor.

Eskimeyip de ne olacaklardı? Yazmak da eskiyordu. Yazılmış, yayımlanmış, kimilerince okunmuş, tüketilmiş, harcanmış şeyler... bir daha kim okuyacak?! Çabucak eskidiler, çabucak unutuldular.

Gençlikte, gençken, hayatı kurtarabilirim diye yazmıştı. Kimin hayatını? Sigarayı söndürdü. Yerinden kalktı. İşığa sırtını çevirir çevirmez, alacakaranlık, iyice karanlık, kapkaranlık. Kendi hayatını kurtarmak istemiş besbelli, kendi acılarını; başkalarının acılarına bir türlü açılmamış. Başkalarının acıları hep var olmuş, başkalarının hayatını yazısıyla çizisiyle kurtaramamış.

Bütün ışıkları yakacak. Buruşturduğu kâğıt parçaları: hepsini saklayacak. Bu geceyi, bu, filan tarihin -Nisan! Nisanın kaçı?- geceyarısını örtbas edecek. Ayrılsız günlerine geri dönecek. Madam Ester el sallayacak, kitap sallayacak, karşı apartman, Zümbül Apartmanı, karşı pencere, ikinci kat; beş

numara mı?; karşımdaki yalnızlık. Madam Ester kitap okuyor, kitaplar var sehpanın üstünde.

Gençliğindeki gibi yazacak. Koridorun ışığını yakarak, mutfakını yakmayarak, buzdolabını açtı, rakı şişesini çıkardı. Akşamüzeri bloody mary, kereviztuzu, karabiber, incecik nane yaprağı. Hiçbir şey değişmeyecek, hiçbir şey sönüp gitmeyecek. Ayrılıklar olmayacak. Metal kutunun kapağında domates suyu, birikinti; akşamüzeri votkaya koymuştu. Hayatımı kurtarabilirim yeniden. Kendi hayatımı kurtarmak zorundayım.

Büfeden -eski, hayatımın bütün evlerini dolaşıp durmuş çıkardığı ince uzun bardağa boşalttı, şimdi geçer, çok az su, acı geçer, opal rengi, birkaç damla su, evet çok hoş oluyor opal gibi mavimsi dumanlar dağılıyor.

Buzdolabını tekrar açıp aldığı su şişesini rakı şişesinin yanına bıraktı, büfenin üstüne, Mihrace'nin hediye ettiği çeşmi-bülbülün az berisine. Mutfakla oda arasında.

Şimdi yine odada.

Terez'in de gördüğü büfe. Ama artık büfede Terez'i görüyordu, üstelik havuz kenarında, ilerde manolya ağacı, Terez'in siyah, kıvrık saçlarını görüyordu, öpmek istediği. Havuzun suyu iyice bulanıyor, yosun yeşili kesiyor ve yansılar kayboluyor. Terez, "Bu büfe ne kadar eski!.." diyor, çocuk dudakları, çocuk yanakları gülüyor.

Odada, kolunu büfeye dayamış. Büfe eskiydi, doğumundan önceki bir evde de, ben doğduktan sonraki evlerde de, bizimle, sonra yalnızca benimle; bir büfe insanın en yakını olabilir mi? İkimiz-ikimiz, büfeyle ikimiz!

Manolyanın çiçekleri hep öyle soluk beyazdır, erik ağacının kiler... Dün çiçeksizken, denizin dalgalanışı gibi, önceki gecedен dün sabaha. Sonra kiraz ağaçları da çiçeğe durmuş.

Tam bu mevsim yürüyüşler başlardı. Yürüyüşe çıkardı. Kı-
rık dökük iç seslerle, yol boyu, boyuna tekrarlayarak: anlamak!
Çözmek istediği sır vardı sanki. Varoluş sebebimizi anlamak.

Ama hiçbir zaman... hiç olmazsa, şu son yıldır, on bir yıl-
dır, yürüyüşler bu sabahki kadar acıtıcı olmamıştı. Sır çözülür
gider, çözülme bile, erir giderdi. Anlamak unutulurdu. Bu
sabah iç ses şangırdayıp durdu.

Oysa her zamanki gibiydi her şey: erik ağacı çiçek açmıştı.
Alt caddede yürüyor, eczacı kırkocayla selâmlaşıyor, bahar
geldi ah keşke biz de yürüyebilsek, Migros'tan çıkan, kendisi-
ne tanıdık tanıdık gülümseyen genç kadına utangaç teşekkür-
ler savuruyor, sonra karşı kaldırıma geçerken, otopark, çınar
ağacının direnişi, hepsinin kayıp gittiğini görüyordu. Başka-
ları için yaşamak! Bunu yapamamıştı; benliğinin girdapları-
na kapılmış, boğulmuştu. Tükenerek yığılıp ölenleri yazmıştı
ama, açlıktan ölmemişlerdi. Yoksunluktan ölen tek bir insan
yoktu kitaplarında. İnşaat işçilerinin intihar sayısının en yük-
sek olduğu ülke. Yoksulluk içinde, bekleyiş içinde, yarından
umut kesişler içinde.

Yol yüksekte kalıyor, otopark aşağıda. Otoparkın tel örgü-
lerinden bakarak, başkaları için yaşamadığını, acı çekmediği-
ni, insanlardan hep uzaklaştığını düşünüyordu. Uzakta kilise.
Uzakta eski bira fabrikasının kırmızı kuleleri.

Başkalarına değil, yalnızca kendine acımıştı. İşte buydu sa-
bah yürüyüşünü -saat on biri çoktan geçmişti- yerle bir eden.
Yoksullar, işçiler, çocuğunu elinden tutmuş, yolun kıyısında
ağlayan genç kadın... Ama hepsi o kadar, onlardan konuşmak
istedi mi, sözcükler, sözler birbirine karışır, yazı çöker, yaz-
mak istedikleri yok olur.

Oralara tekrar gitse. Bir öykü yazacaksa, gitmek sorunda.
Sokağı yeniden yaşamak için.

Bir sabah Yeşilyurt'a gitmeli, sokağın adını, apartmanın adını saptamalı. Köşe Palas gibi, Zümbül Apartmanı gibi, Gülderen Hanım'ın oturduğu apartmanın da bir adı var. Sonradan değiştirecek bile olsa, bu adın çağrışımlarını yabana atmamalı.

Sokağı kuruyemişçiye sordu Mihrace. Zaten hemen sola sapıncaymış. Sola saptılar. Sağda ya ikinci, ya üçüncü apartman. İkinci kat, beş numara. Hepi topu beş katlı apartmanda asansör yoktu.

Belki de dört katlı. Oralara tekrar gitmezse, apartmanın dört mü, beş mi katı olduğunu saptayamayacak. Fakat bunların öykü sanatı için önemi nedir? Yazar, dört katlı derse dört katlı olur, gerçeklikteki apartman beş katlıysa bile.

Sonbahar gününde hâlâ yemyeşil sarmaşıkları gözünün önüne getirebiliyordu: acı bir yeşil. Aklı öylesine karıştı ki, bilgisi çökmüştü: Kışın yaprak dökmeyen sarmaşıklar, öyle bir sarmaşık familyası...

Rakısından içti, ağzı zehir yeşili... ağzı zehir gibi acı.

Ardıçkuşu ve baştankara, çok aç kaldılar mı, sarmaşığın meyvesini yerler, kışa doğru simsiyah kesen zehirli meyve ve ardıçkuşu, baştankara ölür. Kumru da öldü.

Henüz büyük ayrılıklar yaşanmamıştı; zehir yeşili, acı yeşil sarmaşıklara, yapraklara bakıyor, duvarı silme örtmüş sarmaşık yapraklarının güzelliğine şaşıyordu. Sarmaşık yaprakları duvardan dal dal fışkırmış, sarkmış, eğilmiş, esintide dalgalanıyor. O kadar yeşiller ki, sonbahar gününü şu ilkbahar gecesine geri getiren belki yalnızca yeşiller.

Ayrılıklar yaşanmış olsaydı, sarmaşık yapraklarına delice bir tutkuyla, Dionysos'un -çünkü sarmaşık onun bitkisiydi- yaşama sevinciyle, hayranlıkla, yaşamak güvencesiyle bakmaz, sarmaşıkları görmezdi. Diyelim gördü, onların yeşilinden içi ıncırdı. Tıpkı sabah yürüyüşünde olduğu gibi içi acırdı: o gün

de, o akşamüzeri de, Yeşilyurt'un sokağından geçerken sarmaşıkları, yeşili, yaprak şenliğini görmeyen... acıdan dolayı göremeyen kim bilir kaç kişi vardı!

"Hoş geldiniz! Hoş geldiniz!" Hoppa bir genç kız edasıyla söylüyor, handiyse ellerini çırpıyordu.

"Arkadaşım Mihrace. Sarmaşıklarınız ne kadar güzel."

Havlayan köpek, daha kapıyı çalar çalmaz içerden havlayan, yaşlı, şişman, domuz sosisi köpek, tüyleri pembemsi boz.

"Yapma Bobi! Uslu dur Bobi!"

Bobi adını kimseler köpeğine takmayalı hani. Gülderen Hanım'ın köpeğinin adı Bobi'ydi.

"... uslu dur! Evet, çok güzel. Ama böcek yapıyorlar, sinekler dadanıyor. Buyurun geçin."

Biz de Gülderen Hanım'a yol vererek, herkes birbirine yol vererek, en önde Bobi, ihtiyar sıçramalar, kuyruk titretmelerle, salona girmiştik, krem rengi çiçekleriyle pembe kadife koltuklar. Varaklı aynada Mihrace, Gülderen Hanım; ama ben yok olmuşum.

Varaklı ayna o gün bana Nur Hanım'ı hiç de hatırlatmayacak. Bir an olsun Nur Hanım geçmeyecek aklımdan. Çağrışımlar için nisan gecesini gerekecek. Nisanlar, ilkyazlar, güzler geçecek ve şimdiki gece bastırınca, varaklı ayna anımsanınca, Nur Hanım da Köşe Palas'taki evden Yeşilyurt'taki akşamüzlerine gelip konacak, hattâ, "Yeşile hasretim var Selim Bey..." diyecek.

Nu tuhaf, henüz bilmiyordun: güzel günlerin hatıraları da gidecek, şefkat de kalmayacak. Işığt söndürdü yaktı. Işığt söndürüp yakınca zaman geçti sandı. Zaman geçti, güzel günler, güzel hatıralar unutuldu, onları artık değiştirebilirim, sanata dönüştürebilirim. Rigoletto'nun çığlığını dinler gibiydi: "Cortigiani, vil razza dannata..." Yalvarış. Acı geçmedi. Dinen ayrılık değil. Öylesine yıkın. Hem hiçbir şey dinmedi.

Masa lambasını söndürdü yaktı.

“... Sarmaşıklarımız, evet, yaz kış yemyeşildir...”

Rigoletto hâlâ yalvarıyor.

Nur Hanım’ın Bobi’si yoktu.

Madam Ester kitaplar salladı, yıllar geçti, sen kitaplar salladın, geceler, derinden hissettiğin ama inanmadığın ayrılık!

Köşe Palas, çatı katı, çam ağaçsız teras, orada yazdığın uzunöykü, orada ilk yazısı, erken saat, sabah.

Güzel anılardan biri de buydu, sabahları erken kalkıp özgürlük içinde yazmak.

Buraya taşınırken yalnızca anı iskeletlerinden kaçmıyordu. Buraya sığınırken, kaçtığı...

Yazdığı uzunöyküde gençliğinin sonundaydı. Aşktan, dostluktan -Cahit Sıtkı’nın bir dizesi- söz açıyordu, yalnızca gençliğe özgü, insanın bir daha yaşayamayacağı, gençlikte kalan. Ama bunlardan habersizdi; insan önce sezer, tuhaf bir sezgi varlığını hissettirir, gençliktedir o duygular, gençliktendir, sonra anlarız, sezgi kesenkes anlamaya evrilir. Aşk bellediğimiz hiçliktir, kavrulmaktır.

“Yeni bir şey yazıyor musunuz Selim Bey?”

“Evet, Nur Hanım. Bir hikâye yazıyorum, uzun... çok uzun bir hikâye...”

“Ne anlatıyorsunuz? Mevzuu nedir?”

En sinirlendiğin soru. Merdiven aralığındasın; şişko cada-loz seni kısıkrak yakalayivermiş, yağlıboyası çatlamış, kabarıp dökülmüş kapısında enlemesine duruyor.

“Herhangi bir konusu yok. Belli bir konusu yok.” Sustun, başını önüne eğdin.

Oysa bütün bir hayatı yazmak istiyordun, yazdığını düşünüyordun, hayat budur işte, basmakalıp her şeyi yazıyordun,

hayatın her şeyini, hayat böyledir, o basmakalıpta nice acı gizlenmiştir. Öylesine kapılmıştın ki uzunöyküne, bir kez olsun güvensizlik duymadın. O, çok güzel bir öykü oluyordu. Ama olmadı. Sadece basmakalıptı.

“Oğluma söyledim, sizin kitaplarınızdan getirecek. Ben sokağa çıkamıyorum. Böyle miydin ben eskiden! Kitaplarınızdan hangisini tavsiye edersiniz, başlamak için tabî...”

Niye bunlar başıma geliyor diye düşünüyordun. “Ben imzalarım size...”

“İki dakika girmez misiniz?”

“Rahatsız etmeyeyim.”

“Estağfurullah. Girin Allah aşkına. Oğlum getirsin, sonra imzalarsınız. Felsefede okurken, Salâh sınıf arkadaşımdı, Birs-el. Şiirler yazıyordu... Ben de yazardım, aruz vezni filan... Şiir yazardım. Şiir defterim vardı...”

Kapıyı kapatmıyor. “Ev çok sıcak. Ben çok şişmanım, belki de ondan.” Antredeki maroken koltuğa çöküyor. Küçük masanın yanında duran iskemleye ilişiyorsun. Oğlunu anlatıyor, övünçle, mavi gözleri parlayarak.

Oğlunun, mağrur gelininin, bayramdan bayrama, bazı bayramlarsa gezilerde yolculuklarda, ayaküstü uğradıklarını bilmiyordun. Kitaplarından Nur Hanım’a getirmeyeceklerini bilmiyordun.

Nur Hanım terk edilmişti. Açıkça böyle söylenebilirdi. Açıkça böyle söylenebileceğini Vecihe Hanım’la Sırrı Bey söylüyorlardı, karşı dairedeki komşuların.

Çat kapı sana gelmişlerdi: Bendeniz emekli coğrafya öğretmeni Sırrı, eşim Vecihanım. Nur’la kocası boşanmamışlar ama adamın metresi varmış. Eşi Vecihe sözü kapıyor, Nur Hanım’ın kocasını nereden tanıdıklarını anlatıyor: Sırrı’nın bir öğrencisinin velisi değil miymiş; sık sık değişen metresler. Alt dudağını sağ elinin baş ve işaret parmaklarıyla boyuna bü-

züştürüyordu Vecihe Hanım. Karşılıklı iki koltuğa oturmuşlardı.

Yalnızca iki koltuğun vardı.

Sen de yazı masandaki iskemleye. Sırrı Bey, Nur Hanım'ın yarı kaçık olduğuna kalıbını basardı, o hal tavır, yerli yersiz öfkelenmeler, pencerelerden sarkmalar. Apartman hayatında “her türlüşüne” rastlanılırmış.

Nur Hanım sana gülümsüyor, “rahmetli” eşinin çok iyi bir insan olduğunu anlatıyor. Oğlunun kendisini ne kadar sevdiğini de anlatırdı, her gün telefon eder görüşürüz, işleri o kadar yoğun ki fırsat bulup gelemiyor Selim Bey bakkaldan bana bir yoğurt alır mısınız...

Sırrı Bey'le Vecihe Hanım birbirleriyle yarışarak, heyecan ve zevk fırtınasına kapılmış; koca ölmüş, ölmese de ne olacak, senelerdir ayrı yaşıyorlar, en az yirmi beş senedir, Nur bu apartmanda en eski ama biz de eski sayılırız, biliriz, adamı yatakta çırlıçıplak bulmuşlar, metres filan kaybolmuş, sırra kadem basmış...

Romancı merakıyla mı dinliyordun?

“Yazar olduğunuzu biliyorduk.” Parmaklarıyla alt dudakını büzüştüren Vecihe Hanım gözlerini süzüyor.

Nur Hanım'ı yazmaya niyetin yoktu ki.

“Önce korktuk.” Sırrı Bey gevrek bir kahkaha attı. “Zaman hâlâ kötü. 12 Eylül'den önce çok çıktık. Allah Evren'den razı olsun.”

Vecihe Hanım, Sırrı Bey'in tehdit edildiğini anlatmaya koyuluyor, “solcu kaparozlar” kapıya dayanmış, şehir eşkıyaları, “... siz de bütün gün tıkr tıkr. Tabîî sonradan öğrendik mu-teber bir insan olduğunuzu.”

“... Ben pes etmedim elbette. Tek tek tespit ettim hepsini, Vilâyet'e, Emniyet'e haber verdim, talebe değil vatan haini...”

Alık alık dinliyordun.

Bayram sabahıydı, soğuk mavi gözlü genç adamla, ince uzun boylu, küçümser bakışlı, alabildiğine şık genç kadın gördün.

“Selim Bey! Oğlum, gelinim işte!..”

Karşı dairedeki komşuların, gelinle Nur Hanım'ın arası açılalı epey olduğunu fısıldayıvermişlerdi. Gelini, kayınvalidesinin tahakkümüne dayanamamış.

Yüzlerce ‘aile’ hikâyesine tıpatıp benziyor diyordun.

Benzemiyordu; çünkü Nur Hanım bayram sabahı gülümseyordu, mutluydu.

En üst kata çıkıp emekli coğrafya öğretmeniyle karısına kapı sesini hissettirmeden, yollardan dönerek, bir yere gidecekken cayararak yazı masasının başına geçerci, çatıda.

Şimdi aynı masa -tıpkı büfe gibi- bu evde. Bu evde yazmak için en küçük isteği yok, karmakarışık, yine de öyküler kuruyor.

Hemen yazmaya koyulurdu; Nur Hanım'ı, dünyayı küçümseyerek süzen gelinini unutmuş. Nasıl severek yazardı, nasıl sevinçle donanmış, gerçekliği bir yana atıp başka bir dünya kurarak, herkesi, her şeyi güzel kılmaya çalışarak, dininerek.

Daha o zamanlar aşklar, dostluklar batkıya uğramışken, yollar çoktan ayrılmış; onları tılsımlı değneğiyle diriltiyor, onlara incelikler sunduğuna inanıyordu. Üçüncü hamur kâğıtlara yazardı, yorgun makinede.

Boşuna yazılmış, anlamsız bir uzunöyküydü. İnsan aradan onca zaman geçince çok daha nesnel değerlendirebiliyor. Mızımız bir anlatım, bir yığın vırvır. Belki beş on sayfa. Yine de içteki hazine ışıldayıp durur, yazıya geçirilememiş hazine.

Sırrı Bey'i, Vecihe Hanım'ı kurtaran 12 Eylül'le birlikte, Özal'la birlikte -Büyük, çok büyük sosyal reformlar diyordu

Sırrı Bey, memlekette her şey var artık...- neyin, nelerin hızla çöktüğünü, daha da çökeceğini, yazının çizinin de artık değişeceğini, bambaşka olacağını kavrayamamış, geçmişteki gibi yazıyordu. Başka türlü yazmayı zaten biliyordu.

Mütareke senelerinin dişileri, bizi yazabilirdin dediler. İki-sini birden yatağa atmış genç adam, ne satardın! Ne satardın! diye ekledi. Cibinlikli yatağın içinde debelenip duruyorlardı, vücutları ter içinde. Şehvet buğuları dalgalanıyordu.

Bir çare bulmalısın. Neyin nasıl satılacağını, sattırılacağını inceden inceye hesap etmelisin. Bugünün beklentisi nedir, hangi dünyada yaşıyorsun, yaşadığın dünyaya “eser” nasıl sunulur, inceden inceye...

Eskisi gibi okunmadığın için kahroluyorsun. Bitti alkışlar, romanınızı beğendimler. Dönemin kapandı. Yeni bir dönem... dönemler başladı. Edebiyat gömlek değiştiriyor. İnsanlar eğlenmek istiyorlar, cinsel fantezi istiyorlar, gülmek istiyorlar: ne yapsınlar, hayat yeterince karanlık. Macera istiyorlar, gerilim... Yaşamöyküsü, dedikodu, kim kiminle...

Niye hatırlıyorsun! İyi, hatırla:

Genç bir kız, güneyde, küçük yaz şehrinde sana bir salkım üzüm hediye etmişti, sizi seviyorum... seni seviyorum, böyle diyerek uzaklaşvermişti. Artık orta yaşlı, çoluk çocuk sahibi bir kadın olmuştur... Güneyde, küçük yaz şehrinde ve yaz gecesi, etrafındaki arkadaşlar, mağrur gülümsüyordun: Herkesin sevdiği romanlar yazdım!

Yine yazabilirim. Hesap etmeliyim, ölçüp biçmeliyim.

Genç kızın inceliği için mi, üzüm salkımındaki incelik için mi? Piyasada ayakta durabilmek için mi?

Bir formül bulmalısın; güneydeki genç gece, herkesin ‘o zaman’ beğendiği romanlar senden ve şimdiden el ayak çektiğine göre, çalakalem git!.. Öyküden vazgeç, tasarladığın bu öyküden vazgeç. Öyküler hiç satmaz, öyküler okursuzdur.

Başının çaresine bak! Öyküler... zavallı öyküler! Onlar okursuzdur.

Dışardaydı parlak yıldızlı gece, balkonda. Köşe Palas'tayken terasa çıktı mı, dönenceler, yıldız kaymaları, puslu samanyolu. Çakmakları yana itti; balkonda değil, masa başında, umarsız.

"Size bir gün belki şiirleri gösteririm Selim Bey."
Nur Hanım'ın şiirlerini okumadı.

Ayhan şiir yazmıyordu.

"Kitap okumak istiyorum ama okuyamıyorum ağbi."

"Neden Ayhan? Kitaplar iyidir, içteki çağlıtı keser."

"Biliyorum ağbi. Olmuyor işte."

Yine bahçedeydiler. İki yaz... sadece iki yaz birkaç kez inmişti bahçeye. O bahçe şimdi de yerli yerinde, balkondan baksa görecekti. Kumru ölüsü otlar arasındaydı bu sabah. O zamansa, boş bira şişeleri boruçiçeklerinin fışkırdığı tarhta devrik duruyordu, Ayhan'ın iskemlesine handiyse bitişik. Büyük saksıda kıpkırmızı karanfiller açmıştı.

Asıl bakımsızlık, asıl bahçe üstteydi, merdivenle çıkılan. Harap arka bahçeler.

Burası taşlıktı, aşağıda ve Sevim Hanım taşlıkta mucize yaratmış, yaban otların arasına hercaimenekşeler serpiştirmiş, kayalardan gövermiş sarmaşıkgülleri, işte beyazdan mora boruçiçekleri, işte saksıdaki karanfil.

Rakı iyi gelecek, biraz sonra, kitaplar değil, alkol.

Hem ona aynı kadın denebilir miydi? İki Sevim Hanım vardı, bu kesenkes doğruydı. Tek Ayhan, iki Sevim Hanım.

Ana-oğul bahçede bazan karşılıklı içerlerdi, taşlıktaki küçük masada özensizliğin özeniyle kurulmuş sofrası, bütün apartmanı, karşıki apartmanları, yandakileri, balkonlardan göz atmalar, bütün apartman adasını şaşırtarak, dürbünle seyre-

denler, balkondan balkona işaret etmeler. Anne öyle zamanlarda makiyajsızdı, Ayhan'ın sakalları uzamış.

Her apartmanda komşular vardır. Komşular her zaman öteki komşular konusunda bilgi verir. Buraya taşındığında: Biz burada bir aile gibiyiz yalnız bir numaradaki Sevim Hanım'la oğlu... Rezzan Hanım, Sırrı Bey'le Vecihe Hanım'ın yerini hemen alivermiş. Rezzan Hanım'ı sanki yıllardan beri tanıyor-sun, yalnız çehresi biraz değişmiş: hem Vecihe Hanım hem Sırrı Bey. Oğlan "maalesef" alkolikmiş, kadına gelince...

"Annem sizi okur."

Selim biliyordu. Ayhan'a gülümsemek istedi, gülümseyişi dondu kaldı. Birden her şeyi yabancılarınsınız.

Ama Sevim Hanım ilk karşılaşma anında gülümsüyordu. Sevim Hanım'la asansöre binerken karşılaşmışlardı ilk. Makiyajlı, frapan. Sen asansöre biniyordun, o yukarıya çıkıyordu. Bahçe katının kiracısı olduğunu hemen tahmin ettin.

Çok sevindiğini söyledi sana, "... kitaplarınız beni avutur..." Tuhaf bir sözdü, ama hoşuna gitti. "... Biz burda bir aile gibiyiz..." Sevim Hanım senin 'aile'den olmadığını biliyordu, yazdıklarını okumuştı. Gerisinde bir manolya kokusu bulutu bıraktı ve gitti. Asansöre bindin. Rita Hayworth saçlarının kızılı bir süre daha çakıp söndü.

Halil Vedad'ın romanını okumuş muydu? Tanıştığımızda çoktan yayımlanmıştı roman.

Sevim Hanım'ın kitapları nerde dururdu? Kitaplık hatırlamıyor, etajer hatırlamıyor.

Halil Vedad'ın romanını öteki evde yazdı, çatı katında. Uzunöyküyü yazdığı günlerin, nisan kokan sabahların erincini çoktan yitirmiş. Bahar açmış ya da açmamış, mevsimler geçerek, yazı masasında hep aynı iç karanlığıyla, Halil Vedad'ı yeniden yaşatmaya çalışarak ve yeniden intihara sürükleyerek.

Sevim Hanım okumuş muydu? Artık soramayacak; Sevim Hanım'ın nerede yaşadığını bilmiyor, yaşayıp yaşamadığını bilmiyor.

İlki: makiyajsız olanı... Hayır, önce ikinci Sevim Hanım, önce ikincisiyle karşılaştı: Bol rimelli, kıvrık, uzun kirpiklerin gerçekten 'gölgelediği' bal rengi gözler, iri gözler, dalga dalga kızıl saçlar, ateş kırmızısı dudaklar, dudak kenarında siyah kalemle büyütülmüş ben. Koketrisini -başka sözcük uymaz- hem manolya kokusu hem derin bir hüznün sarıp sarmalıyor. İlkinin gözleri kanlıdır, çatlak dudaklar aralandı mı, sigaranın sararttığı düzgün dişler görünür ve sırtındaki buruşuk giysi de -ne renk olursa olsun- hep sararmıştır.

Frapan Sevim Hanım'a kaç kez "Nereye gidiyorsunuz? Bu akşam vakti Ayhan'ı bırakıp nereye gidiyorsunuz?" demek istedi.

Bu akşam vakti...

Hiç konuşmadılar, aralarında sözü geçmedi, yine de Ayhan'ın akşamlardan akşamlardan akşamlardan...

Oysa geceydi.

"Ağbi bahçeye inmek istemez misiniz?" Ayhan'ın telefonu, bodrum katından.

On dokuz, yirmi veya yirmi beş. Zaman silindiği gibi yaş da silinmişti Ayhan'dan. Kaç kez sormak istedi: alkole ne zaman başladın, alkole nasıl alıştın, burnu büyük merhametle. Trajik olanı yakalamak tutkusu. Hemen yazacak. Birçok kişi hemen okuyacak, apar topar okuyacak, hemen kavrayacakmış gibi.

Ayrıca kim yazacak? Sen yazacaksın ve yazdıkların Ayhan'ı yansıtacak, yansılayacak mı? Halil Vedad'ın trajik kimliğini ateşe attın.

Aşağıya, bahçe katına inmişti. "Peki Ayhan, geliyorum."

Yaz gecesi miydi, yaz sonu muydu, önemi yok artık. Yalnız zamanın, saatlerin önemi var. Geceydi. Ayhan, Sevim

Hanım'ın dönüşünü bekliyor, geceye, dönmeyişe katlanamıyordu. İçkinin bile silemediği o yaralı hayvan öfkesi. Hayır, dışa vurmuyordu öfke, derinde, suskunluk anlarının uzak bir bakışında, konuğunu unutuşunda.

Ordan burdan konuşuyorlardı, havadan sudan.

“Yazarlığa nasıl başladınız?”

Selim, bu kadar içen, gece gündüz içen bir insanın hâlâ doğru dürüst sorular sormasına şaşıyordu.

Ayhan'ı bir kez olsun sarhoş görmedi, bir kez olsun ayık görmedi: Daima bulanık, içe dönük, yarım kalan bir gülümse-yiş gibi. Sonra Ayhan düşlerini, umutlarını sanki yitirmemişti; düş kırıklığını, korkuyu sanki bilmiyordu. Biliyorsa bile, her-kesten saklamayı da biliyordu.

Kâğıt parçalarını, atamadığı tiyatro biletlerini, kıymalı ka-sap kâğıtlarını anlatmadı ona, yazarlığa belki de böyle başla-dığını, önünde uzayıp gidecek sarp yolu ayırt edemediğini. Evlerden bir evi anlatmadı Selim, Halid Ziya Bey'in gördüğü rüyadaki gibi, kendisini ölüm denen meçhule çağırmayan an-nebabayı, böylesi bir çağınşa şimdilik karşı koyacağını, yaşa-mak içgüdüleriyle dolup taşıtığını.

“Çok kitap okurdum çocukken. O kitapların etkisiyle baş-ladım herhalde.”

Zamanın, saatlerin, ışığın önemi var. Çünkü, “Geceyi...”, yıldızları ve geceyi, geceleyn gökyüzünü sevdiğini söylemiş-tin, yerinden kalkarak, elinde kadeh, bakımsız arka bahçeye çıkan merdivenin ilk basamağında. “Geceyi severim. Geceler güzeldir.” Aslına sadık çevrilmemiş bir roman adını çalıyordun.

Ayhan da günbatımını sevdiğini söyledi. Hafifçe doğrul-maya çalışmıştı. Başaramadı, elinden fırlıyordu bira şişesi, çöktü, kaykıldı, devrildi de denebilir. Alaca ışıklar, günbatımı; günbatımını anlatıyordu, güneş batıyor, bir deniz kıyısında -Nerede?-, bütün deniz kıyılarında, insanın gidip dayanabile-

ceği demir parmaklık, yar, yardan aşağısı deniz, enginler, börtü böceğin gelen, bastırın akşam için ötüşmesi.

“... Deniz arındırır ağbi, denizi görmek bile yeter.”

“Gitmek duygusu mu?”

“Durmak, orada durmak... Nereye gidebilirim ki?..”

Evet, nereye gidilebilir ki, ayrılığın ortasında.

Günbatımında durmak. Ayhan’dan geriye şu günbatımı sevgisi kaldı, yardan aşağısı deniz.

İlk kadeh bitti; gerisi gelir. Ama şimdi üşeniyor mutfağa gitmeye. Telefon çalmıyor. Televizyonu açmayacak; nereye gidebilir ki insan!, ekrandaki her görüntü seni biraz daha aşağılar, korkunç bir bayağılığın içine düşersin. Televizyonu asla açmayacak.

“Hangi kanaldan geldiniz? Ben hepsine haber verdim. İlk siz geldiniz. Beşinci katta da Selim Bey oturuyor, asansörde dördüncü düğmeye basın. Sorun ona. Görüşürlerdi...”

Televizyonu asla açmayacak!

“Selim Bey açar mısınız lütfen. Televizyoncular geldiler...”

İlk kadeh bitti. Boynunu büktü. İlk kadeh bitti, gerisi gelir. Ama yardım için çok geç kalınmıştır.

Gülmeye, alay etmeye çalışıyordu, basit bir hikâye, ne olacak, gayet sıradan: Pörsümüş etinin tutsağı -Kim değildir ki!- bir anneyle alkolik oğlu. Gerçek alkolikler sarhoş olmazlar ki...

Alay edemiyordu: Yaz akşamının solan güneşinde, ana-oğul demir parmaklığa dayanmış, babasının görmediği, aramadığı, telefon etmediği, tek satır yazmadığı Ayhan.

Kimdi babası?

Sekiz numaradaki Rezzan Hanım, “Vallahi orasını hiç sormayın” diyordu.

Zaten sormamıştı.

Rezzan Hanım soruları önemsemez.

Küçük, aptal hayat dramları.

Mütareke senelerinde yaşasaydın, belki de iki kadınla birden sevişecektin Ayhan. İstemez miydin, taze vücutlar, gömüleceğin dört meme, iki dişilik organı.

Ayhan'ın ismi meğerse Necdet Şefik'miş, Necdet Şefik, Leyla İsmet Hanımefendi'yi yakalamış, hırpalaya hırpalaya saçlarını çözüyor, döşeğe devirmeye çalışıyor. Ya da: Matmazel Anjel hayâsızca domalmış, Necdet Şefik genç kızın bekâretine zarar vermeden erkekliğini tatmine hazırlanıyor, tam o sıra Leyla İsmet Hanımefendi sokak kapısından giriyor, onları ikisini öyle, Ada'daki köşkün serin sofasında...

Al basıyor yüzüne, kulakların uğulduyor. Kaçmak istedikçe dibe vuruyorsun. Küçük, aptal hayat dramları elini kolunu bağlıyor. Ve biliyorsun, küçük, aptal dramlar olmadıklarını.

Kimi insanlar... kimi yazarlar deniz ortasında, açık denizlerde yapayalnız kalmışçasına; hayat öyle sürer artık.

Hayatın öyle sürecek. Mütareke senelerini, üçlü sevişmeyi yazamayacaksın, biraz tarih sosu, biraz cinsellik, ufağından tefeğinden devrimcilik. Yazamayacaksın, miden kaldırmayacak. Yazmak istediklerinse kimsenin iştahını kabartmayacak.

Belli olmaz ki, belki de yazacaksın. Her zaman kaypaktın, her zaman kaçak oynadın. Gerçek Selim'i açık denizler ortasında boş yere arıyorsun.

Yine de dönme dolap belirliyordu. Dönme dolabı görebiliyordu, ışıkları yeni yanmış, günbatımında, uzakta, Ayhan'ın istediği gibi deniz kıyıları, dönüyor-dönüyor, rengârenk koltuklar, turuncular, pembeler, yeşiller, dönüyor, boyuna dönüyor! Sevim Hanım hıçkırıklarla ağlıyor, ellerini tutmuş, ellerine yapışmış, "... Dönme dolaba binmeyi ne kadar severdi, ellerini çarpar, gülerdi, heyecanlanır, bana sarılırdı..."

Yukarıya fırlıyorsun, asansöre bile binmeyi unutarak. Akıl almaz bir şey yapmıştın: Verdi, *Macbeth*, koro, "Patria appressa!", sonuna kadar açılmış sesyükselticiler.

Oysa hiç de fena başlamamıştı. Koroya, *Macbeth*'e falan gerek yoktu. Köşe Palas'tan buraya taşınırken -yeni bir ev, yeni bir hayattır...- mutluydu. Mutluluk nedir? İki küçük odadan, ısınmayan, kış günleri titreten çatı katından, kiremitleri kızıştıran bungun yaz sıcaklarından kurtulmuştu. Cebi biraz para gördü.

Çam ağacını orada, terasta unutmuşsun!

Burada, bu apartmanda bir aile gibiymişler. Seni de bağrına basıyordu aile. Herhalde öyle söylemek istemişlerdi; Rezzan Hanım, "... Asansöre binmenin bir adabı vardır" diye ekliyordu. Asansöre adam gibi binersen aileye kabul edilecektin.

Gerçi kırklarında bir bekâr, neyse yazarmış, tanınmış bir insan, öyle demeyin, bir romanı bayağı biliniyor, *Bodrum Akşamları*, gazetelerde yazıları çıkıyor.

Sen paçayı kurtarmıştın. Yalnız bir numaradaki -Kural bozuldu, beş numara değil...- Sevim Hanım’la oğlu...

“... Asıl ev sahibesi Ankara’dadır. ‘Kirasını geciktirmeden ödüyor, nasıl çıkartabilirim’ diyor... Elimiz kolumuz bağlı.”

Aldırışsız dinliyordun. Sana ne bir numarada oturanlardan. Rezzan Hanım makineli tüfek gibi anlatıyordu.

Sesler erir, kendi iç sesine kulak verirdin... Koltukların yüzü yenilenmiş, yeni perdeler, annenin çeyizinden eski, artık antika büfe, yeni dolaplar, ayaklı lamba, her şey yepyeni, kurutulmuş, kan pıhtısı, ölgün pembe, sararmış beyaz güller vazoda. Güven içindeydin, bir gün özgüvenini bütün bütün yitireceğinden habersiz, yazıların, televizyon programı, reddettiğin senaryo teklifleri.

Ağustos sonuydu değil mi?

kaybettikten sonra sonsuza kadar yaşamak

Yırttı attı, fırlattı, küçücük kâğıt parçaları saçıldı. İlk kez yırttı attı: *kaybettikten sonra sonsuza kadar yaşamak*

Acıyı anlatmasına imkân yok, yırttı attı ama unutamayacak, elinde ince uzun bardak, kalkıyor, mutfığa gidecek, koridorun ışığı, yaşamak isteği değildi elbette, dayanmak, ayakta durabilmektir. Kurşunkalem lekeli –harfler- kâğıt parçaları. Bastı geçti.

Belki de “sonuna kadar yaşamak”. Kaybedişi sonuna kadar yaşamak.

Ağustos sonuydu; kaybedişi, ayrılıktan sonrayı sonuna kadar yaşaması için henüz sebep, belirti yoktu. Yaşamak isteği-ydi. Sökün eden anılar arasında değildi Nur Hanım. Başka acı anılar da silinmiş, erinçli, kaygısız. Buzdolabında rakı şişesi yok. Evet ama demin buradan aldım. Unuttum sanıyordun, sende biriktiklerini, sen yaşadıkça var olacaklarını ayırt etmeyerek, öylesine boğulmuşsun yaşama sevincine, coşkulara, kimsenin acısı umurunda değildi. Şişenin kayboluşuna anlam

veremeyerek, bir yere bıraktım, biraz sonra hatırlayacağım, biraz sonra rakı şişesini bulacağına inanmış, mutfak kapısında duruyor, buzdolabını kapamış, ağustos sonundaki, hem de kaç yıl öncesinin, ağustosun günlerini, gecelerini geri getirmeye çalışıyordu.

Şimdiki evde... bu 'son' evde yeni bir öyküye başlamamıştı; zaten yıllardır öykü yazmıyordu. Ama kitaplığını düzene koyacaktı, yığınla kitap, kolilerde, sonra darmadağınık. Romanlar bir yanda, şiir kitapları, tarihler. Türlerle göre ayıracağını, sonra alfabetik dizeceksin. Kolileri açtıkça, kitaplarına daldıkça, okunmuşlar okunmamışlar, sayfaları karıştırıyor, altı çizili satırlara bakıyor, altı çizili satırları -kırmızı kalem, tükenmez, ispirtolu yeşil kalem, mürekkebin solduğu dolma-kalem- okuyor, şimdi burda, şu tümcede, niye çizmişim ki, bana neyi çağrıştıracak, neyi hatırlatacaktı ki; ansızın yaşamı çözmüştü.

Yaşamı çözmüştü, çözdüğünü sanmıştı. Çalışmak ve bir dinginlik olmalıydı yaşam. Tutkulara yer yoktu, kalbin isteklerine yer yoktu. Mutluluktan uçuyordu.

Mihrace'nin hediyesi çeşmibülbülün yanında duran rakı şişesini aldı; oraya mı bırakmıştı? Başka kim bırakabilirdi ki. Kimse yoktu, başka kimse yoktu, oldum bittim o yalnızlık. Sonra ne oldu, ne tutku dindi, ne kalp ağrısı, aşk, *geri dön geri dön*: bu neydi? Karaladığı, çiziktirdiği...

Geri dönülemez.

Her şey bittikten sonra...

Bir gün yollar ayrılır, insan son defa konuştuklarını, birbirlerini son defa gördüklerini bilmez. Ondan sonraki buluşmalar birer yabancıliktir. Buluşmalar sonra karşılaşmalar olup çıkar. Sonra her şey seyreler. Anıların sızısı arada bir yüreği yoklar, ama sadece arada bir. Bazan bir mekân, bir fotoğraf, bazan küçük bir eşya; yolda, caddede, onca kalabalık, onca

taşıt, uzaktan görürsünüz, eşya, görüntü, mekân hepsi dirilir, ama nasıl da yabancılıktır, nasıl da geçip gitmişlik!

Son defa! dedi. Kâğıtları tasfiye edecek ama, son bir kez yazmak istiyordu.

Bir kez daha denemek, ayrılıkları yok sayarak. Boşunaydı.

Kitaplarını düzene falan koyamamıştı. Yıllardır böyle darmadağınık. Mutluluk yanınızdan geçip gider.

İskemleyi çekti. Yazı makinesine kâğıt taktı, hemen şimdi yazmaya başlayabilir, son defa bir öykü olabilir, bir öykü olsun zaten, yıllardır öykü yazmadı; rakıya su koymayı unutmuş.

Kendini seyrediyordu, dışardan, nasıl oluyorsa, kendi benliğini seyrediyordu, üst üste her gece kötü rüyalar görerek, deniz, ama hep gece denizi, kapkaranlık, ıssız adada öncesiz sonrasız bu karanlıkla...

Ayrılık çıkageline aşk geri döndü, acı, pişmanlık. Yerinden kalktı, evet az sulandırılınca opaldeki mavi duman dağılışı gibi, iki üç damla su. Hayatı yalazlandı, kıpkırmızı, alkor bir ışık gördü, hayatı tutuştu. Gecede, masa lambasının alaca ışığında parladı alkor, bir türlü sönmedi. Kollarını boşluğa uzattı, sarılmak istercesine.

Gece sessizlikleri birer sesmişçesine pencereden odaya doluyordu, sevdiklerimizin yitik sesleriymişçesine. Çakmaklar, kâğıtlar, kalemler; kalemler ucuz Çin porseleninde duruyordu, koyu mavi çiçekli. Hanımböceğini yıldız yaprağında ölüme terk edip çıkmışlardı çiçekçiden, kırmızı kanatlarında kömür karası benekler. Bahçedeki kumruyu kediler avlamıştı herhalde.

Yine aynı gelgitte: nisan ve ağustos, ağustos ve nisan. Kitaplarını darmadağınık sıralamıştı raflara, romanlar bir arada değil. Ağustos sonuydu. Olağanüstü bir geceydi, bakımsız arka bahçeyi keşfetti; ansızın uyanıp, ter içinde, yeni evin yeni kötü rüyaları arasından güçlkle sıyrılarak; balkona çıkmıştı.

Ağustos sonuydu ama yazın bitmeye hiç niyeti yoktu. Balkon kapısı ardına kadar açık, yatak odasındaki her şey ıpslak. Çıplak ayak duruyor, belli belirsiz serinlik, balkon, uzanıp gidiyor bahçeler apartman adasında, o kadar kıpırtısız, o kadar suskun.

Yaprakların hışırtısını işitmişti ve ince ince titrediklerini görmüştü, o kadar karanlık bahçeye nerden süzüldüğü anlaşılamayan ışıktaki: yapraklar kıpırdıyor, frenkasmaları, kiraz ağaçlarının yaprakları, çiçeğe durmazsa diye her yaz başı kaygılandığı, ama o ağustos gecesi leylâk olduğunu bilmediği leylâklar...

Eski, yitik bir romanın sayfalarından çıkıp gelirdi her zaman, leylâklardan söz açıldı mı. Çünkü eski romanlar leylâklarla dolup taşar.

Leylâk ağacı yoktu. Manolya hayli uzakta. Okul bahçesinde, havuzun başındaydılar. Havuzda nilüferler de yoktu. Yazılacak bir öykü için leylâk ve nilüferler olabilir. Kameriye de. Ama havuzla kameriye, ikisi birden fazla.

Gülümseyerek bakıyordu leylâklı, nilüferli, havuzlu, kameriyeli görüntülerine; yitik romanı bulmaya, apımsamaya çabalıyordu. Öyle bir roman yok, ama anımsanabilir, olmasa da uydurulabilir yitik roman.

Karnelerini almışlardı.

Şimdi o güne geri dönüyor. Kadınlığı ve erkekliği, cinselliği bilmezken aşkı biliyor oluşlarına şaşıyor. Sızısı hâlâ hissedilen ilk aşk. Sonra bütün aşkların sızısı da hissedilecek.

Sudaki yansıdan, Terez'in kendisine baktığını görüyordu, dördüncü sınıf, yaz tatilinin ilk günü. Oradaydılar, havuz kenarında. Yeşil, bataklığı andırır su, yine de ayna gibi. Terez'i kaybetmekten korkuyordu. Aşkı bildiği gibi, ayrılığı da biliyormuş.

Şimdi oraya ancak düşlerinde gidebilir. Buraya daha önce gelmişim. Bir sonbahar sabahıydı, ilk kez gelmişim, Fırzağa İlkokulu. Düşlerinde oraya gidiyor, hazıranda aydınlık bir akşamüzeri, o sonbahardan bu haziran gününe büyüleyici aşk içinde geçiyor zaman: havuz başına ikisi ilk kez birlikte geliyorlar. Terez'e havuzu, burasını çok sevdiğini söylüyor. Aslında Terez'i sevdiğini söylemek istiyor; söylememişti, söyleyememişti.

Önlerinde bütün bir yaz. Terez'ler birkaç gün sonra Ada'ya, yazlıklarına gidecekler. Artık sonbahara kadar...

"Bir daha ne zaman görüşeceğiz?"

Terez yanıtlamıyor.

Artık sonbahara kadar... Havuzdaki yeşil suya bakıyorsun, boyuna bakıyorsun, zümrüt bir yansıyış içinde görüyorsun Terez'in gülümseyişini. İçinden ağlamak geçiyor, Terez'e sarılmak, o kız çocuğunu bir daha bırakmamak.

Nilüferler yok.

Leylâk yok.

Birinci tekil kişi değilsin, birinci tekil kişi olamıyorsun. İkinci tekil kişi... Üçüncü tekil kişi...

Yazar, kendinden söz açmasına karşın 'ben' dememekte, 'sen' ve 'o'yu elden geldiğince yeğlemektedir.

Bu, yazısıyla özvarlığı arasına mesafe koymak istemesinden kaynaklanabileceği gibi, acı anıları, ikinci, üçüncü kişilere yıkamak, onların kılmak arzusundan da doğmuş olabilir.

Bir başka şey de olabilir; yaşanıp geçtikten sonra, yazar, yaşadıklarını bir başkasının yaşantıları gibi duyumsamaktadır.

Hiçbir şey olmuyor, hep sensin.

Eski bira fabrikasının kulelerini oradan göremezsin. Notre Dame de Lourdes Kilisesi'ni görebilirsin. Yoldaydın, yürüyordun. Yürüyüşe çıkmıştı.

Gürcü Katolik Kilisesi'ni, bir gün Sıracevizler'de oturacağından habersiz, lisede öğrenciyken, kapı üstündeki taş yuvasında küçücük Meryem Ana heykeli, ama artık yok, heykeli kopartmışlar, küçük heykeli aydınlatan lamba yok, yağmurlu akşamüzeri görmüştün.

Yağmurlu bir akşamüzeriydi, bu çok önemli, yağmurun sicim gibi yağıyor olması o anıya derinlik katıyor, hüznün, kimsesizlik, Bomonti'de bir ara sokak. Yağmuru oraya, öyküye koyarsan, sahne birdenbire anlam kazanır; okuyanlar da -Kaç kişi?- yağmur altındaki küçücük Meryem Ana heykeline bakarlardı.

Bomonti, köpek bokları, çöpler, 'okul var' trafik işareti, koyu yavruağzı bina, kilisenin sarı duvarları, eğri büğrü taşlarla döşeli bahçeye açılan büyük demir kapılar, 1861'de yapılmış, R.: 1901. Restorasyon olduğunu uzun süre çözemediğin R...

Günlerce ve günlere bölerek yürüdüğüm hep aynı yollardı. Birinci tekil kişi. Bir uçtan bir uca Sıracevizler. Sabah yürüyüşüye, arka yollardan Kurtuluş'a kadar, sonra anacaddeden dönüş. Alışverişse, Migros'a kadar. Eczaneye uğramışsam, iki satır daha yazabilmek için sokaklara fırlamışsam, geceleyin geç saat dönüyorsam, daha neler...

İşte bu sabahtı ve bundan sonra da olacaktı, insan kendinden, kendi sıkıntılarından kurtulamazsa; bahçe kapısından yaşlı kadınlar çıktılar, daha doğrusu bahçede yürüyorlardı, kilise, kiliseden çıkıyorlardı, iki göçük madam; yalnızlıkla barışmazsa...

Barışmışçasına, yoldaki her şeyden: torbalarından taşmış çöpler, sıra sıra, küme küme çöp torbaları, otomobiller art arda, uçta taksi durağı, köpek bokları... kurtuluyor, arınıyor, başkalarının acılarını dindirebilmek için yaşayacağına inanıyordu. Öyle yaşaması gerektiğini anlıyordu. Bir arınış.

O kadar ki, ışık çakımlarını, yüreğin çarpışını durdurmıyordu. İnsanın kişisel acılardan, o zavallılıktan arınarak, kurtulmuş, kendinin tutsağı olmayarak, gündelik hayhuydan uzak, belki göremeyeceği, zamanla, yaşla, yıllarla erişemeyeceği bir dünya için çabalaması, yazılarla, sözlerinde, davranışlarında, bu bataklığa boyun eğmeyerek, hep yarın!

Yüzyılların, binyılların acısını dindiriyordu, yazarak, kozasını örerek.

Yazı makinesindeki kâğıt bomboştı. Sabahki duyguları, özlemi bataklığa yenik düşmüştü. Mütareke senelerindeki üçlü sevişme sahnesini düşünüyor, bugünün okuruna beğendirmek için ne müthiş bir başlangıç olur diyordu: Leyla İsmet Hanımefendi, Necdet Şefik'in erbezi torbasını, erbezlerini avuçluyor, dimdik erkeklik organını...

Yazı makinesindeki kâğıt bomboştı, bembeyazdı.

Dökümü çıkarırsak diye düşündü, Leyla İsmet Hanımefendi'yle Necdet Şefik silinirlerken; döküm, Yeşilyurt'a gidişten bu eve, bu geceye, bir iki insan, Yeşilyurt'ta iki ayrı gün, iki ayrı zaman dilimi, yoksa, canına kıymış genç adamın romanı... içinden çıkılacak gibi değildi.

Gerçekte çok yalın: yazar olmak isteyen bir delikanlı var, içe dönük ve taşkın, yaşarken içe dönüktü, yazarken tam tersi, öyküler yazıyordu, Yeşilyurt'ta pastanede arkadaşlarıyla buluşmuştu, sosyalist olmak istiyordu.

Nasıl sosyalist olunur? Buruk gülümsüyor, eski Yeşilyurt gününün, sosyalist olmak istemenin bu öyküye -yazamadığı, yazmayı sadece tasarladığı bir öyküye- sonradan girdiğini, durup dururken girdiğini itiraf ediyor. Fakat güzel günlerdi, deniz ve rüzgâr kokuyordu; deniz henüz kirlenmemişti.

Demek yazar olmak istiyor, demek ki o kadar genç, başında kavak yelleri esiyor, gelecek günlerin düşüyle sarhoş, ha-

yata upuzun bir şeymişçesine bakıyor, önünde öylesine uzun bir zaman, ve yitireceği hiçbir şey yokmuşçasına, yazmaya başlıyor.

Yazmaya başlıyor, gençliği, toyluğu, duygular, hepsi birkaç öyküde, ilk romanda! Ama ne kadar uzak, ve o upuzun sanılmış zaman nasıl da geçmiş, şimdi hiçbirini okumaya katlanamaz, öyküler, roman. Okusa bile, sönük anılarla, anı hayaletleri, anı iskeletleriyle çıkagelecekler, gençlikten, toyluktan, masumiyetten bir şey getirmeyecekler.

Var olmaya çalışıyor.

Kaç yıl sonra yeniden Yeşilyurt'ta -arada birçok kez gitti; fakat hiçbirinin izi yok- adını bilmediği ya da unuttuğu bir apartmanın ikinci katında -o günden bu geceye de kaç yıl geçti...-, güz başlangıcında yine yemyeşil sarmaşıklara gözlerini dikmiş, Halil Vedad'ın mektuplarından ürkererek, akşamüzerini geçirmeye çalışıyordu.

Gülderen Hanım, Mihrace'yi pek tutmamıştı galiba. Hayır, hiç tutmamıştı: "Siz de mi yazıyorsunuz? Bir şeyler mi yazıyorsunuz siz de?" Mihrace'yi tepeden tırnağa süzmüştü.

"Antikacıyım ben efendim."

"Antikacı mı? Dickens'in romanındaki gibi... Hah hah ha..."

Uzun süre bir daha yüzüne bakmamıştı galiba Mihrace'nin. Derken seninle konuşmayı kesmiş -Halil Vedad'ın mektuplarından söz açılmamıştı-, yine Mihrace'ye dönmüş, boyuna, üst üste tepeden tırnağa süzerek, siyah farın silme boyadığı gözkapakları, fıldır fıldır gözler, "Adınız ne sizin? Selim Bey söylemişti ama..."

"Mihrace."

"Mihrace mi? Hah hah ha... Çok hoş."

Zavallı Mihrace kıpkırmızı kesilmişti.

“Nerde antikacılık yapıyorsunuz? Kapalıçarşı’da mı çalışıyorsunuz? Bedestan’da Tekkaş Agop’u hatırlar mısınız?”

“Ben Horhor’dayım.”

Zavallı kıpkırmızı Mihrace yalan söylüyordu: Horhor’daki dükkânî batalı hani. Daha o zaman batmıştı Mihrace, bir iki biblo, billûrları tozlu ve kırık avize, üç beş cilâsız iskemleyle çıkıp gitmişti Horhor’dan, işsizliğin eşiğine.

“Tuhaf isim Mihrace.”

Mihrace, annesine belki de ilençler yağdırarak, kim bilir kaçınıcı kez, isminin hikâyesini anlatmak zorunda kalmıştı.

Çiçekler içeriye, herhalde mutfağa bırakılmıştı, bir ara. Şimdi başı beyaz boneli hizmetçi kadın, büyük kristal vazoda, çiçekleri salona getirdi. Köylü yüzünü çevreleyen alafranga bone, orta yaşlı hizmetçi kadına -Halil Vedad’ın canına henüz kıymadığı- otuzların Türkiye’sinden bir anlam konduruvermişti.

“*Mihracenin Aşkı* mı?” Gülderen Hanım, istihzalı bakışlarını Mihrace’dan alıp ve istihzayı dondurarak, kaşlarını çatarak, hizmetçiye “Vazoyu oraya koyma. Bobi üstüne atlayıp kırsın diye mi koyuyorsun oraya?!” dedikten sonra yerinden kalkmış; elinde vazo, kalakalan hizmetçinin yanından geçmiş, salondan çıkmıştı.

Mihrace’yle birbirinize bakmıştınız. Gülmemek için kendini zor tutuyordun.

Şimdi hatırladıkça, yine gülmek isterken, nasıl solup gitti, niye yok gülmek isteği, nasıl kaskatı...

Fakat umulmadık bir şey olmuş, Mihrace, “Yüksek yere koyun vazoyu,” demişti, “köpek yaşlı, sıçrayamaz.” Hizmetçi de söyleneni yapmıştı, vazoyu büfenin üstüne koymuştu; Selim’in çiçekleri. Ne almışlardı... bir demet... yıldız değil. Bobi hırıl hırıl uyukluyordu.

Gülmek isteği. Delice gülmek, hâlâ gülmek, kahkahalarla gülmek, vara yoğa, gençlikteki gibi. Sigara içiyor, kendi

kendine konuşuyor, bir sabah gülerek uyanmak umudunu... hemen yarın sabah! Gülerek uyanıyordu, ayrılık dinmiş, anılar dinmiş. Geceyarısını çoktan geçti: yarın değil, artık bu sabah!.. Ayrılıklardan bu yana hiçbir sabah gülerek uyanmadı.

Mihracenin Aşkı'yla geri döndü Gülderen Hanım; beş altı yüz sayfaymış, ciltli roman; yazık, resimli şömizi yok. Mutlaka öyle bir şömizi vardı: maharaca ve İngiliz kız.

"İşte isminiz, isim babanız!" Gülderen Hanım, romanı Mihrace'ye uzatırken kahkahasını savurmamıştı.

Geçip gitti zaman, silinmedi hiçbir şey. Silinmedi Gülderen Hanım'ın kahkahası, hah hah ha!, beyaz boneli köylü hizmetçi, beyaz tül perdeler, acı yeşil sarmaşık, büfedeki yaldızlı tabaklar, biblolar, pembe kristal kadehler, lâcivert kristal şekerlik, kirli deniz ve sonbahar kokusu. O akşamüzeri belleğinde korunmuştu.

Mihrace, *Mihracenin Aşkı*'nı evirip çeviriyordu, çökük yanakları al al, gözaltlarında alkol memeleri.

"Anneniz hanımefendi hep böyle romanlar mı okurdu?"

Fiske fiske ter alınında, dudak kenarlarında; ilk tümceyi az sonra kuracak gibi, ilk tümceden sonra öykü akıp gidecek. Bir öykü yazacaktı. Halil Vedad'ın romanının ilk tümcesi, öteki romanlarının, öykülerinin ilk tümceleri? Belki de *Mihracenin Aşkı*'yla başlamalı, *Mihracenin Aşkı*'nın ilk tümcesiyle, neyse işte o ilk tümce, boşlukta, darmadağınık, hikâyeden bağımsız bir şey gibi, sonra ortaya çıkacak ilk tümcenin anlamı, Gülderen Hanım, Mihrace'nin evirip çevirdiği kitabı geri alıp ilk tümceyi okuyacak, ilk tümce artı anneniz hanımefendi hep böyle romanlar mı okurdu...

"Hâlâ okur."

"Güzel. Okusunlar. Böyle romanlar insanı dinlendirir."

Gülderen Hanım'ın kütüphaneci olduğunu öyle öğreniyorsun. Emekliye ayrılmış. Hiç evlenmemiş. Siyah ya da gri

farla boyanmış gözkapakları. Kır saçlar. Siyah giysi. Boyasız dudaklar. Tuş gagası gibi burun. Eski mezar taşlarını andırır devrik dişler. Çizmeye, gözünün önüne getirmeye çalışıyorsun, betimlemeye çalışıyorsun, belleğinin güçsüzlüğüne şaşarak, alkolün bulanıklığında, boyuna içiyorsun, boyuna sigara içiyorsun. Tablayı boşaltmak gerek. Elbisesi -tam bir roba- biraz dar, vücudu şişman, elbise besbelli geçmiş günlerden kalma. Seni siyah giysilerle karşılamayı düşünmüş olmalı.

İyi bir yazar, kişinin özelliklerini açıktan açığa yazmaz. Yeri geldiğinde, yeri yaratıldığında bir iki çizgiyle çıkıvermeli figür. Gülümserken görmelisin dişlerini, birden gözüne çarpmalı. Dudaklarım boyamamış olduğunu belki de çok sonra ayırt etmelisin...

Yalnız *Mihracenin Aşkı* değil, yüzlerce aşk romanı varmış kitaplığında, tabii "ciddi" eserler de. Gurur dolu gülümsüyor Gülderen Hanım, "... yedi bini aşkın kitap...", hepsi numaralanmış, "... hepsi fişlenmiştir."

Fişleri size gösterecek, kutularda; klasörler açacak. Ama bunlara daha vakit var. Kapıdan çıkar çıkmaz, Mihrace'nin "Şişman kızkurusu!" demesine de.

"Şişman"la "kuru"nun yan yana gelişini garipsemiştin.

Ama bunlar daha olmadı, sırayla.

Oysa hiçbiri sırayla gitmiyor, hepsi birden üşüşüyor, uzunca ceviz masa, keten ve işlemeli -sepet sepet çiçekler, çiçekler allı morlu, yapraklar ebrulü yeşil, sepetler kahverengi...- örtü, krem rengi porselen çay takımları, gümüş çatal bıçak kaşık, "Buyurun çay soframıza!" R vurgulu, y'den sonraki u düşürülmemiş...

Masa başına geçmişlerdi.

Az önce, işte yarım saat önce güz başlamışken, yine yaz, hava enikonu sıcaktı. Gülderen Hanım hizmetçiye "Pencereyi

aç” demişti, “tülü çek, sinek girmesin.” Güçsüz belleğin birer ikişer geri getiriyor.

En az dört-beş konuk için hazırlanmış bir sofraydı; Mihrace’nin de geleceğini Gülderen Hanım biliyordu ki. Çay sofrasındaydılar.

Güzel çay sofraları yazmak istemişti. Mutlu insanların bir araya geldiği, mutluluktan konuştukları çay sofraları, işte beyaz keten örtülü, beyaz keten peçeteli. Mevsim yaz da olabilir, kış da. Kışsa kar yağsın. Yazdan bir günse, sereserpeliklerle donanmış olmalı çay sofrası. Bahçe yolundan birileri gelmeli. Hangi bahçeyse... Hangi yerdeyse...

Çayın tadı acıydı, kötü demlenmişti. Buna karşılık küçük muskabörekleri harikulâdeydi, peynirler, maydanoz kırpıntıları görünüyordu zar inceliğindeki yufkadan. Limonlu, çikolata küçük pastalar. Çörekotlu tuzlular.

Mutluluktan konuşulmuyordu. Kitaplar, edebiyat. Gülderen Hanım, bir zamanlar herkesin “iyi kötü” roman okuduğunu söylüyordu, Muazzez Tahsin filan, Mihrace’nin annesi gibi.

“... Şimdi kimse okumuyor. Roman okumayan insandan korkarım ben Selim Bey... Satıyor mu aşk romanları diye soruyorum, aşk romanları bile satmıyormuş. Aşk romanları muhayyileyi süsler...”

Birden Goethe’ye geçiyordu; Alman Filolojisi’nden mezun olmuş; Goethe’nin büyüklüğüne, İtalya seyahatini anlattığı anılar. İtalya onun şiir dolu nesrinde bambaşka bir ihtişam kazanır, Venedik, Roma ve Sicilya. Bu seyahat başlı başına bir “Bildunssreise”dir...

Thomas Mann *Der Tod in Venedig*’te aslında Goethe’yi yazmak istemiş, fakat büyük şairin ününe gölge düşürmekten korkmuş. “... sonra *Lotte in Weimar*’ı yazdı, biliyorsunuz.”

Bir “seviye” korunarak her şey yazılabilirdi. Gülderen Hanım her şeyin yazılabileceğini düşünüyordu: Thomas Mann,

Goethe'yi Venedik'e götürebilirdi, kumsaldaki yüzü gözü pudralı bedbaht adam ve salgın hastalık, ne müthiş sahnedir! Goethe'nin zamanında Lido'nun adı yine Lido muydu?

Evet-eyet, Lido'ydu ve yine turizm acentaları vardı. Yüksek makamlar, gezginler çekip giderler diye, kolera salgınını saklıyorlardı...

Sonra birden Goethe'yi, Lotte'yi, Thomas Mann'ın acımasız alaycılığı, ne rüküş kadındır, genç kızlık kıyafetiyle Goethe'nin huzuruna çıkar Lotte o romanda, Weimar'a geldiğinde, Charlotte'yi bir yana bırakarak, Katja Mann'a geçiyor, derin bir acıyla sarsılan Gülderen Hanım, birtakım ünlemler, *Venedik'te Ölüm*'de benliğini yazmış, artık yalana başvurmadan vazgeçmiş Thomas, Katja'dan söz açarken "ahenkli" bir evlilikleri olduğunu söylemiş, "... ne ahenk ama! Hah hah ha!"

Derken on dokuzuncu yüzyılın büyük veremlerine sığıyordu, pek bir sebep yokken, "... Büyük veremler! Veremler!.." diyordu Gülderen Hanım Mihrace'ye, bir çay daha içmesini önererek, küçük muska börekleri için servis çatalını hatırlatarak.

Böylece veremler ikiye ayrılıyordu: büyük veremler ve küçük veremler. Alelâde insanların hastalıkları küçük veremdi elbette, küçük Katja'nın küçücük hayatı, küçücük varlığı gibi, küçük veremler, küçük ölümler. Kim bilir kaç kişi ölmüştü, fakat ne önemi olabilirdi romanların, operaların büyük ölümleri, büyük veremleri yanında!

Sana dönüyor, makyajın sanki ağırlaştırdığı gözkapaklarını birden açarak, hah hah ha'lı kahkahasıyla, "Operayı sevdiğini biliyorum!" diyordu.

Operayı severdin. Şimdi dinlemeye tahammül edemiyorsun. Müzik korkutuyordu. Müzik ayrılık duygusunu doruğa çıkarıyordu. Erik ağacının bahar çiçekleri de. Her yıl yeniden

açan, ama bu ilkyaz, geçmiş zaman baharlarını acıyla anımsatıyor, bir dahaki ilkyaza hiçbir şey söz vermiyor. Erik ağacının çiçeklerine tahammül edemiyorsun.

“Evet, çok severim. Yapay bir görkem vardır operada. Galiba yapay görkemine tutkunum.”

“Sun’i değil, hayır-hayır! İhtişam, evet! Dile dökemediklerimizin çılgınlardır opera.” Küçük pastaların dizildiği tabağı uzatıyor, “Hiç almadınız.”

İnsan, büyük bir romancı... Thomas Mann da olsa başkalarının yargıları, hayat karşısında ezik kalabilir, Katja’yla evliliklerinin içyüzünü, kendi trajedisini...

Tekrar büyük veremlere dönülüyor. Büyük veremlere dönülmüştü. Gülderen Hanım, Alfredo’nun Violetta’yı Paris’ten alıp götürmesine hayranlıklar sunuyordu şimdi, şişman bedeninden beklenmeyecek bir çeviklikle masadan kalkmış, eski pikaba eski bir plak koyarak, iğneyi tam da Alfredo’yla Violetta’nın mutluluk şarkılarına handiyse saplayarak. Dönüyordu siyah plak, müzik, şarkı başınızı döndürüyor, kalbin daha hızlı çarpmasına yol açıyordu.

Verem edebiyatı aynı zamanda bir seyahat edebiyatıydı. Utkuyla gülümsüyordu Gülderen Hanım, kuş gagası burnu, burun kanatları titriyordu. O gezilerdeydi, güneyin sıcak kıyıları, adalar ve dağlar, hep hava değişimi için.

Alfredo da Violetta’yı Paris’ten alıp götürür, kırlarda bir kirevine, “sefiş” Paris’in kokuşuk dağdağasından uzakta, çok ama çok uzakta. Başını sallıyordu Gülderen Hanım, müziğin, şarkının ahengine uyarak. “... Violetta mutluluktan vazgeçmek zorunda kalınca Paris’e döner ve kan kusarak ölür...” Bir trajedyen edasıyla anlatıyordu.

Henüz geceyarısını geçmemiş.

Geceyarısı bile olmamış.

Âdeta yankıyordu: “Buruşturup atmak...” Bir ses işitmişti; hayat hepinizi buruşturdu diyordu.

Sabaha çok var ve gün ağmadan uyuyamayacağını biliyor. Gecenin ve gündüzün anlamını çözmek istiyor. Hayat hepinizi buruşturdu.

Evet, yalnızca futbol konuşuluyor, şarkıcıların, mankenlerin buruşmamış, parlak hayatı. Bir de kalabalık yoksullar ordusu var. İşsizler, işsiz kalanlar.

Selim bunların hiçbirini yazmadı.

Bir yabancının... yabancı birinin adını söyler gibi tekrarlıyorsun: Selim-Selim.

Kirli, pis, alabildiğine yoksul çocukların ellerindeki bayrakların sarı-kırmızı, lâcivert-sarı, stadyumların kapılarındaki duman duman köftecileri -bağınşlar, küfürler, coşkunluk-; okumanın yazmanın anlamı kalmadığını, kimsenin kendisine verileden, dayatılandan fazlasını istemediği, düşünmediği, düşlemediği, korkunç, karanlık bir sona sürüklenildiğini yazmadı.

Büyük şeytanminaresine kulağını dayayacak, denizin, dalgaların sesini işitecek.

Böyle yazmış, kâğıt parçasında, bunu okudu. Yırtmadı, şimdilik kalsın. Denizin, dalgaların sesi...

Şehirden söz açıyordun, eski günler, anımsayışın törpüleyiverdiği geçmiş güzel günler, her şey törpülenmiş, törpülenir törpülenmez de güzelleşmiş. Şehir bayındır, şehir tarihî eserlerle donanmış, mimarî, refah düzeyi yüksek, kimse fakir değilmiş ama herkes orta halliymiş.

Öyle miydi? Yoksa sen mi öyle hatırlamak istiyordun?

Otuz-kırk yılın hemen şimdi, göz açıp kapayana ışımasını bekledi, yalnızca bir saniye, bütün yıllar, çocukluk, gençlik, tek bir saniyeye sığmış. Şehri yine yıkık yıprak gördü. Kol kırılır yen içinde kalır yaşayan orta hallileri gördü. Eski günlerin de karanlık olduğunu gördü.

Sabaha çok vardı. Nisan gecesi gibi değildi; hava daha da ağırlaşıyor, temmuzların yapış yapış gecelerini andırıyordu. Bir yağsa yağmur! Yağmur yağsa ve içim yıkansa, temizlense; bir arınabilse, bir geçse...

Karşiki sıra sıra apartmanların pencerelerinde tek tük televizyon ışıkları, mavi, külrengi, parlayıp sönen, sonra yine parlayan. Evlerin öteki ışıkları, avizeler, ayaklı lambalar. Açık pencereler. Gece. Her şey henüz dinmemiş.

Nisan yağmurları geçiyordu aklından, 23 Nisan'a hazırlanan trampetalı çocuklar, adımlarını boyuna karıştıran küçük çocuk, ilkokul üçüncü sınıf, 3/A'daki Selim, yağmur başlıyordu. Firuzağa'dan Tophane'ye iniyorlardı, Belkis Öğretmen "Nisan yağmurları çocuklar!" diyordu. Boğa burcu Terez'le göz göze geliyorsunuz.

Belki de yağmur yağar. Yağmur yağacağı için hava bu kadar ağır, durgun. Yağmurun kokusunu içine çekmek istiyordu.

Ay-yıldızlı küçük bayrakları olacak, okulun pencerelerini süsleyecekler. 23 Nisan günü geçit töreni. Terez'e kendini beğendirmek istiyor. Gazetede her gün Terez'in yıldız falını okuyor.

Birçok geceyi, hattâ birçok gündüzü bellek kusup atmışken, kapı dışarı etmişken, nisandaki öğleden sonra -1950'ler!- yerli yerindeydi, ayrıntılar bile silinmemişti, duruyordu, erdendi. Yağmura rağmen Kabataş'a kadar yürüdüler, siyah önlükleri, beyaz yakaları ıslandı. Trampeta sesleri, herkesin adımı başka benimki başka, yağmurun kokusunu içine çekiyor, trampetaların sesi, çocukların marş söyleyen sesleri erirken yine bu cendereye savruluyor, yağmur yağabilir mi diye düşünüyor, yağmurun yağıp yağmayacağını merak ediyor.

Yağmur yağarsa sokağa çıkacaktı. Hemen, sırtındaki eşofmanla. Islana ıslana yürüyecekti aynı yolları, Sıracevizler, Pangaltı, Kurtuluş. Dolapdere'ye kadar iner, oradan...

Yağmur asıl Madam Ester'i geri getirdi, yağmadı ama Madam Ester'i getirdi. Her şey bittikten sonra...

Nisan yağmuru değildi zaten. Ağustos sonu taşındığı bu son evde -'Son' mu? Başka evler olmayacak, burada mı bitecek?- artık sonbahardı, burada ilk sonbahar, her şey düzenli, ev yeni boyanmış, gardenya rengi, yaşam korunaklı, çelik kapı yaptırılmış; bir numaradaki Sevim Hanım'la Ayhan düzeni biraz bozsalar da. Bir yağmurdu, iri damlalarla cama çarpan; pencereye gitmişti: sular şarıl şarıl akıyor caddeden aşağı.

Nisan yağmuru değildi, yeni evde sonbaharın ilk yağmuydu, sarı yaprakları, bakır çalığı yaprakları ardı sıra sürükleyen, şakır şakır; parktaki çınar ağacı. Parka bakıyordu, banklar bomboş, ağaçlar yıkıyor, sokak lambaları sırlıklam ışıklar-

la, güz geldi mi diye düşünüyordu, ekim ayıydı herhalde. Kalorifer ne zaman yanacak, ev ısınacak mı?

Geç saatti, kim bilir kaçtı, eve yeni dönmüş, hâlâ yağlıboya kokusu. Nerden döndüğünü anımsamıyor, ne kadar didinirse didinsin, anımsamayacak. Yağmurun sesiyle pencereye gelmiş, park falan derken, yağmur damlalarının ince bir tül perde gibi aralarına çekiliverdiği tam karşıki apartman: Zümbül Apartmanı, ikinci kat!

Zümbül Apartmanı, ikinci kat: pencere içinde upuzun paşakılıçları, büyük toprak saksıda, koyu yeşil, açık yeşil, sonra?, işte, yarı açık kahverengi perdelerin gösterdiği kadarıyla, eski koltuk, yaşlı kadın, kısa kesilmiş kızıl saçlar, Rita Hayworth kızılı değil, Yahudi kızılı, kitap okuyor.

Kitap okuyan bir kadın! diye düşünmüş, daha doğrusu şaşırmış, çok tuhaf bir şey gördüğünü sanmıştı. Gecenin bu saatinde...

Geç saatti ama, karşıki apartmanların televizyonları ışıldı. Gizli komşunu öyle gördün, televizyon ışıksız, koltuğunda oturmuş, kitap okuyor. O geceden sonra gözetlemeye başladın.

Gizli komşun, gizli dostun!

Ne kadar garipsemiştin, geceyarılarına kadar televizyon seyredilen evlerin, sabaha karşı otomobiller park ediliyor, geç dönenlerin otomobillerden indiği, bangır bangır müziklerin geceyi inlettiği bu semtte senden başka bir insan da... üstelik her gece... koltuğunda, yalnız ama kitaplarıyla birlikte...

Gökyüzü bulutlu mu, yıldızlı mı, bulutsuz mu, yağmur yağacak mı? Güzel günlerdi, korunaklı; ayrılıkları daha duyumsamamıştı. Bitirdi ikinciği, içki, rakı, ince uzun bomboş bardak, son damlalar kaydı. Belki de yıldızlar var, yağmur yüklü bulutlar sonra üşüşecek, esinti çıkacak.

İsteksizce çekti kâğıdı, iskambil falı açar gibi:

Mektuplar yazıyordu, gizemli mektuplar

Mektup yazmadı. Yıllardır kimseye mektup yazmadı.

Mektup yazmayacak. Bu gece de kimseye mektup yazmayacak. Gidip yatsa, en doğrusu. Kalkıp yatmayacak, yatarsa uyuyamayacağını biliyor, sabaha kadar gözünü kırpmayacak. Anılar daha yoğun, ayrıntılar daha yaman hissedilecek.

Sonra tanyeri usul usul ağaracak. Tanyerinin ağardığını görmeyecek, perdeden sızan gün ışığı söyleyecek tanyerinin ağardığını. Yatakta boylu boyunca ya da dertop olmuş, ana rahmindeki gibi. Nefes almaya çalışacak. Mektuplar yazmadığını düşünecek ve nice mektup yazdığı günleri de düşünecek. O mektuplardan yakıcı satırlar gelip çarpacak, al basacak yüzüne, o satırları yazmamış olmak isteyecek. Daha da küçülürken, daha da dertop; mavi ışık süzülerek, altın ısıltılarla, yağmursuz bir sabaha... Üstelik saat beş buçuk falan, önünde koskoca bir gün, saatler-saatler, deniz gibi uçsuz bucaksız, o kadar ıssız ve boş, gün nasıl geçecek, yarın yine aynı!

İnce uzun bomboş bardak doldu, buz çıkardı, bir buz attı.

Küçük bahçeler. Arka bahçeler. Belki de bakımsız bahçelere mektup... mektuplar yazıyordu.

Hiçbir zaman gizemli mektuplar yazamamıştı; yazmak istemişti, olmadı.

Çiziktirdiği not bir roman kişisi için olabilir. Gizemli mektuplar yazacaktı herhalde, imzasız, çok acıklı, hiç tanımadığı, tanışmayacağı kişilere gönderecekti, önünde çöl gibi uzanan zaman.

Herhalde yazılmadan kaldı. Yırt at. Öyle bir roman kişisi olmadı. Dön içeriye ve yırt. Öteki roman kişileri de birer alacaklı gibi içerde şimdi, yazı masasının çevresinde, yazı makinesindeki boş kâğıda bakıyorlar, bağırıp çağırıyorlar: bizi

yazdın da ne oldu?! Matmazel Anjel kıkırdıyor, Leyla İsmet Necdet'inkini yakalayıp ut yerine sürtüyor-sürtüyor, kıllarını hayâsızca uzatmış... Git bunu yaz! Düşman ordularının su-bayları beş çayına gelsinler!

Nur Hanım -gizemli mektuplar yazmadı, gençken şiir yazmış-, "Asansör olsaydı terasınızı görmeyi ne kadar isterdim!.." diyor. Enlemesine, kapıda. Kırık bir alayla gülümseyerek ekliyor: "Bu eski apartmanların asansörleri de küçük olur, bilmem sığar mıydım?.." Yüzü aydınlanıyor: "Çam ağacını anlatın bana."

Öylece ayakta durmuş; bir yudumdan bir şey çıkmaz, bu son kadeh, söz veriyorum. Bir yudumdan sonra çam ağaççığı bütün inceliğiyle belirecek ve sen de hemen yazmaya başlayacaksın, çam ağaççığıyla başlayacaksın, Nur Hanım'a, eski komşuna çam ağaççığını anlatacaksın.

Köşe Palas'ta senin de karanfillerin vardı, sonbahar yağmurlarında terastan içeriye aldığın. Terasa açılan kapı bozulmuştu, sürgüyü açamıyordun. Çareyi, yatak odasının penceresinden girip çıkmakta bulmuştun. Sonbaharın ilk yağmurlarında karanfilli saksıyı içeriye almıştı. Tuhaf bir şey olmuş, kıpkırmızı karanfiller kış boyu çiçekler-çiçekler...

Sevim Hanım'ın karanfilleri. Yukarıdan baktın mı, Sevim Hanım'ın karanfilli büyük saksısını göremezdin. Balkonların altında dururdu. Onlara ilk kez gittiğinde, taşlığa çıkarken, birden! Eski evimde benim de karanfillerim vardı. Kışları içeriye alırdım. Kışları da açardı, beni sevindirsin diye açardı. Selim bunların hiçbirini Sevim Hanım'a söylemedi; "Karanfilleriniz çok güzel," dedi.

Nur Hanım'ı anlattı mı?

Sevim Hanım'a ve Ayhan'a Nur Hanım'dan hiç söz açtı mı?

Dev anasının, şişko cadalozun gelinini -galiba- bir daha görmedi. Oğlunu gördü.

Nedense telefon ederdi Nur Hanım, telefonda söylemek istemediği bir şey olurdu her defasında, aşağıya çağırırdı, iki dakika gelebilir misiniz lütfen, yöneticinin yönetim paralarını yediğinden kuşkulanyormuş, fısır fısır, yönetici bitişikte oturyormuş, ola ki işitir, "... Şimdi oğluma da söyledim..." Oğlu salonda oturmaktadır, soğuk, uzak, yöneticinin aidat paralarını ne yaptığıyla ilgilenmeyerek, biraz sonra kalkıp gidecek.

Şöyle bir uğranılmış ziyaretlerdi değil mi Nur Hanım, özlemin, sevginin getirişleri değil, görevden, zorunluluktan ibaret.

Hayır, gelinini de gördü. Oğlu yukarıya çıkıyordu, arabadan inmiş ve Nur Hanım'ın gelini arabadaydı, başında büyük beyaz şapka. Yaz akşamıydı. Nur Hanım'ın oğlu çağla yeşili keten takımlar giymişti. Selâm vermek istemiş, kimse selâmını almadı, ne kadın ne kocası.

Burada belki de emekli coğrafya öğretmeni Sırrı Bey'le eşi ev kadını Vecihe Hanım'ın bir kez daha görünmeleri gerekiyor. Yazar onlardan hoşlanmıyor, hattâ nefret ediyor. Vecihe Hanım parmaklarıyla alt dudağını büze büze, Nur Hanım'ın gelininden söz açacak, ailesi çok zenginmiş, damadı içgüveysi almışlar. Sırrı Bey, "Dehşet içinde kalmıştık! Dehşet içinde kalmıştık! Dehşet içinde kalmıştık!" diyecek, "Anarşistlere, şehir eşkıyalarına acıyordu! Elinde gazete, ağlarken gördüm Nur'u; evet, ağlıyordu! Onlar solcu dedim, 'Ben sağ sol bilmem, gençliklerine acıyorum,' dedi. Yalan efendim, yalan!.."

Çiçeklerinizi anlatın, çam ağacınızı anlatın, bana terasınızı anlatın diyordu Nur Hanım, rüzgârda ikide birde devrilen güneş şemsiyesi. Güvercinlerin akşamları tek tek sığındıkları bitişik apartmanın damı, bir de o.

Terasta hiçbir özellik yoktu oysa. Parası olsaydı, Şişli'nin apartman mezarlığında çatı katı bahçesi yaratmak isterdi. İşte

çam ağaççığı; uzun bir kış olmuş, günlerce, haftalarca kar altında kalmıştı çam. İşte bir türlü gövermeyen, cılız begonya. İşte kedidilleri. Ama daha çok, korkunç görünümlü televizyon antenleri...

“Keşke bir arka bahçemiz olsaydı, bir balkon olsaydı, oturup bakardım. Yeşile hasretim Selim Bey.”

Keşke sizi bu apartmana getirebilseydim Nur Hanım, ayrılıklar, içe akıtılmış gözyaşları olmadan; Sevim Hanım’ın hercaimenekşelerine, sarmaşıkgüllerine... Hem, o kadar tutucu, o kadar kurallar sevdalısı Nur Hanım, biliyorum, çok geçmez, Ayhan ve annesiyle dost olurdunuz siz.

Masa başına geçerken dostluğu görür gibiydi: Nur Hanım, balkondan Ayhan’a sesleniyordu, kırmızı karanfili ortaya çek, ben de göreyim...

Kimse seslenmiyordu. Sessizliğin ortasındaydı.

Kiraz ağacı, koyu yeşil yapraklar arasından küçücük ateş topu kirazlarıyla. Kuşlar geçiyor, kumrular, serçeler, hep ister hiç doymaz güvercinler, şişli damlarının martıları, her yaz gelen, kışları ortalıktan kaybolan saksıağan, hırsız kargalar. Sevim Hanım sofrayı kuruyor taşlıkta. Ayhan mangalı çıkarmış. Erik ağacı, elbette çiçekleri dökülmüş, çünkü yaz ortası. Rakı şişesi sofrada. Akşam oluyor.

“Gelsenize Allah aşkına!”

Çalışmak zorundayım Sevim Hanım. Gazetenin yazısını bitiremedim. Roman ağır ilerliyor. Yarına yetişmesi gereken bir yazı var.

“Gelsenize Allah aşkına!”

Gelmek isterdim, fakat misafir gelecek. Sokağa çıkacağım. Bir başka zaman.

Seni niye çağırırlardı? Dört bir yandan gözetlendiklerini bildikleri için mi; sofrada bir konuk olsun, konuğumuz için

bu sofra... Kuşatıldıkları taşlıkta daha da yalnız olmamak için mi yoksa? Kim bilir. Gizemli mektup budur işte.

Yabana söylüyordu, hiçliğe.

Uşağın adı Firs.

Firs: uşak, seksen yedi yaşında bir ihtiyar.

Niye seksen yedi yaşında? Çehov onu gerçeklikten mi kappı *Vişne Bahçesi*'ne getirdi?

Firs, Paskalya'da yarım kova hıyar turşusu yediler diyordu.

Buzdolabında var, küçük kornişonlar, kavanozda. Hem kül tablasını da döker. Küçük bir tabağa üç beş kornişon.

Firs, hayat geçip gitti, hiç yaşamamışım gibi diyordu. Sigaray karton kutudan çekerek, yakarak; elleri titriyordu, sigarayı tutan parmaklar, çakmağı çakan el. Hayat geçip gitti, hiç yaşamamışım gibi. Uşak bu söz yüzünden anımsamıştı. Hiçbir söze bu kadar üzülmeydi. Beceriksiz der, işe yaramaz! Firs kendine kızar. Bilmem kim paltosunu sırtına almış mıdır?..

Selim vişne ağaçlarına inen baltaların sesini işitiyordu. Bahçe, aslında kiraz bahçesi değil midir? Biri öyle söylemişti, kiraz bahçesi demişti. Andreyvna son kez bakar duvarlara, pencere- lere; ölmüş annesi bir zamanlar şu odada dolaşmayı sevmiştir...

Istırap çekmeye eskiden, yüzyıllar önce, 'kan yutmak' denirmiş.

Bu bekleyiş içinde -Neyi?- üst üste biniyordu, Firs, Çehov'un oyunları, eski metinlerin Türkçesi. Bekliyordu. Gece de bekliyordu. Kimsesizliği birlikte bekliyorlardı.

O kadar acıklı *Vişne Bahçesi*'ne Çehov 'güldürü' demeyi tercih etmişti, güldürü, dört perde. *Orman Cini*, hadi belki, ama onun da sonu... Hangi romanındaydı, bir romanında, gençliği biterken yazdığı romanlardan birinde yine *Vişne Bahçesi*, yoksa *Vanya Dayı* mı, *Üç Kızkardeş* de olabilir, oyunlar, kişiler, kişilerin sözleri; hepsinden yardım ummuştı.

Ağaçlara inen balta seslerini işitiyor. Firs hastaydı: Çehov öyle yazmıştı. Uzaktan, bahçeden, balta sesleri, seksen yedi yaşındaki uşağın hayatına inen! Hiç yaşamamışım gibi... Ezbere bilir, ezbere söylerdi yüksek sesle. Hayatımın en acı dostları diye gülümsemek istedi, beceremedi. Yaşamak gerek! Ama ünlemsiz söylenir; Çehov'un oyunlarında ünlem yoktur. Çok uzun günler, boğucu akşamlar... Bekliyordu.

Beklediği, uzun günler ve boğucu akşamlar değildi. Ama gelecek olan onlardı. Alın yazımızın bütün sınavları.

Ruhumuz bir çöl kadar ıssız diye yazar, oyununda mı, mektubunda mı, devrime inanmadığını yazar, her şeye inançsızdır, hiçbir şeyden korkmamaktadır, kör olmaktan bile, hiçbir şey ummaz. Yine de inanılmaz adamdır Çehov, mujikleri tedavi eder.

Firs uyur. Bloknottan yaprağı kopardı. *Şimdi sen uyuyorsun* diye yazdı, *ama ben uyumuyorum, hiç uyumuyorum, uyuyamıyorum*. Ayrılığa yazdı, bekleyişe. Buruşturup atacağı... yırtıp atacağı kâğıt parçalarının üstüne koydu, ayrılıkla, tuhaf ama, duyumsamayarak artık ayrılığı. *Şimdi sen...*

Bir gün Firs gibi uyuyacak, uyku denirse bu kaybolup gidişe, unutulup gidişe. Firs gibi uyuklamayı, büsbütün terk edilmeyi bekleyerek içti.

Dünyaya niye geldiği, neden var olduğu çözülemez bir ihtiyar. Firs adının hiçbir anlamı yokmuş. Yani yok gibi bir şeymiş Firs.

İrkildi.

Yok gibi bir şeymiş Selim.

Asansörün sesiyle irkildi. Birileri eve dönüyordu. Az sonra anahtar şıkırtıları, şakırtıları; kapı kapanacak. Gündüzün bitmez tükenmez çocuk gürültüleri.

Ayrılıkla... Ansızın ayırt etmişti, hiç beklemezken: Bura-ya taşınalı kiraz ağaçları -biri yan bahçede ağaçların- her yaz

meyveye durdu. Her yaz kırmızı kirazların güzelliğiyle büyü-
lendi. Yapraklar koyu yeşildi, her yaz, kirazlar kıpkırmızı. Yan
bahçedeki kirazlar daha koyu renk, asıl ateş topu belki onlar,
günbatımı alacakları. Her ilkyaz erik ağacı çiçek açtı. Ayrılıkla
yepyeni şeyler gibi geliyor insana. Elimizin altındayken, bi-
zimken, artık elimizden kayıp giden şeyler, su damlaları. Bu
yaz, ayrılığın ilk yazı.

Şu bozgun yazında koyu yeşil yaprakların arasından fişkır-
cak kirazlar daha şimdiden gönlünü yoruyor.

Kapı kapandı, asma kilit vuruldu, takıldı.

Kan yutarak, bekleyerek...

Günü çözmeye çalışarak...

Sabah erken uyanamamıştı, on bir falandı, yürüyüşe çıktı.
Sokak adlarını düşünmek istedi, otoparkın orda durakalıp ki-
lisenin çan kulesine baktıktan, tekrar yürümeye koyulduktan
sonra.

Şimdi İzzetpaşa Sokağı'nın kenarları ince beyaz şeritli
lâcivert tabelasını göreceksin: İzzetpaşa Sokak. Kimdi İzzet
Paşa, bir sokağa adı kaldı.

Pangaltı'dan sapınca sana hep hüüzünler getiren öteki adlar:
Çobanoğlu Sokağı, Kuyulubostan Sokağı, Kurtuluş'a iner-
ken. Buralarda bostanlar... aldanıyorsun, Kuyulubağ Sokağı,
burada bağlar... Bir de çoban varmış ve çobanın bir oğlu var-
mış...

Hayatın böyle geçecek diye kan yuttu, sokaklardan sokak-
lara yürüyerek, bir gelip bir giderek, keşke yalnızca gitsen,
dönüş olmasa. Hayatın, sokak adlarının masallarını düşünerek
geçecek. Kuyusu olan bağı görüyordu, şimdi kirli yüzlü yıprak
apartmanların sıralandığı, geçim derdinde insanlar dolaşiyor,
hızlı hızlı yürüyenler, bir yere yetişmeye çalışanlar, durgun ve
bomboş yürüyenler.

Yürüyor ve bekliyordu, daha bu sabah, dün sabah, yarın sabah. Ayrılığın sona ermesini bekliyordu.

Çocukluğun sarı defterindeydi, kullanılmadan, eskitilmeden, yazılıp çizilmeden nasılsa kalmış, erden sarı defterde. Aramasına, defteri bulmasına gerek yok. Sözcükler -üç aşağı beş yukarı- gelecek, elyazısı gelecek, defterin ilk sayfasında, kim bilir kaç yıl önce yazılmış, fakat şu ana ne kadar denk düşünüyor:

Tekrar aramayı çok istedim. Burada, bu şehirde, aynı sokaklardan geçerek, birbirimizin nerede oturduğunu... telefon numaralarımızı bilerek... ama hep iki ayrı insan gibi yaşamak zorundayız.

Ziyan edilmiş bir senaryoda kullandı.

Sonra bir yerde kullandı mı?

Yırtmasına gerek yok, çünkü hep var.

Yürüyordu ve bütün ayrılıkları gözden geçiriyordu, daha ilk aşktan başlayarak.

Dönerken, İş Bankası'nın önünde, hâlâ yaşıyor oluşuna şaşıtığı, emekli coğrafya öğretmeni Sırrı Bey'le karşılaştı, yanında ev kadını Vecihe Hanım. Bu öyküyü yazarsa, yazabilirse, ikisinin de adını değiştirmesi gerekecek. Öyküyü okuyacaklarından değil, bu uzun ömre saygıdan.

Bankadan çıkıyorlardı ve çok telâşlıydılar. Sırrı Bey, "Kriz bizi yıktı..." dedi, üç kuruş parası varmış, biraz da Vecihe'nin, annesinden kalma. Türk parasında tutmuşlar, ne gaflet! Vecihe'ninki yüksek faiz veren küçük bir bankadaymış, şimdi de o bankanın batacağını söylüyorlar...

Onlara acıyordu, hem tiksiniyor hem acıyordu, çünkü küçücük hayat şartlarını biliyordu.

Sırrı Bey, "Nasıl oldu? Buraya nasıl geldik? Siz ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Ayrılıklardan sıyrılıyordu. Ama yanıtlayamadı.

“Ne zaman bu adam başvekil olsa memleket savaştan çıkmışa dönüyor,” dedi Vecihe Hanım. “Dolar daha da yükselecekmiş, bir buçuğa vuracak deniyor.”

Sırrı Bey başını iki yana sallıyor, “Gerçi benim bir miktar dolarım vardı...” diye gelgeç bir mutlulukla gülümsüyor, sonra gülümseyişi hemen silinerek, “gelecek” günlerden korktuğunu söylüyordu.

Türk parasından kaybettiğinizi dolar kazandırmış işte size! Sadece sustu Selim. Neyle geçinecekler, neyle geçineceğiz?.. Kaç param var bankada? Dolar yükselecekse şimdi dolar mı almalı hemen eve döner dönmez telefon edeyim...

“İş Bankası ne de olsa sağlam. Vecihe’nin parası için geldik. Fakat çok az faiz veriyor, vadeli mi, repo mu, hep az.”

“Yeme içme bir ömür boyu biriktir, ihtiyarlık günlerin için, akşamdan sabaha çulsuz kal! Olacak şey mi Selim Bey? Hıf-talardır o banka benim bu banka senin koşuşturup duruyorum...” Vecihe Hanım bir yandan da kopara kopara altdudağını büzüyordu.

“Siz ne yaptınız? Üç beş kuruşunuz varmış, öyle işittik. Bankada mı? Türk parası mıydı? Vadeli miydi, hazine bonusu, hisse senedi?..”

“Fonlar... Fonlar şimdi en iyi getiriyormuş, A tipi var, B tipi var. Bir de C tipi varmış galiba...”

“Vecihe’nin parası için fonları tavsiye ettiler...”

Sonunda, “Ya hiç parası olmayanlar, beş kuruş birikmiş parası olmayanlar?!” diyebildi.

Vecihe Hanım’ın altdudağı düzeliverdi. “Ne yapalım efendim? El için ağlayan gözden olur.” Bir kahkaha patlattı.

Sırrı Bey, emekli coğrafya öğretmeni, yüzünü buruşturarak, “Demek hâlâ aynı kafadasınız, vah vah...” dedi.

Vedalaşmadan ayrıldılar. Ayrılık bu kez şiirsizdi.

Kirazlı bahçede, erikli bahçede, leylâklı bahçede -siyah kargalar yerine- cennetkuşları gördü, tüyleri olağanüstü güzel, rengârenk. Cennetkuşlarıydılar ve Halil Vedad'ın cibinliğinden sıyrılıp gelmişlerdi.

Mavi... uçuk mavi cibinlikteki kuşları, Halil Vedad, galiba sonradan cennetkuşu yapıyordu. Hayır, Vedad öyle hatırlamıyor; pembe kuşları âdeta bilinçle cennetkuşu yapıyordu. Ev Nişantaşı'ndaydı, Osmanbey Bahçesi'ne bakıyordu. Vedad o evde doğdu. Büyükada'daki köşke cibinliği sen yakıştırdın.

Cennetkuşları bakımsız arka bahçelerde erik ağaçlarının, kiraz ağaçlarının dallarına konmuşlardı, kanatları pembe ve boz, sorgucları yeşil, mavi.

Ama Osmanbey Bahçesi'ne bakan ev, Nişantaşı'ndaki, sağında solunda merdivenler, geçen yüzyılın başındaki ev kim bilir ne zaman yıkıldı? Halil Vedad'ın yaşadığı bütün evler yok olup gitti herhalde, Ankara'daki, Büyükada'daki, Yeşilköy'deki, evler, otel odaları, elçilik odaları.

İlk kez böyle düşünüyordu, bunu düşünüyordu, yaşanmış yerlerin yok olduğunu, Vedad'dan geriye tek bir iz kalsın istenmemişçesine, evlerin, odaların yıkıldığını düşünüyordu. *Bir Acı Hikâye*'deki üç beş fotoğraf hepi topu! İşte onlar... Vedad'ın kısacık hayatı da yaşanmamış gibiydi işte. Dünyaya niye geldiği, neden var olduğu çözülemez bir genç adam.

Yıldızı sönmüş... yıldızı hiç parlamamış romanını yazarken böyle düşünmüyordu tabii, bunları düşünmüyordu. Günün birinde Gülderen Hanım'ın arayacağından habersizdi. Evler yıkılmıyor, tam tersine, kâğıt üstünde kuruluyordu Büyükada'daki köşk, Yenişehir'deki kira evi, oradaydı okuma odası. Halid Ziya Bey, canına kıymış oğlunun odasını, bahçede otururlarken, kendisini ziyarete gelmiş, *Bir Acı Hikâye*'yi okumuş, bütün eserlerini okumuş bir hanıma, okuruna gösteriyor, "... Oraya gün ışığı hiç girmiyor artık..."

diyor, perdeler kapalı, pencerenin yağlıboyası yer yer çatlayıp dökülmüş.

Asıl bunlara dayanamadığı, Halid Ziya Bey'in acısına ve yasına dayanamadığı için yazmıştı romanı, bir daha olmasın!, bir daha kimse canına kıymasın!; genç adam canına kıymıştı.

Unutmak isteyerek rakıya sığınıyor.

Demek bahçede oturuyorlardı. Roman sahnesiydi. Roman sahnesiydi de, anılardan, gerçeklikten yola çıkılarak kurulmuş olamaz mı? Belki de bir anı kitabında okumuştı; kitabın yazarı -herhalde o da edebiyatçıydı-, Halid Ziya'yı ziyarete geliyor, romancının acısını dinliyordu: "... Oraya gün ışığı..." Bahçedeydiler, bir yaz akşamıydı. Vedad öleli ne kadar zaman geçmişti?

Bahçe galiba bakımsızdı. Sahneyi yeniden kurabilir. Halil Vedad Tiran'da, bir otel odasında... otel odası değil, elçilikteki oda... ama otel odası daha çok yaraşıyor... canına kıymıştır. Çocuğunun ölüm haberini *Aşk-ı Memnu* yazarı hayli sonra alacaktır. Yeşilköy'de bir köşk. Yaşam uyarında sürüp gidiyor. Vedad'ın Tiran'da mutlu günler yaşadığı sanılıyor. Sonra ansızın haber: canına kıymış! Köşkün uyumlu dünyası bir anda çöküyordu. Anne baba kendi aralarında kim bilir neler konuşmuşlar. Eş dost, akrabalar, bir anda eve üşüşen kalabalık; bakımlı bahçeden geçtiler. Bahçe henüz bakımlıydı. Vedad'ın öleceği, yaslara girileceği kimin aklından geçmişti...

Ama öyledir, yıkım ve ayrılık birdenbire gelir. Daha bir saniye öncesine kadar her şey düzenindeyken, düzen tıkr tıkr işlerken, çöker gider; acı, görkemini kuruverir.

Ölümün olmadığı, araya girmediği ayrılıklar da acıdır ve ayrılık, her zaman tıpkı ölüm gibidir. Halil Vedad'ı unuttur gibi, kendi ayrılıklarına dalıp gidecek gibi; ama tam o sıra, Halid Ziya Bey'in sokağa baktığını ayırt ediyor, bu bir anı sahnesiydi, *Bir Acı Hikâye*'de, şimdi düşsel bir yaşam sahnesi

oldu: Halid Ziya Bey, köşke kestirmeden gelinen yan sokağa baktı, çünkü Vedad her zaman oradan gelirdi. Vedad başını kaldırır, kendisini hep bekleyen babasına el sallardı, bir daha sallamayacak!

Ölüm, ayrılık, belki de insanların birbirlerine bir daha el sallamamalarıdır, pencereden bakanla kestirme yan sokaktan gelen.

Misafirine bunları anlatmak istiyordu romancı, sesi titriyor, gözyaşlarını tutamadığı için üst üste özür diliyordu.

Bunları ‘kendin’ için de yazarsan, kimseden özür dilemen gerekmeyecek. Kimsen yok artık. Pencereden bakmayacaksın, yoldan kimse gelmeyecek, kimseye el sallamayacaksın, kimse sana el sallamayacak.

Bahçe bakımsızdı.

Hayat bakımsızdı.

Bahçe bakımsızdı. Gül ağaççıklarına böcek yürümüşü. Sen öyle yazmıştın. Halid Ziya Bey, bahçeyi, Yeşilköy’deki son evi, yolu, oğlunun el sallayışını aralıklarından görebildiği demir parmaklığı, duyarlı gülümseyişi, küskünlüğü, bir hayal kırıklığını, hayatı, dünyayı gösteriyor; “Her yer bana dar geliyor...” diyerek, hıçkıklarını tutmaya çalışıyordu.

Bahçe bakımsızdı, çünkü Vedad ölmüştü.

Bahçede, uzak bir köşede, mutlu günlerin yediveren güllerinden arta kalmış kuru dallar iskeleti duruyordu.

Sonra gerisi siliniyor. Başka ne yazmıştı, siliniyor. Nasıl yazmıştı -Köşe Palas’ta oturuyordu-, siliniyor.

Evirip çevirdi uzun ince cam bardağı. Sevinç, umut: hepsi ayrılıncaya kadar. Çok az sulandırılmış rakıda opal dumanları. Tasarılar, on beş gün sonrası için programlar: hepsi ayrılığa kadar. Derken hepsi bir anda durur.

Babasının yazdığı kitaptaydı Halil Vedad’ın üç beş tane fotoğrafı. Yazabilirsen, senin yazdığın kitapta kimsenin fotoğrafı olmayacak.

Fotoğraflara duyduğu nefret öyle pekişti, o yüzden pekişti: donmuş zaman dilimi.

Sözelimi bir kentin fotoğrafı, sözelimi 1920'ler, cadde-
de yürüyen insanlar, Grande Rue de Péra, Viyana, Paris, atlı
tramvaylar, Piccadilly, otobüsler.

Neler yaşadılar? Kimdiler? Otuz yaşlarında, kırk yaşlarında.
Hiçbiri yaşamıyor şimdi yaşıyorlarsa çoktan yüz yaşını geçtiler
hepsi öldü bir zaman yaşamıştılar yüz on bir yaşında bunak
sevdiler acı çektiler maceraları...

Hâlâ dağılmamış opal dumanına gözlerini dikerek, onların
da ayrılıkları oldu mu diye sordu. Yıllar sonra karşılaştıkların-
da, hangisi ağladı, ağladılar mı, sorular.

“Sormayacağım!” dedi, yüksek sesle söyledi, nisanda bun-
gun gece. Ev dinledi.

Sabahki yoldasın. Öğleye doğruydu. Vecihe Hanım'la Sırrı Bey'e rastlamamıştın. Dolara yenik düşen Türk parasının bile emekli coğrafya öğretmenini sol düşmanlığından vazgeçirememesi aklını karıştırmamıştı.

Halil Vedad'ı düşünmüyordun. Aklından bile geçmemişti genç adam, "dört tane boşaltılmış luminal tüpü", Halid Ziya'nın yasla dolup taşan satırları.

Belki de bilinçaltın seni kandırıyordu. Bilinçaltı, akşamı bekliyordu; yoksulları, kıyım makinesinin amansızca öğüt-tüğü insanları yazamadım diye yerinirken, akşam, gece, eski notların tasfiyesi; yoksullar çabuk unutuluyor.

Notlar, daha ilk tümcede: Vedad'ın takip ettiğini yazmış-sın, batan yazarlık mağazasının alacaklılara paylaştırılacak ilk

tümcesi. Ne yoksullar, ne bugüne kadar yazdıkların; bunlar ‘tutmaz’. Mağazayı kapatmayacaksan, Leyla İsmet’in ut yerindeki kıvrır kıvrır kılları yazabilirsin. Tam o sırada işgal ordusu subaylarından Marlowe, Necdet Şefik’e âşık olabilir. Böylece Yakup Kadri Bey’den aşırıdıklarına yeni bir boyut daha kazandırmış olursun. İnan bana, kimse farkına varmaz. Usul usul sen de alışacak, mutlu olacaksın.

Ama senin notların seni hep aldattı.

Sabahleyin, yürüyüş, nisanla sarmaş dolaş; mavi kâğıtlara yazılmış mektupları hatırlamamıştın, Gülderen Hanım’ın sana uzattığı, “İşte Vedad’ın mektupları!”

Eczacı karıkoca -İkisi de eczacı mı?- “Hava bugün çok güzel” demişlerdi. İkisi de kapıda duruyorlardı. Eczaneyi bırakıp yürüyüşe çıkamadıklarına üzüliyorlardı.

“Yürüyüşe mi çıkıyorsunuz?”

“Evet. Her sabah çıkarım.”

“Biliyoruz, biz de şimdi onu konuşuyorduk. Her sabah.”

“Nerde yürüyorsunuz?”

“Arka sokaklardan Kurtuluş’un sonuna kadar.”

“Biz yapamıyoruz. Halbuki biz yaşta artık...”

“Bizim için de yürüyün, bizim için de...”

Migros’tan çıkan kadına selâm vermiştin. Biraz daha yürüdükten sonra karşı kaldırıma geçtin. Notre Dame de Lourdes Kilisesi’nin çatısı. Başkaları için yazmak, arınmak, insanın kendinden kurtulması! Tuhaf bir sevinç bile duyuyordun: ne ayrılık, ne şu bu, yürüdükçe daha hızlı!, ne ayrılık kalır, ne yalnızlık yığılı. Kilisenin çatısı geride kalmıştı.

Trafik lambası, yürüyen yeşil adam, manavda yeşil salatalar, kırmızı turplar, birkaç güne kadar ham erikler çıkar. Şişman kedi manavın bacaklarına sürtünüyordu. Su serpiyordu salatalara, maydanoz demetlerine, taptaze naneye manav. Bitişikte ciğerci. Kedi, manavın kedisidir.

Kuyumcu, vitrinini düzenliyordu, daha yeni, bu, öğleye doğru saatte, altın bilezikler, pırlanta taklidi taşlar, kırmızı kadiife kutuda tektaş yüzük, alım gücü sıfır. Bir böcek gördün tam o sırada, ters dönmüş, kaldırımında debelenip duruyor.

Altınlar, yüzükler ve iğrenç bir böcek diyordun, karışıklık. Başkaları için yazmak diyordun, bu sabahın tedavi reçetesi, ilaç reçetesi, başkalarının acısını paylaşmak. Sarı kabuklu böceği bıraktın, kıvrılıp açılıyor-kıvrılıp açılıyor, birazdan ezerler. Bir us yarılması içindeydin: böceği de ezerler, altın da ezer...

Kilisenin sokağından geçmediğine yazıklanıyordu. Büyük çınar ağacı, büyük meşe ağacı, söğüt gibi bel vermiş çam ağacı oradadır, sokakta ve Notre Dame de Lourdes'un bahçesinde.

Altın da ezer, dolar da.

Ağaçlar güzeldir. İnsanları artık sevmediğini söyleyen Doktor Astrov ağaç diker, *Vanya Dayı*'da, bir gün orman olsunlar diye. Galiba Astrov geçmişti aklından.

Eğer öyküye girecekse, öyküyü yazabilecekse, Doktor Astrov adı, *Vanya Dayı* adı kaç kişiye ses yöneltebilecek? Boşlukta kalacak, bir hiç olacak. Umutsuzca içini çekti.

Savaş Sokağı'nın hemen ilk köşesinde derken çiroz kokusu. Sanki yaz gelmiş.

Doktor Astrov pop şarkıcısı değil, futbolcu değil, televizyon yıldızı, eğlenceli yarışma programı sunucusu değil.

Sen çirozu yazlardan hatırlarsın, yazlarda hatırlarsın. Ateşe tutulan çirozun kokusuydu. İncecik kıyılmış dereotları. Bir kadeh rakı öğle üzeri. Belki de çilingir sofrası için hazırlanıyordu bol dereotlu, sirke gezdirilmiş çiroz salatası.

Astrov'u falan düşünmüyordu -kimin umurunda, Sonya'nın sonsuza kadar çalışmak zorunda oluşlarını en acı tevekkülle söylemesi...-; geleceğin insanları için ağaç dikmek!

Yaşlı akasya ağacıyla atkestanenin bakıştığı, gölgeli, dar, bir L gibi kıvrılan sokaktan geçerken, ayrılık yalnızlık değildir

diye düşünüyordu, ayrılık daha... Ne?! Daha ne... Atkestanesi kandil kandil çiçeklerle donanmıştı. Hazirana doğru, artık haziran olunca, şimdi gurur duyduğu çiçeklerini yitirince, yemyeşil kabuğunda ilk atkestanesini sunar, gençecik, tapta-ze. Onları görünce içim iyice yaşlanmış olacak diye düşündü. Ama ağaçlara yine de inanmak gerek diye düşündü.

Serçeler hep birlikte dallardan dallara uçuştular. Bir ötüş-medir aldı gitti.

Madam Ester'in adını sonradan öğrendin. Başlangıçta ufak tefek Yahudi madamdı sadece.

Bej koltuğunda oturur, penceredeki paşakılıçlarını sular, önlüğünü giyer, akşamleyin, hep tek başına olmasına karşın, büyücek yemek masasına örtüyü serer, tek kişilik sofrasını kurar.

Sen, evde olduğun akşamlar, ayaküstü yemek yersin, mut-fakta.

Madam Ester'le benzerliğiniz, ikinizin de kitap okuması, kitaplar sevdahısı olmanız.

Ekim de geçip gitmişti. Kaloriferleriniz iyi yanıyordu. Yeni apartmandan, yeni yaşamından mutluydun.

Zümbül Apartmanı'nın da yer aldığı apartmanlar dizisinin hemen arkasında, caddeden bir alt sokakta, iki... üç alt so-kakta, bütün alt, arka sokaklarda işliklerin, küçük fabrikaların çileli dünyası başlardı. Bacalardan kara dumanlar savruluyor, gökyüzüne yapışıp kalıyor, siyah bir sis sarıyordu dört bir yanı.

Filtre kahveni yudumlar, kirlenen kente, kirlenen hayata aldırışsız, çilelerden habersiz, evinde, korunaklı...

Güneşli, az buçuk ılık sonbahar günlerinde parka gelirdi işçiler, öğle tatilinde, mavi, çividi tulumlar, beyaz iş önlükleri, banklarda otururlar, kadınlı erkekli. Çoğu kez kadınlar ayrı, erkekler ayrı. Ne konuşurlardı? Gülerlerdi. Onları hiç tanıma-

dığını, onların dünyasıyla sizinkinin birbirinden o kadar ayrı 'kaldığını' düşünmezdin.

Ayrılığın yüz çeşidi, bin çeşidi olduğunu bilmiyordun. Oysa öyle çok ayrılık var ki.

Kirli havanın hayalet şehre çeviriverdiği ortamda komşunu gözetliyordun. O da bazan parka bakar, işçileri görürdü herhalde. Madam iş görürken hep dantelalı önlüğü. İşler icat ederdi, yaşlılığın dünyasını işlevli kılmak isteyerek, büfesini boşaltır, bardakları masaya dizer, fincanlar, çanaklar, tabakları çıkarır, mutfığa gider gelir, harıl harıl çalışırdı.

Gözlüklerini takıp koltuğuna oturdu mu, gazete okuyacağını, gazetenin televizyon sayfasından gece izleyeceği programları seçeceğini usul usul ayırt ettin. Elinde kalem, bir şeyler işaret eder; gece de yalnızca bir iki saat televizyon açardı. Sonra abajurun ışığı: Madam kitap okuyor.

Gizli dostunun -Daha dost olmamıştınız...- adını Sevim Hanım'dan öğrendin: Ester.

Sevim Hanım için, gerisinde manolya kokusu bulutları bırakarak kurşunî peleriniyle evden çıktığı akşamüzeri, akşam değildi. Tam tersine, Rita Hayworth saçları âdeta yorgun düşmüş, makyajı eskimiş, pelerini buruş buruş, sabahla öğle arası, eve dönüş saatinde. Kapıda karşılaştınız.

Zümbül Apartmanı'ndan Madam Ester çıktı o an.

"Çok seviyorum bu kadını" dedin, "ihtiyarlığı ve yalnız başına olmayı öğreniyorum ondan. Bütün gününe askerî bir düzen veriyor. Bayılıyorum..."

Sevim Hanım gülümsedi. "Madam Ester bambaşkadır." Madam Ester'in arkasından bakarken gülümseyişi silinivermişti. "Geç kaldım. Ayhan beni bekliyordur."

Evet, Ayhan beklerdi.

Madam Ester'se hiçbir şey beklemiyordu, dünyanın bütün tutkularından arınmış, kurtulmuş.

Hep gözetliyordun. Hissediyordu herhalde. Titrek hali, sokağa çıkışlarda, kaldırımından inerken, kaldırıma çıkarken. Düşecek, bir şey olacak diye korkuyordun, karşıdan karşıya geçerken, vızır vızır otomobiller, sonuna kadar açılmış disko müzikler, şımarık genç sürücüler; Madam Ester hepsini atlatarak Migros'a doğru yürürdü.

Migros'ta bir iki kez... Ufak tefek Yahudi Madam; Migros'ta bir iki kez rastladın: gözlüğünü taka çıkara, elinde alışveriş listesi, süttü, domates salçası, portakal, tonbalığı, evirip çevirdiği biftecti, küçük bir karnabahar, yalnızlığa meydan okuyarak, tek kişilik dünyasına belki sevinçler, mutluluklar kuşandıyor...

Kaçıncı kadeh bu? Bir şey yiyecekti. Demin bir şey çekmişti canı: turşu, küçük hıyar turşuları, kornişon. Sonra çiroz kokusu. Şimdi aynı iştahsızlık, aynı isteksizlik. Kül tablasını aldı.

Harikulâde bir andı, güzeldi, bir benzeri ola ki bir daha yaşanmaz dedi içinden, ya-şan-maz, sözcükleri heceleyerek. Yalnız insanların küçük oyunları: elli yaşında bile olsanız, bazan aynadaki yansıya dil çıkartılır, yüz göz buruşturulur, nanik yapılır, bazan sözcükler uzun uzadıya hecelenir...

Kış akşamıydı, kar yağıyordu. Zaten böylesi, harikulâde bir an için kar yağması gerekirdi. Park, yapraksız ağaçlar, otomobillerin üstü bembeyazdı.

Kül tablasını çöp poşetine boşalttı, ya sönmemiş izmarit varsa... musluğu açıp su doldurdu porselen çanağa; izmarit dediğimizde ille sönmüş mü olmalı; poşete boşalttı. Başı hafiften dönüyor, midesi bulanıyor, handiyse öğürecek.

Dönüp, yazı masasından -yıllarca birlikte yaşadılar, yıllarca yazı masası, ihtiyar yazı makinesi, Terez'in çok eski bulduğu büfe, öteki eşya, öteki Selim'ler- ince uzun bardağı almaya üşendi.

Kar yağıyordu. Aslında karlı günlerden nefret edersin, evde hapis kalmak, büsbütün ıssız kalmak, kendine bir tür-

l  yetememek... Kar yalnızca Dostoyevski'nin romanlarında güzeldir.

Kar yağmış, yollar, arka bahçeler kar beyazında yüzüyor. Madam Ester'in perdeleri yarı aralık. Ne renkti perdeler? Ne abuk unutmaya başladın; şimdiden eriyor ayrıntı.

Madam Ester başını kaldırıp sana bakıyor. Koltuk, abajur...

Madam Ester birden elindeki kitabı sana sallıyor, okuduğu kitap -Bir roman? Bir  yk  kitabı? Kim bilir...- bir bayrak, bir flama olup çıkıyor, yüzyıllar öncesinin s ylenceleriyle konuşan, yapraklanıyor, denizlere, geçmiş zaman kalyonlarına!

Elinle, dur! işareti yapıyorsun, bekle!, bekleyin! Koşup okuduğun kitabı alıyorsun -Bir anı kitabı? Deneme? Oyun? şiir kitabı?-, sen de sallıyorsun-sallıyorsun, telâş içinde, coşkuyla, göndere flamalar çekerek, güneş, masmavi gökyüzü, Akdeniz!

Çehov'un oyunlarında  nlem yoktur.  nlemsiz konuşur insanlar. Çünkü hayatlarının sevinçleri söner.

G ndere çekilen flama yapayalnız savruluyor.

Çehov'un oyunları mı? Kitaplar mı? Kitapları bir yana bırak. Reddettiğin düzenin bütün fırsatlarından yararlan. Mütareke seneleri olmuyorsa, Sultan Hamid istibdadı da olabilir. Hoş, yazmaya çalıştın o dönemi, o romanın da pek tutmadı. Hırsından atla.

Notlarını tasfiye ediyorsun. Tel ş etme: Mütareke seneleri için bir roman kuruyorsun, Mütareke seneleri azımsanır gibi değil, *Sodom ve Gomora*'den bir Marquis de Sade ıkarabilirsin. Gir, talan et. Sonra da yok say, unuttur. Biri akozlarsa, esinlendim de, esinlenmekten korkmam ben de, montaj-roman yazıyorum de, yepyeni bir çığır a.

Boş bardağın yanında dolu bardak. Su içmişti. şimdi yine rakı içecek. K ğıdı ekti. Kargacık burgacık, küçücük yazmış. Gözlüğünü taktı.

Bunların hepsi yalandı. Bütün hayatlar benimdi.

Yalan mıydı? Gülüyordu. Yalan olabilir mi? Başkalarını gönlünce dile getiremedi ama, bütün hayatlar da kendisinin değildi. İyi kötü yararlandı başkalarının hayatlarından. Balzac, romancı kralı da yazsa posta ulağını da yazsa hep kendini yazar demiş. O kadar da değil Mösyö Balzac, bütün hayatlar bizim olamaz, kıyısından köşesinden dışımızdaki kralla dışımızdaki posta ulağı yazımızda çizimizde boy gösterebilir.

Kargacık burgacık yazıya bakıyordu; Balzac belki de öyle bir şey dememişti; bütün hayatlar niye benim olsun? Ama insan niye öyküler, romanlar yazar? Kuramadığı hayat için... Vahşice gülüyordu, yırtıp atarken, yeni boşaltılmış kül tablasına yeni, taptaze kâğıt parçacıkları.

Gülderen Hanım da gülüyordu. Bobi bile sıcıyordu. Yalnız Mihrace suskundu.

Likör şişelerini sehpanın üstüne dizmişti Gülderen Hanım. Hizmetçi büyük gümüş tepside getirmişti albenili şişeleri.

Ama bu daha sonraydı.

Önce içerdeki odalara geçmişlerdi. Koridor bir uçtan bir uca kitaplıktı, odalar da. Yatak odasının kapısını telâşla çekiyordu Gülderen Hanım, yanakları al al, odadaki sayısız kitabı gösterecek kadar vakit bırakarak.

Kitaplarıyla konuştuğunu söylüyordu. Küçük bir kız çocuğu olup çıkmıştı. Yüzüne dikkatle baktığınızda, elli yıl öncesine dönebiliyordunuz: Işıl ışııl gözler, apaydınlık bakışlar. Sesi inceliyermişti: “Kitaplarımla konuşurum ben, kitaplarıma şarkı söylerim...” Neredeyse şarkıya başlayacaktı ve şarkı, 1940’ların bir okul şarkısı olacaktı.

“Siz de konuşur musunuz kitaplarınızla? Konuşmuyorsanız bile, bundan sonra konuşun. Kitaplar sevgi ister, merhamet ister. Kitaplar dinler, bundan çok hoşlanırlar, saadet duyarlar...”

Sen de görür gibi oluyordun, Gülderen Hanım'ı, şarkı söylerken, kız çocuğu sesiyle, işitiyordun, çocukluğun sesi. Artık sinek, böcek yapan sarmaşıklara kızmıyor. Kitapların onu dinlediklerine inanacağın geliyordu.

“İşte sizin dosyamız!”

‘Sizin şarkınız’ gibi bir şey. Dosyalar-dosyalar arasından bir dosya çekmiş, sana uzatmıştı. Bakakalmıştın.

“Ne sandınız beyefendi? Bizde bütün yazarlar dosyalanmıştır.”

Dosyalanmak... Bu tuhaf söz kulaklarında yankıyıp durur.

Masaya bırakılmış, gri kapaklı dosyayı açmak üzereydin.

“Otursanıza. Rahat rahat inceleyin.”

İlk sayfayı ürküntüyle okudun: adın, soyadın yazılmıştı, altta bir ayraç açılmış, doğum tarihin yazılı ayraç içinde, ufak bir çizgi, sonra boşluk, ayraç kapatılmamış. Ölüm tarihini düşündün, yüzün sarardı.

Gülderen Hanım farkında değildi; Mihrace'ye bir valiz getirmiş, valizi açıyor, eski, sararmış, işlemeli örtüler, peşkirler, şömendötabllar dökülüşüyor, “Madem antikacısınız... Kıymetli elişleridir!”

Ölüm tarihi. Yaşamak güdüsü.

Ama Mihrace tersini ileri sürmüştü: Gülderen Hanım bir yandan da seni süzüyormuş.

Ne var bunda: ölüm tarihi! Bir gün, herkes gibi.

Şimdi alıştırın, şimdi uzak gelmiyor sana.

Telefonların çalmıyor, ne 225'li, ne 248'li, ne cep telefonu. Televizyonu açmıyorsun, bayağılıklarla kendini küçük düşürme. Kimse gelip gitmiyor. Kapı çalsa bile, ya gazeteden yazı almak için gelen motosikletli çocuklar, ya davetiye, kitap getiren ulak. Bir anlamda çoktan ölüp gitmiş. Bir anlamda ölüm çoktan gelmiş. Ölmüş biri gibi yaşıyorsun. O zaman tarih şu olmuş, bu olmuş, şu tarih olmuş bu tarih olmuş; içini çeke-

rek, onlar da öyle yaşıyorlar, yazmak istediklerin, Nur Hanım, Ayhan, Madam Ester, yıllarca öyle yaşadılar; Sonya, *Orman Cini*’nde “Bugün burada mutluluğumu yitirdim ben...” demişti; daktilodaki boş kâğıdı çıkardı, yıllar yılı daktilo demedi de, yazı makinesi dedi.

“Ne çok yazı kesip saklamışsınız. Bir kısmını hepten unutmuşum. Bu yazıların çoğu bende yok.”

Ölüm tarihi henüz saptanmamıştı ama, yazılar art arda dizilmiş, yazarlığının dökümü gözler önüne serilmişti, eleştiriler, yergiler, tartışmalar, söyleşiler. Gazetelerden, dergilerden kesilmiş, dosya kâğıtlarına katlanarak yapıştırılmış. Gençlik fotoğrafları. Romancılığının parlak yılları.

“Nasıl? Beğendiniz mi?”

“Teşekkür ederim, ilginize teşekkür ederim.”

Halil Vedat’ın da bir dosyası vardı herhalde. Ayraç açılmış; ayraç onunkinde kapatılmış olmalı, her şey bitmiş. Halil Vedat yalnızca mektuplar... mektup yazmıştı.

“Ben her şeyi saklarım Selim Bey. Bilhassa yazıya geçmiş şeyleri, bunlar birer vesikadır.”

Mektupları görmene daha vakit var.

Mektupları Gülderen Hanım’a ikinci gidişinde gördün.

“Tekrar gelmeyecek misiniz? Selim Bey, sizi eski bir dost gibi biliyorum...”

“Makosenlerinizi niye giymiyorsunuz? Merdivende ayak sesleriniz Selim Bey... Geldiğinizi, döndüğünüzü haber verirdi makosenleriniz.” Kapısını ansızın açıp söylüyor Nur Hanım.

Nur Hanım’ın gözlerinde yaş görüyorsun. Akı kanlanmış, mavi, patlak gözler.

Hayatımda Nur Hanım, Gülderen Hanım diyerek, bugün burada mutluluğumu yitirdim ben, boş ver, unut; yerinden

fırlayıp elinde şurdan burdan kaptığı bir kitap, Madam Ester'e selâmlar, kitaplar, boş ver! Merdivende ayak seslerini bekleyen yok artık, Köşe Palas'ta değilsin, yarın Yeşilyurt'a Gülderen Hanım'a gitmeyeceksin, Halil Vedad'ın mavi kâğıtlara yazılmış mektupları... Buradaydı, son evde, nisan gecesi, haziran-da atkestanesi ağacı ilk meyvelerini verir, bugün burada...

Boş ver, bir dilim beyaz peynir kes, küp küp böl, kekik, pul biber, inceden zeytinyağı gezdir. O güzel günler geçip gitti diye üzülme, kim söyledi sana o günlerin güzel olduğunu, sen uydurdun, ne gençlikte ne sonra, ilk aşkla başlar ayrılık, araç kapanmadı daha, yeniden başla, yeniden-yeniden!..

Niçin olmasın; likör şişeleriyle başlayabilirdi.

Halil Vedad'ın mektupları için gelmişlerdi. Daha doğrusu, Mihrace'nin geleceğinden haberi yoktu Gülderen Hanım'ın, çay sofrası iki kişilik kurulmuştu, yalnızca beni bekliyordu. Başta soğuk davranmıştı Mihrace'ye, sonra bir valiz dolusu eski örtü, şömendötbl, nakışlar.

Likör şişeleriyle başlayabilirdi: kristal, antika, likör kadehleri de. Boneli hizmetçi gümüş tepside bir yığın kadeh getirmişti.

"Sizin, likörlerimizi anlatan bir yazınız vardı." Gülderen Hanım gülümsüyordu. "İstanbul kültüründe likörün haki-katen ayrı bir yeri vardır. Likör, alafrangalığımızın en munis sembolüdür. Hah hah ha!" Gülüyor mu, alay mı ediyor, belli değil; devrik mezar taşı dişler.

Kesmelerinde belli belirsiz altın yaldızlar, kristal şişeyi alı-yordu, likörü koyu pembe. "Önce gül likörümüzden içece-ğiz..." Hizmetçinin yardım etmesine karşı koyuyor, bir elinde şişe, öteki elinde kadehler, ne yapacağını şaşırmış, iş görmeye alışık olmayan bir hanımefendi, yaşlı kız.

Hayır. Hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyorsun.

Bütün hayatlar benimdir. Tam bu muydu? Gülderen Hanım'ın hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Niçin kızkurusu olsun? Yırtıp atmıştı tümceyi, ha öyle o tümce, ha böyle. Kimsenin hayatı senin değildi. Kimse hayatını sana ödünç bile vermedi.

Gül likörü gül kokuyordu, şuruplu.

Gül yapraklarını alkole yatırıyordunuz, güneşte bekliyor, ama ille pembe güllerden, pembe güllerin yaprakları arasına toz şeker serpilecek, bir sıra gül, bir tutam toz şeker.

Güller pembe ve kokulu olacaktı, "rayihalı". Her mevsim bahçeden getirtiyormuş. Gülderen Hanım 'bahçe'nin vurgusunu arttıra arttıra anlatıyordu. Bahçeler kalmamıştı, "o bahçe gülleri" de kalmamıştı. "... Bahçe gülleri keskin kokar..."

Bir yaz da eflâtun güllerden eflâtun bir likör yapmış Gülderen Hanım. Sonraki yaz "bahçe"nin eflâtun gülleri açmamış, sonraki yazlar artık açmamış.

"Şimdi de vişne likörümüzden içeceğiz! Aa! Aynı kadehle olmaz! Tatlar birbirine karışır... Vişne likörüne ben mutlaka karanfil koyarım, rayihasını hissettirmeyecek kadar az, içen karanfili anlayamaz, rayiha şuurlatına hitap edecek!.." Bütün 'r'ler hareket halinde, likörünki hepsinden vurgulu, 'r'den sonra bir de 'ö' edinmiş âdeta, likörö, ama yarım bir 'ö'.

Mihrace'ye gelince, alkol olsun da, ister likör ister mavi ispirto, evet ama, likör yeterli gelmedikçe, üst üste-üst üste, aynı kadehle, başka kadehle...

Likörlerinden -Ahududu! Vişne! Gül! Kızılıcak!- tattırmak isteyen -ama kendisi tatmayan- Gülderen Hanım, "... Tabii hepsi ev likörü, ev yapımı, evde yaptık hepsini" diyordu, kül-rengi saçlarından gurur duyduğunu söyler gibi. Çünkü bir ara, saçlarını "alelacayıp" renklere boyayıp "ortalığa fırlayıveren" kadınlara çok güldüğünü söylemişti.

“... Her sene mevsimlerini kaçırmadan yapmak zorundayız. Gerçi mevsim mi kaldı?!. Likörler-likörler, misafirler-misafirler, hah hah ha...”

Vişne likörü dişçi muayenehanesi gibi karanfil kokuyordu. Ahududu tortulanmıştı. Kızılçık likörü içilemeyecek kadar şerbetliydi.

Yalnız, tostoparlak şişede duran sakız likörüne Selim bayılmıştı. “Elinize sağlık.”

“Beğendiniz mi? Doğru söyleyin!”

“Olağanüstü.”

“Ege’de yapılır, İsmet Paşa sayesinde Yunan’a kaptırdığımız adalarda. Aynı yöntemi tatbik ediyoruz. Adalar, çam ağaçları, biliyorsunuz...”

Bilmemiz gereken neydi? Yine de sakızları damla damla çam ağaçları, çividî deniz, güneş, bahçe, beyaz evler, esinti dört bir yanı sarıyor, esritiyordu.

Gün likörlerle bitti. Kapıya doğru yürüyorduk. Salon bitkilerinin, süslü, oyuncaklı eşyanın, halıların, aynaların, çerçevelerin, fotoğrafların bir türlü örtemediği... örtbas edemediği yalnızlığı duyumsuyordum.

Bobi boyuna havlıyor, tedirgin, üzgün, ordan oraya koşuşturuyordu. “Gelenim gidenim o kadar az ki, gitmenizi istemiyor.”

Mihrace, “Belki de sokağa çıkmak istiyor” demişti.

“Asla! Beni hiç yalnız bırakmaz!”

Misafirler-misafirler... Likörler-likörler...

Ah Gülderen Hanım!

Yağmur bir yağsa!

Oysa yağmur yağıyordu, yazar gözlerini kapayınca yağıyordu. Gözleri kapalıydı ama, yağmurun yağdığını görebili-

yordu, pencere önlerinde, balkon kapısında, teras kapısında duruyor.

Yazar sokağa, caddeye, arka bahçelere bakıyordu, ama yalnızca yağmur damlalarını görüyordu. Yağmur yağınca herkes pencereden bakar: bunda şaşırtıcı, yadırgatıcı bir şey yoktur. Hele böyle aralıksız yağıyorsa.

Şemsiyeli insanlar geçer. Kediler ortalıkta görünmez. Yapraklardan damlalar, yağmur durunca süzülür.

Camlar, pencere camları, teras kapısı camları çoktan buğulanmıştı. Buğu, saydam camları buzlu cama dönüştürmüş, yağmur damlaları da yol yol akmaya koyulmuştu. Bir damla çarpıyor, ötekisi onu kovalıyor, damlalar birbirine çarpa çarpa, itiş kakış, buzlu camda hızla aşağıya akıyordu.

Bu an için de bir notu olmalı. Tasfiye edilecek notlardan birine bu anı işlemiş olmalı. Çiziktirmelerini şöylece iteledi. Kim bilir hangi kâğıt parçasında...

Yağmur yağıyordu. Birçok kez yağmur yağmıştı. Birçok kez yağmurla birlikte sevinçten sevince savrulmuş, acının din-diğini duyumsamıştı. Yağmur aralıksız yağsın, hep yağsın diye yakarmıştı.

Camın dibine kadar gelince, damlalar, birdenbire yatay bir su yolu oluşturunuyordu, demin dikeyken ve o zaman yağmur damlaları gözyaşı olmaktan çıkıyordu. Yukarıdan aşağıya bakarsan gözyaşı!

Noktalanacak her yazı gözyaşlarıyla noktalanmalıdır.

Yazar, yazdığı her kişinin yağmur damlalarındaki gözyaşları olduğunu görüyordu. Artık yağmur damlalarını görmüyordu, camlara çarpan yüzlerce, binlerce gözyaşıydı. Yüzlerce roman kişisi, öykü kişisi yazdı mı?

Yazı masasının -Yağmursuz, bungun gecede!- çevresindeki kişiler pek azdı. Bizi çok kötü yazdın! diyorlardı. Alacaklılar! Alacaklılar kapıya dayanmışlardı; iflâs etmiş yazarlık.

Onları yazarken, kaleme getirirken hiç de böyle değildi. Hava kararmış değildi. Pencereden içeriye aydınlıklar süzülürdü. Camlara yağmur vurmazdı.

Halil Vedad'ın romanında yağmur var mıydı? Evet, galiba. Halid Ziya Bey galiba rüyasında görüyordu şakır şakır yağan yağmuru, cana kıyıktan sonra.

Halid Ziya Bey, onu, “yavrucuğumu”, bir araba içinde görüyordu. Yazar şimdi açık seçik anımsıyor. Ne zaman, nerede? Halid Ziya Bey'in rüyasında bunlar karanlıktı. Ama Halil Vedad bir araba içinde boyuna gidiyor, boyuna ayrılıyor, kim bilir nereye, ormanda ve gecedir, orman karanlıktır, yağışlı, kasırgalı bir hava...

Yağmur yağarsa, kumru ölüsünün sınısıklam ölü tüyleri,
ölü, her şey ölü.

Leyla İsmet, boş versene sen! diyor, pek senli benli bir ifadeyle, sen yine Mütareke senelerine dön! Yazar artık hiçbir şey yazamayacağını... yazmaması gerektiğini, Nur Hanım'ların, Vedad'ların, ayrılığın ve acı rüyanın -Orman! Karanlık! Sonsuza giden araba...- bugünün ortamına çekici gelmeyeceğini düşünürken; Leyla İsmet, dantelalı kombinezonunun şehvet çağrışımlarına sunduğu göğüslerini örtmeye gerek duymayarak, bir kahkaha atıyor, Peyami'de malzeme çok! diyor, gece de var, karanlık da, Leyla'mı at İsmet kalsın, ne de olsa Anadolu'dan geliyorum, Leyla fazla şehirli. Necdet'i de arabacı yaparsın, anladın mı, ARABACI!

Araba. Halid Ziya Bey'in rüyasındaki araba birden değişiyor. Ormanda yol almıyor. Pangaltı. Nasıldı?

"Pangaltı. Geceyarısına birkaç dakika var. Sinemanın kapısında..." Fakat hangi sinema? İnci Sineması mı? Acaba o devirde ismi İnci miydi?

Dantelalı kombinezonu üstüne alelâcele yıpranmış bir çarşaf geçiren -Çarşaf iki parça değil midir?- İsmet, İnci deyiver ayol! Kim bilecek, kim araştıracak... Yazar da kim bilecek, kim araştıracak diye tekrarlıyor. Sonra sahneyi kurmaya koyuluyor; sahne ne kadar çabuk kuruluyor:

Pangaltı. Havagazı lambalarının aydınlattığı cadde bomboş. Yalnızca sinemanın kapısında iki atlı bir araba duruyor. Müthiş bir sağanak. Parlak derili siyah atlara muşambalarını geçirmeye çalışıyor arabacı. İriyarı, güçlü bir adam, genç, anasının gözü. Arada bir sinemanın kapısındaki, göz alıcı renklerle boyanmış afişe bakıyor. Bu, süzgün bakışlı, ıslak dudakları aralık, genç ve güzel bir kadın çehresidir. Arabacı iç geçiriyor. Arabacı iç geçirirken, çarşafı İsmet sinemanın köşesinden görünecektir. Soyulmuş badem tazeliğindeki yüzünü çok ince peçe asla örtememiş.

"Yağmurda ıslanma. Götürelim hanım."

"Şey... Arabacı, şey..."

"Söyle hanım!"

"Sana bir adres soracaktım."

"Sor da, gel ıslanma, arabanın içinde sor. Hadi..."

İsmet, arabacının burma bıyıklarına bakarak tereddütler geçiriyor. Yağmur şakır şakır yağıyor. İsmet, çarşafı vücuduna yapışmış, kara bir mağara gibi duran arabaya doğru titrek adımlarla ilerliyor. Devir, işgal ordularının İstanbul'u...

Ama kumru ölüsü.

Birkaç sabah önceydi, yine geç kalkmış, yedi otuza kurduğu saatler işe yaramamış, balkona çıktığında, sonradan kapa-

tilmiş balkonun pencerelerini açarken, bahçede, yaban otlar üstünde bir kanadı açık kumru ölüsü. İrkilmişti.

Yalan duyarlılık! İşleri tıkırında gitseydi, kurulu düzeni sarsılmamış olsaydı -her yazar Çehov değildir, hele sen hiç değilsin-, ne kumrunun ölümü, kediler tarafından parçalanışı, ne başkalarının acısı için yazmak!.. Kumru kendi kendine kalacaktı orda, bir kanadı açılıp kalmış.

Oysa şimdi, ayrılığın ortasında, ölü kumru için sönük bir merhamet uyanıyordu. Geceler bu geceki kadar sıcak ve boğucu olmadığında, yatarken kapatıyordu balkon camlarını. Pencereler açılınca kumru ölüsü de, ben burdayım diyordu. Kimse gelip almamıştı; her sabah, ben burdayım diyordu, öldüm, artık uçmayacağım.

Balkona çıksa, yıldızlar; ama kumru ölüsü de: gecenin karanlığında görünmez, otlardan ayırt edilemez, belli belirsiz siyah leke, yıldızlar aydınlatmaz onu. Yine de oradadır, tek başına, ölü.

Yıldızlara baksa ve ölü kumruyu düşünmese.

Daha kalacak orda. Yok olup gidince de anısı kalacak. Acı dağılıp gidince, avcı kedilerin canını aldığı uzak bir kumru olacak, unutuluncaya kadar. Sonra unutulacak. Mide bulantısını, gönül sızısını andırmayacak.

Kumruların, bahçelerin çağrışımıyla...

Ana-oğul bahçedeler. Konuşmuyorlar, susuyorlar. İçki içiyorlar.

Neyle geçirirlerdi? Onca içki, şişeler-şişeler, madenî kutular, şişe kapakları.

Kapıcının karısı şangır şungur çöp poşetlerinden bıktığını söylemişti, "... boyu posu devrilesice..." Ayhan için mi söylüyordu, Sevim Hanım için mi?

Sekiz numaradaki Rezzan Hanım, "Bahçeye çilingir sofrası kurmuyorlar mı, sinirim oynuyor!" demişti. Sonra bir daha

demedi, seni de aşağıda, taşlıkta, çilingir sofrasında görünce. Ama başkalarına kim bilir neler dedi.

Hepi topu bir-iki kez. Hepi topu dört-beş kez. Ne kadar uzak şimdi. Hepi topu üç-dört kez indin bahçeye. Nasıl da denk düşerdi yalnızlığınız, insan nasıl da yalnızdır, nasıl konuşur kendisiyle, Orhan Veli'nin dizesi, annem yok, babam yok, anı iskeletlerim var benim, dalgaların vuruşu, denizin geri çekilişi, ana-oğul onlar gibi.

Sevim Hanım şişlere domatesi, biberi, soğanı, eti geçiriyor, sonra yine domates, biber, soğan, et; Ayhan mangalı yakmış. Madam Ester'i konuşuyorsunuz: küçük dünyasına kurduğu düzen. Ayhan'ı konuşuyorsunuz: ne okuyor ne çalışıyor, lise ikiden terk. Seni konuşuyorsunuz: yeni roman. Neyi yazıyordun? Durmaksızın yazdın.

"Yazarlıkla geçinebiliyor musunuz?" Sevim Hanım şişleri Ayhan'a uzattı.

"Televizyon olmasaydı hapı yutmuştum."

Televizyondan def edileceğin güne, saate, dakikaya daha var. İşler tıkırında. Ayrılık gelip çatmamış.

Yine de tuhaf yakınlık: Sevim Hanım ve oğlu.

"Ayhan keşke kitaplarınızı okusa."

Tuhaf yakınlıklar, gönül birliktelikleri.

Uzak hayaliyle Nur Hanım beliriyor, zavallı komşun, oğluna senin kitaplarını aldırarak, imzalayacaksın, çok değerli Nur Hanım'a, aziz komşum Nur Hanım'a en iyi dileklerimle. Bakkaldan yoğurt aldın Nur Hanım'a, kurukahveciden yeni çekilmiş kahve, eczaneden ilaç; ama kitaplarını imzalamadın, oğlu getirmedi, sen unuttun.

"... Salâh, sınıf arkadaşımı, Felsefe'de..."

Alaylar bulaylarla geçer ömürleri

Dedikoduya kör körümsü bayılırlar

Zekâları düşük gradolu

“... şiir yazardım, aruz vezni...”

“... spor ayakkabılarınız Selim Bey...”

“... Tefrikamızı her gün okuyorum. Neden bu kadar acıklı şeyler...”

Gözlerin doldu dolacak, orada, bahçede ve şimdi, ıssız oturma odasında.

Orada, bahçede ve şimdi.

Ayhan'ı görüyorsun, annesine sokulmuş, her yudumda biraz daha sokularak, küçük çocukların anne sevinciyle. Uzamış sakallarıyla ikondan fırlamış gibi.

Gün battı batacak. Yukarıda, asıl bahçede, kumrular, Sevim Hanım'ın bıraktığı çanaktan su içiyorlar. Ucu kırık çanak.

Sarmaşık gülleri deli gibi açmış. Frenkasma yaprak yaprak eleniyor. Zehir gibi kokuyor karanfiller. Kediler geçiyor.

Öte apartmanlardan bir adam, üst kat, dürbünle size bakıyor.

Ne istiyorlardı sizden, Ayhan ve Sevim Hanım?!

Sekiz numara Rezzan Hanım yılan gibi tıslıyor: “Âşık onlar birbirlerine, âşık! Sabaha kadar ne kavgalar kopuyor, siz bilmiyorsunuz, ne küfürler! Yani Sevim evdeyse tabii. Çıkıp gitmişse, oğlan ağlıyor, uluyor!...”

İşitirdin: kesik hıçkırıklar, gecenin yoğun sessizliğinde, geç saat eve dönmüşsün, asansör kapısını açarken.

Sana iyice yaklaşıyor Rezzan Hanım - “*Zekâları düşük gradolu*”-, olanca hainliğiyle gülümseyerek, “... İster inanın ister inanmayın, Sevim vallahi delikanlılarla düşüp kalkıyormuş...”

Yaz gecesi belki de kesik hıçkırıkların tekrarlanmasından korkarak inmiştin bahçeye. Sekiz numaranın irkiltici sözleri, o bayağının bayağısı dedikodular, yayık ağzların söylediği “...

biz burada bir aile gibiyiz...”ler çoktan beri tedirgin ediyordu. Taşındığının yılı dolmadan, ev, apartman çöküvermişti. Yardım dokunabilir mi diye düşünüyordun.

Ama merakların da olabiliirdi; Rezzan Hanım’ın sözlerini büsbütün yabana atmamıştın, Freud filan, yarım yamalak bilgilerinle. Ayhan’ın bilinçaltını deşmeye gidiyordun. Şimdi iğrenç geliyor. Her aşka yöneltilmiş her söz iğrenç geliyor.

Ayhan’ın yüzü kireç gibiydi.

Annen nerde diye sormadın. Annen evde yok mu diye sormadın. Sadece, insanın tek başına ayakta durması gerektiğini söylemiştin, “... bunu öğrenmek zorundayız.” Merdivenin ikinci, üçüncü basamağındaydın; yukarıda erik ağacı.

Selim, insan ne tuhaf diye içini çekti, ‘sarhoş oluyorum’lardan vazgeçerek, kayıtsızca içti. Halil Vedat’ı yazmış olmam hiçbir şeyi değiştirmemiş; insan karşısındakini anlayamıyor, hiçbir zaman anlayamıyor, asla anlayamıyor. Demek romanlar, öyküler, gece gündüz kitaplar okumak boşunaydı, özüksediklerimiz boşunaydı. Hayatla, gerçeklikle burun buruna gelince, bildiklerimiz, yapıp ettiklerimiz o kadar cılız kalıyordu ki.

“Siz nasıl baş ettiniz?”

“Ayhan, çalışmak lâzım. Paylaşmak lâzım.”

“Bir türlü beceremedim ağbi, öğrenemedim.”

Bunları Sevim Hanım’la da konuşuyorlardı herhalde: çalışmak, alkolü kesmek, hayata bir yön vermek... Sonra Sevim Hanım çıkıp gidiyordu, yön verilemeyecek geceler.

Yıllarca anımsamadığı şeyler bu gece bastırdı. Bu gece, bu geceyarısı -Nihayet geçti geceyarısı, sabaha var, ama geceyarısı geçti...- sanki ödeşmek zorunda.

Gümrah, dalga dalga kızıl saçlar gözünün önündeydi, uzun eldivenler, modası geçmiş fantezi. Nereye gidiyordu? O şaşırtıcı kılıkla nereye gidebilirdi? Ayhan’la dönme dolaba

binerken -Işıklar, deniz, müzik...- yine pelerinlere mi bürünmüşü?

Lokantada görmüşler, Rumelikavağı'nda, küçük, ucuz bir balıkçı meyhanesi, yanında "oğlu yaşında bir çocuk!" Kızıl saçlarını savura savura konuşuyor, şarabını yudumluyormuş. Hesabı Sevim Hanım ödemiş. Oğlan it kopuk takımındanmış...

Ellerini kulaklarına götürdü, sonsuza kadar kapamak, işitmek istedi; sanki yeniden anlatılıyordu.

"Ağbi, ben olmamak isterdim."

"Günü gelince hepimiz yok olacağız Ayhan."

"Tam anlatamadım. Ben, olmamış olmak istiyorum."

Denizin dalgalarını denizden ayrı bir şey sanırmışız, denizmiş dalgalar da. Ayhan'ı dinliyordu, saksıdan taşmış, taşlığa eğilmiş, kendini fırlatıp atmak ister gibi, alevli kırmızı karanfillere bakıyordu. Oluş ve yok oluş değildi demek ki. Deniz diyordu Ayhan; denizdi, uçsuz bucaksız ve dalgasız-dalgasız-dalgasız, yekpare, bütün.

Sanki, biraz sonra gelirim diye ayrıldığı yaz akşamına uzun uzun bakıyorsun, orada, çok uzakta kalmış, korkunç, çözümsüz bir bilmecedен farksız. Ağaçların üst yaprakları son ışıklarla tutuşuyor. Düşlere alıp götürecek bir sessizlik ortasında.

"Üzülme" diyor Terez, "okullar açılınca yine görüşeceğiz."

Terez'e bakıyordu. Demek üzülmüştü. Demek yüzüne yansımıştı üzüntü. Havuzun durgun suyunda bu kez kendini göremiyordu. Terez'in kıvrık siyah saçlarına, akları masmavi, iri, kahverengi gözlerine bakıyordu.

Geçen sonbaharı, geçen kışı, geçen ilkyazı düşünüyordu. Terez'le birlikte çalışmışlardı: sevimsiz aritmetik, rakamları ille ezberlenecek tarih, dağlar, ırmaklar, yurttaşlık bilgisi, kim

bilir hangi dersler. Kırk yılı çoktan geçti. Eski büfe kırk yıl genç, yemek odasındaydı. Yemek masasında çalışıyorlardı.

“Ne kadar eski bu büfe!”

Bir söz kırk yıl kalbi ağrıtabilir.

Okullar kapanmış. Basamakları inip bahçeye çıktılar. Harap havuzun başına geldiler.

Havuzun içinde yosunlar, kirli su, dallarından kopup havuza düşmüş yapraklar. Yeşil, yeşiline karşın ölü bir dünya, havuz içi. Apaçık, masmavi gökyüzünde, batıda, akşamın ilk kızılıtları beliriyordu, yelpaze ışıklar.

“Biz haftaya kadar gidiyoruz.”

Biliyordu: Terez’ler Ada’ya, yazlığa gidecekler. Baş edemediği çocuk sevdasıyla Terez’in kalmasını... hep kalmasını, yanında kalmasını istiyordu.

“Gitmesen olmaz mı?”

“Ada şimdi çok güzeldir.”

Ok gibi kalbine saplanıyordu Terez’in sözü. Fakat harap havuz hâlâ çok güzeldi. İnce esinti taflanların üstünde geziyor, Terez’in, o küçük kızın havuzdaki aksini titretiyordu.

Bir çocuk sevdasıyla sevmiştı.

Kornişonlar çıkarıyordu, küçük Çin kâsesine küçük hıyar turşuları. Gravyer peyniri kesiyordu, ufacık kayık tabağa yerleştiriyor, küp küp kestiği peynirlere kürdanlar geçiriyordu. Sana ne! Boş ver! Müzik de çalacaktı.

Demin bir kâğıt parçasını daha buruşturdu:

Bir başkasının hayatını ne kadar hatırlayabiliriz?

Bir başkasını ne kadar hatırlayabiliriz?

Yırtmadı ama, buruşturduktan sonra çöp poşetine attı, mutfığa girer girmez. Birer ikişer eksiliyor, tasfiye ediliyor notlar, çiziktirmeler.

Bir başkasının hayatını ne kadar hatırlayabiliriz?

Hatırlanmasına artık sebep kalmadığına göre, tasalanmak yersiz. İşte yırtıp atıyor, buruşturup atıyor; öykülerinin, romanlarının alacaklı kişilerini mutlu kılıyor: büyük ödeşmemiz bu gece bitecek bir daha yazmayacağım sizi, hiçbirinizi...

Vecihe Hanım dudağını büzüştürmeksizin susuyor.

Sırrı Bey tek kaşını kaldırmış. "... Tam anlayamadım ama siz de onlardan yanasınız galiba?!"

"Onlar kim?" Sorarken korkuyordun. Emekli coğrafya öğretmeninin yüzünde 'sayın muhbir vatandaş'ın çizgilerini yakalıyordun.

"Kısaca vatan hainleri diyebiliriz."

Tam korkulacak günler değildi aslında, ortalık az buçuk yatışmıştı. Yine de... belli olmaz ki... hem sen... "Küçük sosyal endişeler belki benimki..." Ürkek, tutuk konuşuyordun; kekeleyordun.

"Aman dikkat edin. Aman!"

Vecihe Hanım atılıyor: "Biz sizi çok seviyoruz. Televizyonda gördük, iftihar ettik. Ama Sırrı *Milliyet*'teki yazılarınızı okudu. Bazı görüşleriniz..."

"Basbayağı solculuk propagandası yapan yazılarınız var."

Gülmüştün acı acı. "Solcular da benim sağcı olduğumu söylüyorlar." Aklından yazılar, başlıklar geçiyordu: küçük burjuva dünyasının kısır yalnızlıklarını -Ne demekse?-, sapık ilişkilerini yazan...

Vecihe Hanım, solcular tarafından dışlandığına sevinmiş, "Sapık ideolojiler size göre değil" diyordu, "biz sizi beyefendi bildik."

"Sapık"lar birbirine karışıyordu.

"Örgütlerle temasınız yok inşallah."

"Hayır Sırrı Bey. Meslekî kuruluşlarla bile temasım yok. Hiçbir yere üye değilim."

“Yazarlar Sendikası?”

“Hayır.”

Çember gitgide daralıyordu.

Bir başkasının hayatını... İnsan bazan kendi hayatını da hatırlamayabilir.

‘Hayat’ var mıydı, yok muydu?

Ayhan, “Var olmak yok olmak değil, olmamış olmak...” diyordu.

Ayhan’ı orada bıraktı, yazı masasında ve çöp poşetinde, Sevim Hanım’ı, Rumelikavağı’ndaki balıkçı meyhanesini, kumsalda masalar, balık ağları, bir şişe şarap, roka yapraklarıyla bezenmiş ızgara lüfer, Çingene palamudu.

Kırmızı turp da olacaktı, lokantada değil, buzdolabında.

Sarı... Turpun kırmızısıyla birlikte çıkagelen sarı, sonra lâcivert, sonra siyah-beyaz, yeşil-kırmızı, bordo, turuncu, göndere çekilen renkler. Üstü başı dökülen, suratları karark, gönülleri karark, dudakları güleç, elleri kirli çocuklar bayraklarla koşuyor; herkes futboldan konuşuyordu. Halil Vedad’ın romanını maç seyredenlere okutamazdım diyor, gülmeye koyuluyordu, önce kesik kesik, bir delinin kıkırdayışını andırarak, sonra boğula boğula. Kırmızı turpları yıkarken, stadyuma koşanları görüyordu, ayakkabıları patlamış çocuklar, büyük bayraklar taşıyan genç kadınlar, kim bilir kaç yüz milyarlık otomobiller, kornalar, hep bir ağızdan söylenen marşlar... Halil Vedad’dan özür diliyor, elimden bir şey gelmez, ben yazdım, sizi okumaları için yazdım, stadyum kapısında kitaplarımı satamazdım ya, ne diyecektim, Halil Vedad 1930’larda canına kıydı, elli yıl sonra bu intihar için üzülmenizi istiyorum mu diyecektim... Baharlı turbu çiğneyerek, futbolun acıyı ortadan kaldırıvermesine, türkücülerin, mankenlerin yoksullukla zenginliği birleştirivermelerine, televizyonun mucizevî

gücüne şaşıyordu, yürek yakıcı nihilizme doğru uçar adım giderken.

Yıldızı sönmüş... yıldızı hiç parlamamış romanı, bu geceyarısı sonrasında bir deponun gün ışığı görmez odalarında, raflarda, paketlerde, üçer onar yirmişer, genç bir adam canına kıymış; mankenler, türkücüler, 'şimdiki' hayat hepsini anında silip süpürüyordu, intihar eden inşaat işçisi istatistiği...

"Atla hanım arabaya... Yavrum atla!"

Vakit geceyarısını çoktan geçmiştir. İsmet, Nafi Bey'in konağını artık iki atlı arabanın içinde soracak. Nafi Bey miydi? Öyle bir ad işte, şimdi canına okunacak bir romanın ilk sayfalarında. Leyla İsmet Hanımefendi yıprak çarşafını alelâcele kuşanırken ne diyordu, Peyami'de malzeme çoktur. Şakır şakır yağmur yağıyor. Arabacıyla İsmet birdenbire öpüşüyorlar, o kadar birdenbire ki, İsmet peçesini tam sıyıramamış. Arabacı, İsmet'in çarşaf altında titreyen memelerini okşuyor. İnci Sineması boşaldı. Annesi babasıyla sinemadan çıkan Matmazel Anjel, nasıl oluyorsa oluyor, onları yol ortasına bırakıp kara faytona süzülüyor.

"Gel yavrum! İkinize de yeterim..."

İsmet peçesini sıyrıp Matmazel Anjel'i süzüyor.

"Ben bakireyim arabacı, kızoğlankızım."

"Ben de... ben de..."

"Desenize dilli bademlere badana çekeceğiz!"

"Ayol çıldırdın mı? Bir an evvel Nafi Paşa'nın konağına yetişmeliyim."

"Dur be kızım, acelen ne? İşimiz bitsin..."

Leyla İsmet Hanımefendi, biraz da Yakup kat diye fısıldıyor. Öyle söyleyince, artık bomboş caddede Captain Marlowe zilzurna sarhoş, yanında hamamdan ayarttığı...

Yazar irkilerek bakıyor, boşluğa, boşlukta gördüklerine; görebildiğine göre yazacak, yazabilecek. Bir acı öykü derken,

Mütareke senelerinde gerilimi, cinselliği, şehveti, espiyonajı bol bir roman!

Kırmızı. Kıpırmızı. Karanfillerinki değil. Kırmızı turplarınki değil, ikisi gravyer peynirinin tabağında. Gelincik kırmızısı.

Gelincik kırmızısı. Taçyaprakları hemen, daha dokunur dokunmaz buruşan -“... Hayat hepinizi buruşturdu...”- gelincikler eski Mısır’ın mezarlarındaydı -Bir sestî: demin, epey önce...-; kıpırmızı açmışlardı. Yunanlılar yeni açmış gelincikleri toplayıp salata yaparlarmış.

Gözlerini kapayınca, bu kez de, kâh Mısır’da, kâh Homeros’un gezisinde; adalarda açıyordu gelincikler, Nil kıyısında. Adalara tutkundur bir zamanlar.

Gelincikler... Uzun uzun bakacaksınız onlara, resimlerini yapmak için. Bakışlarınız anı olunca, gelinciklerin... elbette düşsel gelinciklerin resmini yapabilirsiniz.

Gelincik resmi yapıyordu mum boyaıyla. İlkokulda mı, ortaokulda mı; Belkıs Öğretmen’i göremediğine göre ortaokulda.

Ressam olmak istemişti. Köşe Palas’tayken yazdığı uzun-öyküde ressamdı; kılık değiştirmişti, kimlik değiştirmişti, yine yeni bir ad uydurmuştu kendine: yazarlığın yalanları.

Evet ama, gelincikler başka öyküdeydi, kısacık bir öyküde. Ve orada ressam yoktu, orada ressam değildi. Hikâyeye ait bir şey kalmamış şimdi biliyor musunuz.

Burgaz mıydı, Heybeli miydi, adalardan bir ada. Gelincikler “küçük kırmızı şemsiyelerini” açıyorlardı. Kılsı tüylerle örülü yeşil saplar. Yüzlerce kez yazdığı, gerizekâlı yalnızlık. Gravyeri çiğnedi. Müzik de çalacaktı, Verdi falan değil. Boşuna yazılmış, boşuna dile getirilmiş. Nedir ki yalnızlık?! Asıl acı bambaşkayken, asıl acı, asıl sevinç, daha başka, daha güzel

bir hayat için, başkalarının mutsuzluğunu yazabilmek, anlatabilmek.

“Yazarlar Sendikası’nın üyesi misiniz?”

Hayır beyefendi, ama sık sık Çehov okurum, ezbere bilirim: bütün kalbimle, tutkuyla inanıyorum... Sonrası? Sonrası: Dünyanın bütün acılarını, bütün kötülüklerini bizi sarıp sarmalayacak merhamet... Merhamet dindirecek! Çehov’da ünlem yoktur, şimdi senin iç sesinde var.

Yine de gelincikler, inatla. Ortaokuldayken, evet ortaokul, resim öğretmeni mum boyayla yapılmış -Küçüksu’da Terez için toplanmış- gelincikler resminde izlenimci bir tutum yakalıyor, Selim sevinçten esriyor; beğenilen tek resmi.

Gelincikler resminin günün birinde bir öyküsüne iki satır olmasına şaşıyordu. Uzunöyküde de kendisi bir ressam. Halil Vedad’ın romanında anlatıcı. Çehov’un oyunlarında gönlüne, sızsına su serpilen okur. Gelincik resmi bir sır olup çıkmıştır; yazar yitik gelincik resminde... noktalar-noktalar.

Milyonlarca söz, ayrıntı; kim bilir kaç sözcük yazdın bugüne kadar; okuma, gözlem, yaşantılar, eleniyor-eleniyor, sonra bir gün bazıları, birkaçı karşınıza çıkıveriyor, oturup yazıyorsunuz.

‘Heykel’i öyle yazdı.

Şimdi daha seçik anımsıyor: Acıdan haz duyarak yazdı. Bir bunalım gibiydi. Vedad’ın acısından haz duyuyordu. Günler günleri kovalıyor, harf lekeli kâğıtlar üst üste birikiyordu.

Heykeli ilk dile getiren gerçi Halid Ziya Bey’di. *Bir Acı Hikâye* yazarı heykelin aslını görmüştü. Vedad onu Prag’tan getiriyordu, Kafka’nın yurdu.

Bir Acı Hikâye’den veriler toplayarak, heykelde Vedad’ın yazgısını duyumsayan sendin.

‘Sen’ sözcüğü biter. İnsanın “Sen!” diyeceği kimsesi kalmamıştır. Senin için ‘sen’ bitti. Bir tutarak gibi, ayrılığın bütün “Sen!”leri alıp götürdüğünü düşünüyorsun. Terliyorsun, sözcüklerini yitiriyorsun, bulanıksın, kalakalıyorsun.

Ancak heykele sığınarak -Bir kez daha!-, tümceler kurmaya çalışarak, düşünceler, bir şeyler... kurtulmaya çalışıyorsun. Pencere açıldı, içeriye bungunluk akıyordu.

Orada, okunmaz olmuş bir kitapta, kitabın sayfalarında duran ‘heykel’i yıllar sonra bir başka kitapta var etmek istedi. Okunmayacak bir kitap yazdığının bilincinde değildi. Kim okunmayacak kitaplar yazmak ister. Mektuplarını yanlış adreslere gönderdin, mektupların postada kayboldu, kimseye ulaşmadı.

Nefes alabiliyor, biraz daha iyi. Kırk-elli yaş erkeklerde kalp krizi riskini... Geçti o baş dönmesi, boğulmuyor. Birazdan yağmur yağacak.

Yağmur yağmayacak. Gökyüzü bulutlu değil, az buçuk görebiliyor pencereden, karanlık gecede.

Vedad Prag’tan dönüyordu. Genç adam acıdan -Halid Ziya Bey, “yeis içinde” diyordu- simsiyah kesilmişti. Heykel Prag’tan alınmıştı, o an için Vedad’ın yaşamında tek kurtarıcı. Baba bu heykeli ayrıntılarıyla anlatacaktı, sonra... çok sonra. Çek sanatkârlarından birinin Güzel Sanatlar Sergisi’nde birincilik ödülü alan yapıtı.

Şu ‘birincilik’ meselesi yazarın canını sıkıyor: Vedad gerçekten sevdiği için mi aldı heykeli, yoksa birincilik ödülüne mi kapıldı? Bizi yıkan küçük gösterişçilikler vardır.

Heykel neyi tasvir ediyordu?

Akşamüzeri başlanmış alkolün etkisiyle herhalde: sinsi bulantı, tekrar baş dönmesi; gözleri beleriyor belki de. Gravyer peynirleri, turplar; ölüm kadar simsiyah kesilmiş, yok, morarmış, çürümeye yüz tutmuş ayrılık. İtmeye, kendinden uzak tutmaya çalışıyordu.

Yazmak için düşündükleri ve insanın damarlarını kesmesi; Vedad üç dört kutu -Halid Ziya Bey “tüp” diye yazmıştı galiba- luminal... ne tuhaf: küçük harfle yazılmış luminal, küçük harf ‘l’ gözünün önündedir. Küçük harf yazmıştı romanda, *Bir Acı Hikâye*’ye uyarak, Halil Vedad’ın Tiran’daki hangi eczanelere savrula savrula dört tüp luminal edindiğini, sonra hepsini içtiğini... sormuş, aklından geçirmişti.

Günün birinde Tiran’a gideceğini ummuyor, Prag’a da. Bunlar için vakit çok geç, olanaklar çok dar. Yazar, Halil Vedad’ın luminal satın aldığı eczanelerin yerlerini, oraları araştıramayacak; araştırmadan yazdı. Yeşilyurt’taki sokağa, Gülderen Hanım’ın adresi için, belki gitmeli. Tiran, cana kıyış kararı sezdirilmeden, serinkanlılıkla alınmış luminaller, eczaneler, sokaklar, birinden ötekine. Bir geçse şu baş dönmesi!

Arada bir, bazan sık, bazan aylar geçer, birden baş dönmesi! Boş mideye votka. Kalkıp uzanması gerekiyor, balkona çıkarsa, çiçekler içindeki erik ağacı, kendi çiçeklerinin yağmuruna tutulmuş erik ağacı.

Tiran sonra. Önce Prag.

Önce Prag. Vedad heykeli sergiden almıştı. Fotoğrafını babasına gönderdi; demek heykelin fotoğrafını çekmiş. Halid Ziya Bey bu fotoğrafı oğlunun mektuplarıyla birlikte sakladı. Vedad’ın fotoğraf tutkusu... Hariciye, protokol, güzel sanatlar, fotoğraf tutkusu bir ömrü kurtaramayacak işte, o şatafat.

Yazar öykü yazmak istemektedir, fakat öyküsünü henüz kuramamıştır. Birbirleriyle ya çok dolaylı ilintileri olan ya da hiç ilintisiz kişiler arasında gidip gelmektedir.

Öyküler, romanlar için kişiler gereklidir değil mi? Onların her birine, kişiliklerini yansıtacak konuşmalar kondurmalı, davranışlar, özellikler, her birine ayrı bir hava vermeli: yazarlık numaraları.

Başarısız bir metin yazmak niye olmasın, herkes aynı sözdizimiyle konuşuyor, kimsenin kişisel söylemi yok, herkes yazarın elinde oyuncak olup çıkmış, alabildiğine başarısız, cansız, kukla, sonuna kadar başarısız, ama sonuna kadar içten!

Bir 'heykel'e taktıysa insan aklını, boşlukta kalsın o heykel, hikâyeye hiçbir yerinden tutunamasın.

Genç hariciye memuru, başarısız Prag görevinden dönüşte, Çek sanatkârın birincilik ödülü alan heykelini getiriyor; Halid Ziya Bey o 'birincilik' ödülünü yazmaktan bir türlü caymıyordu.

Başını yazı makinesine dayadı. Gözlerini kapayınca turplar yok oldu.

Sonuna kadar başarısız, yazıda çizide, hayatta, hariciyede, yaralı -evet, yaralıydı...- genç adam heykelinin sanat değerinde, sevgide, ayrılıkta, insan ilişkisinde!.. Bunu tercih edebilirdi; ama Vedad hep başarılı olmak, Ankara'nın takdirini kazanmak istiyordu. Sen -Nihayet!- başarısızlığı seçtin; herkes... en yakınların bile seni terk ettiler, terk ediyorlar. İntihar etmeyeceksin. Çok sarhoşsun, seni alkol öldürecek.

İnsanları hatırlamaya çalış, heykeli unut.

İnsanları hatırlayamıyorsan, Leyla İsmet Hanımefendi'nin buyurduklarını yaz, Mütareke seneleri, Matmazel Anjel'in Necdet Şefik'e pervasızca sunduğu mabadı... bak yazarlığın nasıl 'kurtulacak'!

Kahve içse, kahve ayıltır.

Heykel!.. Heykel!..

Yaralanmış, düşmek üzere bir delikanlının heykeli: Halid Ziya Bey böyle tasvir etmişti. Milyonlarca tasvir, milyonlarca duyuş. Bu gece bu saate kadar neler anımsadın, neler düşündün? Şimdi heykeli düşünüyorsun: yaralanmış, aşağıda bahçede ölü kumru, bronz genç adam, heykel, az sonra dev-

rilecek kanlar içinde. Vedad bu heykeli hayatının tek anlamı sayıyordu.

Ama Vedad, Prag'tan getirdiği eşya içinde... 'dönüş' eşyası içinde -dönüş yolculukları daima hüznölüdür- eksikler saptıyordu.

Yazı makinesinden başını kaldırdı. Sigarasının -Ne zaman yaktı?- külünü yere halıya silkeliyor, boşluğa. Başı dönüyor. Müzik çalacaktı.

"Sandık" -Valiz, bavul anlamına mı? Kim bilir... Belki de eski zamanların yolculuk sandığıdır- yolda açılmıştı, dönüş yolculuğunda, Prag'tan, Kafka'nın yurdu; bir iki parça giyim eşyası, altın kol düğmeleri, almışlar. Vedad heykelin de çalınmış olmasından korkuyordu.

Sigaralar, küller, uzun ve boğucu, ayrılıklarla dolup taşacak yaz geceleri. Oysa yaz geceleri kısadır. Uzun ve boğucu gecelerde sigaralar-sigaralar içerek heykeli düşünebileceği o kadar çok zaman var ki. İşsiz güçsüz, kimseyi beklemeden.

Telefon çalmıyor.

Televizyonu açmayacak.

Kimseye telefon etmeyecek.

"Sandık", Halil Vedad'ın sandığıydı. Çok şükür bir sandığın olmadı. Gidenleri, geri dönmeyecek olanları unut. Sandığın olsaydı, o sandıkta kim bilir ne çok yaralı anı taşımak zorunda kalırdın. Kimse de senin yaralı anılarını, anı hayaletlerini çalmazdı.

Vedad eşyalarının çalındığını saptıyordu. Sandığı yolda açmışlar. *Aşk-ı Memnu* romancısının oğlu, çok severek seçip aldığı -Seçti mi?- heykelin de çalındığını sanıyordu.

"Yok! Heykel!.. Çalmışlar!.."

Sonra Vedad, "Heykel duruyor... Heykel, yaralı genç!" diye bağırıyordu.

Yeşilköy'deki köşkteymişçesine, o dakikayı yaşıyormuşçasına, bu sözleri işittiğini yazmıştı, Vedad'ın sesindeki sevinç tınısını, bir heykel kalmıştır genç adamın elinden alınmayan, yaralanmış, düşmek üzere.

Kahve içmeyecek.

Cuma akşamları. Nice yıllar cuma akşamları.

Cuma akşamı sokağa çıkan, titrek ama güvenli adımlarla yürüyen, taksi çeviren Madam Ester pazar akşamına kadar ortalarda görünmezdi. Perdeleri kapalı; paşakılıçları perde önünde. Cumartesi gecesi Madam Ester'in evinde ışık yanmayacak. Pazar akşamüzeri Madam Ester Zümbül Apartmanı'nın kapısından giriyor.

Kornişonu ısırarak, Nur Hanım'ın ayak seslerimi bekleyişi gibi tıpkı dedi. "... Ah şu spor ayakkabılarınız Selim Bey! Eve dönüşünüzü işitemiyorum..." Daha bir süre spor ayakkabılarından vazgeçmemiştir. Oysa insan o yalnızlığı, o bağlılığı sonra anlıyor: Madam Ester'in dönüşünü -evdeysem- pencerede beklerdim. Döndü işte! Evde değilsem, eve döner dönmez, Madam Ester'in ışığını aranırdım, yatmışsa bile, görünmeyen koridordan süzülen, vuran ışık.

Hepsi bittikten sonra...

Şimdi her şey birbirine karışıyor, birbirine benziyor, birbiri-
rinde eriyor. Ayrılık, birçok ayrılığı birlikte getiriyor.

Madam Ester'in pazar on yedi sularında dönüşüyle moka-
senlerimi giymem arasında gizemli bir bağ kuruluyor. Bunlar
ayrı şeylerse de, bir öyküye onları nasıl yan yana hapsedebile-
ceğimi kestiremiyorum.

Cumaların, cumartesilerin sırrı rastlantıyla çözülmüştü.
Madam Ester'le Nişantaşı'nda, sen sokakta, o yine bir pen-
cerede, karşılaştınız, kitap okumuyor, yaşlı bir kadınla bir-
likte pencereden bakıyor. Önseziyle... âdeta önseziyle, se-

bep yokken başını kaldırıp bakmıştın. İlk kez selâmlaştınız, Nişantaşı'nın bir ara sokağında, kitap sallamaların ötesinde. Yine konuşmadınız. Zaten hiç konuşmadınız.

İyi geceler Madam Ester.

İyi geceler Bay Selim.

Yine kitap mı okuyorsunuz?

Evet, kitap okuyorum. Hayatımın uzun ve boğucu akşamlarını kitap okuyarak geçirmeyi çok seneler evvel öğrenmiştim.

Ben artık okuyamıyorum Madam Ester. Hava karardı mı içim daralıyor. Kitap okuyamıyorum, yazı yazamıyorum.

Ne yapıyorsunuz?

Sokaklara vuruyorum kendimi.

Öyleyse her şey ıpsız.

Evet, paramparça, ıpsız.

Madam Ester'i mi anlatacaksın? Konuşmalar da uyduracak mısın? Belki de sessiz konuşmalar. Madam Ester suskun; günler, mevsimler...

O kadar istiyorsun ki yazmayı, bir şeyler eklemek zorunda mısın, değil misin, kararsız, boğunçlu. Pencereye gitse, karşıda, Zümbül Apartmanı, ikinci kat, belki beş numara değil. Pencereye gitmeye korkuyordu. Paşakılıçları sabahleyin yerli yerindeydi.

Ne anlatabilirim, ne yazabilirim sizin için Madam Ester? Yazmak, anlatmak mıdır? Anlatmak değil, ben sadece yazmak istiyorum.

Yine de anlatmak: Nişantaşı'ndaki evde, her cumartesi, arkadaşınızla -Kimdi?- geçirdiğiniz hafta sonları, kalkıp gitsem, bulsam o evi, tek tek kapıları çalsam, Madam Ester'in arkadaşı siz misiniz...

Sizin geleniniz gideniniz yoktu. Arkadaşınız mıydı? Arkadaşınızsa, niye size gelmiyordu? Yanıt verin, Madam Ester bir

şey söyleyin. Hepinizi toparlamak zorundayım artık. Size ait her şeyi not etmeliyim. Vakit yaklaştı.

Pilot Hi-Tecpoint V5. Kapağı açtı.

Ada'ya gidilen yazlar

Yazıp bıraktı.

Madam Ester'in paşakılıcı saksıları pencereden hemen indi. Genç bir gündelikçi kadın yardım ediyordu. Sonbahara kadar perdeler kapalı tutulacak. Bitkileri kim sulayacak? Paşakılıç-larınızı kime emanet ederdiniz? Madam Ester'in dönüşünde bitkiler bütün canlılıklarıyla pencere önünde boy gösterir.

Okudu:

Ada'ya gidilen yazlar

Terez'in de gittiği Ada. Bir daha dönmedi. Döndüyse bile Selim için dönmedi. Ayrılık duygusunu ilk o zaman yaşadın, havuzun durgun suyunda, uzaktaki manolyada, deniz sesle-rinde.

Keşke her şeyi dupduru yazabilse. Niye böyle akın ediyor-lar, niye böyle üst üste yığılıyorlar? Çöküyorlar, çökertiyorlar.

Sonuçta Madam Ester'in yaz mevsimi için Büyükada'ya gi-dişiydi; her yaz gider. 1950'lerden beri giderlermiş, eşiyle bir-likte, Madam yeni evlenmiş. Bunu da Sevim Hanım söylemiş olmalı. Madam Ester'i başka kimseyle konuşmadı. Bir yığın boş söz, ucuz çekıştırme, dedikodu, gevezelik arasında Ma-dam Ester konuşulmaya değer bulunmadı. Ada'da evleri var-mış; eşinin ölümünden sonra Madam düzenini koruyabilmiş.

Pilot Hi-Tecpoint V7 Extra Fine. Sarhoşum diye düşündü, yazı makinesini iyice kenara iterek, kitaplar devrildi, kadehe, tabaklara, bloknot yaprağına, kaleme yer açarak.

Çok yıllar önce gitmiştim son kez adaya Burgaz olmalı bir daha da gitmem

Yıkkın; her şeyi karıştırıyorum, ama ayrılıkları değil, adalar-dan ayrılık şuramda duruyor. Ayrılık duruyor. Ve "şuram"ın neresi olduğunu bilmiyorum.

Madam Ester Ada'ya giderken saksılar nereye kaldırılıyor-du? Toprak saksıları, şekilleri uzaktan seçilmeyen küçük bibloları kaldırıyorlardı. Pencerenin önü bomboş, perdeler çekili. Bitişik dairede oturan terzi kadın, bütün yaz, kanadı açık pencere önünde dikişini dikecek. Zümbül Apartmanı'nın alt katında oturan Mösyö Rober, belediye Sıracevizler'den ne zaman otobüs geçirecek diye bekleyecek. Sen yazılar yazacaksın, sigara içeceksin. Yine yaz geliyor.

Evet, Sevim Hanım söylemişti. Madam Ester onları Ada'ya davet etmiş. Beni niye etmedi? İki katlı, bahçe içinde, ufak bir yaz evi varmış. Bahçede, Madam Ester'i her yaz bekleyen mimoza, sarı ponpon çiçeklerini de madamın gelişine kadar bekletirmiş.

Yazar, Sevim Hanım'la Ayhan'ın hayatlarında Büyükada'da geçmiş bir gün olduğunu biliyor. Mimoza dallarıyla dönmüşler...

Son vapur muydu?

Madam Ester'i başka biriyle konuştun.

Sekiz numaradaki Rezzan Hanım, "Bu Yahudiler ne kirli çıkı! Aman ne kirli çıkı!.." diyordu, öç almak istercesine gözle-rini kısıarak. Neyin öcüydü? Uzun süre anlayamamıştın. Sonra çözdün: Çoğunluğun azınlığa 'fazla' yaşama hakkı tanınmasına duyulan pişmanlık, onun öcü; Rezzan Hanım birtakım para işaretleri yapıyordu.

"Madam Ester iyi bir kadın..." diyecek oldun.

Rezzan Hanım, "Size şairane geliyor değil mi" dedi, "Hitler mitler, mezalim, gaz odaları... Bunlar kanımızı emiyorlar bizim, kanımızı!..."

Sustun, yenik düştün, kabul et.

Sıracevizler'in Yahudileri çokluk Ada'ya gidiyorlardı yaz boyunca. Sessiz, silik, yoksul Yahudiler yaz kış Şişli'deydiler;

terzi madam dikişini dikiyordu, Mösyö Rober’le karısı televizyonun ışığıyla yetinirler.

Ada’ya giden Madam Ester kitap okuyordu.

Demiryolları Kampı’na, -on beş gün- giden Rezzan Hanım kitap okumuyordu.

Azınlık diye yazdı, gerisini getiremedi.

Madam Ester’in Büyükkada günlerini öğrenemeyecekti, evi, şubat sonunda madamı bekleyerek çiçeğe duran mimoza ağacını. Bir kez olsun salt ‘gerçekliği’ yazmak, hiçbir şey eklemeden, değiştirmeden, kurmacanın ‘k’sı yok.

bir gün insanlar azınlıktan olmadıklarını ispat etmek için çekip giderler diye yazdı. Hepsi Rezzan Hanım’a giderler. Gü-lüyordu, hıçkırığı andırır bir gülüştü.

O zaman, yaz gelince, Madam Ester perdelerini kapatıp Ada’ya gidecekti, yine azınlık kalarak, ufak tefek Yahudi. Dönüşte, sonbahar günleri, tin tin yürüyerek sokağa çıkacaktı. Cumartesileri Nişantaşı’nın bir penceresinde şöyle bir görünecek, pazar geceleri, pazartesi salı çarşamba... geceleri kol-tuğuna gömülüp kitap okuyacak, pek seyrek televizyon izleyecekti: Yahudi, hep Yahudi! Dantelalı önlüğü, ikide birde bardağını çanağını boşalttığı büfesi, eski yemek masası ve dört iskemle. İşte bu kadar.

bir gün insanlar azınlıktan olmadıklarını ispat etmek için çekip giderler

Ekledi:

bir zamanlar Yahudi olduklarını unutup giderler

Ama bunlar bir öykü için yetmez ki: bir tarafta Madam Ester, bir tarafta azınlıktan olmadığını ‘ispat’ etmek. Bir tarafta okumalar, bir tarafta bulaşık makineleri... Oysa hayat lâzım, ayrıntılar, serüven çizgisi, yaşantılar.

Mutfağını, banyosunu “yepyeni” yaptırtan Rezzan Hanım’dı, apartmanın aidatını aylarca ödemeyerek. Dönüyor

dolaşıyor, Madam Ester'in hikâyesine sızıyordu yeni buzdolapları, yeni kurutma makineleri. Selim, bir geleneğin göçüşü diye düşündü.

Sekiz numara, Selim'in arkasından bağınyordu, elektrikler kesik, asansör çalışmıyor, merdivenler: "... Siz ne diyorsunuz! Ada'da dayalı döşeli evi varmış!.."

Bunları yazsa bile bir öykünün yapıtaşlarını elde edemez. Daha gizemli...

Belki de yalnızlığı öğrenmenin öyküsü olacaktı. Madam Ester'in mutfığa girip çıkışlarında -Yazarın mutfığı görmesine imkân yoktu tabii. İnce bir koridor silueti hepi topu-, sofrasını kuruşlarında, gazeteden akşam seyredeceği televizyon programını seçişlerinde gizli bir mutluluk okunurdu. Gözetleyenlere ağır ağır akan, varlığını duyumsatan mutluluk.

Rezzan Hanım yeni fayansları, yeni lavaboları, yeni klozeti için bağınp çağırırken; gizli dost Madam Ester tek başına sokağa çıkar, yürür, cumaları taksiye biner. Elinde tozbezi, pencereyi açar, tozbezini silkeler. O iyice ufalmış dünyada koskocaman bir hayat dalgalanıp durur. Başarmaktı işte, yalnızlığın ortasında dimdik durmaktı. Yalnızlığın ortadan kaldırılmasıydı.

Madam Ester'in yüzünde ne sevincin, ne acının ifadesi oysa. Sadece kitap sallıyor, yüzü donuk, alabildiğine donuk. Bilinemez ki.

Sessizce yırttı, en son yazılanlar, Yahudiler azınlıklar cemaate koşanlar.

Hiç de öyle düşünmediği, hiç de böyle dibe vurmadığı, dingin, erinçli yaz akşamlarını anımsamaya çalıştı. Bahçe alabildiğine dalgalı; bahçeler, denizi andırıyor.

Yaz akşamlarının buğusu ağaçları, yaprakları, ilerdeki pembe zakkumları incecik örtüyor. Bugünün uçuk mavisine gün-

batımının kızılımsı ışığı karışıyor; ışıklar, alacalar her an değişiyor. Birazdan her şey kararacak, pencerelerdeki soluk beyaz ince ışık lekesinden başka.

Kumruları da anımsıyor: “Aşk bitti” diye yazmıştı. Bütün kış boyunca pencere kenarına birlikte gelen, ekmek kırıntılarını, ufalanmış ekmeği, güvercinlerin atağından korka korka, birlikte yiyen kumrular sonra tek başlarına kaldılar. Ölen kumru ikisinden biri mi?

Yazmıştı kumruların ayrılığını. Yazı değiştirmeyecek. Küçük bir arka bahçe romansıydı, bir kitapta kaldı, elli yıl sonra kimin gözüne çarpacak ki... Yaşanan zamana bu seslenişler, ötede eflâtun ve sarı zambakların açmış olması, kuşların akşamla birlikte geri çekiliş koroları; hepsini bastırırdı televizyon haber bültenleri, hepsine yok edişin oklarını fırlatırdı, umarsızlık, şehitler, cenaze törenleri, sırtlan yüzleriyle politikacılar, keder ve yas, cuma anneleri, cumartesi anneleri. Bakımsız arka bahçelerden mutluluğa bile izin verilmezdi. Yazıya geçirmişti, kıpkısa anın gelgeç mutluluğunu, sönmeye yazgılı sevinci.

Kimse okumayacak, elli yıl sonra kimseyle paylaşamayacağım.

Komşunun av köpeği bahçede koşar, duvardaki kedileri kovalamaya çalışırdı.

Ahmet Haşim’in yarasaları, gün batınca ortaya çıkarlar diye yazmıştı. Ahmet Haşim’in yarasalar şiirini elli yıldır zaten kimse okumuyor. Sonsuza kadar yalnız o şiir. Sonsuza kadar ölü kumru...

Gün batardı. Bir süre daha balkonda oturdum. Günbatımlarını biriktirdim, hepsi bende.

Gidip gelir yarasalar. Sen defalarca yazmış olsan da kimse okumaz Ahmet Haşim’in şiirini.

“... Sonra benim gibi yalnız kalırsınız...”

Nur Hanım yalnızlıkla baş etmeyi öğrenememişlerdendi. Haksızlık ediyordu: öğrenmişti, dev anası yalnız yaşıyordu.

Ama ikide birde sorardı:

“Selim Bey niçin yalnız yaşıyorsunuz?”

“Niçin evlenmiyorsunuz?”

“Niçin arkadaşınız yok Selim Bey?”

Yazar coşkudan çıldırarak uzunöyküsünü yazdığı günlerde, sorularını daha sormamıştı Nur Hanım. Sorsaydı bile, yazar aldırışsız kalacak, yanıtlamayacak, geçiştirecekti; öykü yürüyordu.

O yazı unutamayacağım, diyordu öyküdeki kişi. Unutulmayacak yazlar öykülerde geçer. Öyküdeki kişi: ressam, aslında yazarın ta kendisi. Hayattakiler hep unutulmalıdır, hayatın yazları.

Öyküde Cahit Sıtkı'dan bir dize:

Aşk, dostluk!.. Hepsi dökülür yapraklar!

Boşalan bardağa bakarken, sigarasını söndürürken, dizeyi görür gibi oluyordu, bir resimdi artık, gençliğinin bütün arkadaşlıkları, bütün dostlukları, aşkla arkadaşlıkları birer ikişer saldırıya geçiyorlardı; kendisi geri çekiliyor, meydan muharebesini kaybetti. Dökülmüş sarı yaprakları ne yaparlar? Ama uzunöyküsüne Cahit Sıtkı'nın dizesini alıntılarken öylesine mutluydu ki, Nur Hanım'ın hep söylenegelmiş yaşam önerileri umurunda değildi.

Sonra, Halil Vedad'a bir roman yazmak isterken değişti, can yangını başladı. Can yangını geri geldi.

Romanı Nur Hanım'sız günlerde yazdı. Şimdi şu anda ayırt ediyor: ıpissız çarpıntı. Fırlamak istiyor: arka bahçe, balkon, yıldızlar, yarın öbür gün çiçeğe duracak kiraz ağaçları. Sonra geçmişteki ev, Nur Hanım'sız günlerde, aylarda yazılmış roman. Hepsini yazabilse...

Umudu kırılacakken toparlandı: bunları, buna benzer şeyleri kaç kez yazmış olursa olsun, yalnızlıklar, Nur Hanım'lar, bronzdan ve yaralanmış genç adam heykeli, kaç kez, ama yeniden yazabilse, keşke yazabilse; isterse kimse okumasın.

Demek sizsiz Nur Hanım sizsiz yazmışım, dev anası, şişko cadaloz, sevgili Nur Hanım'sız...

"... Sonunda benim gibi yalnız kalacaksınız diye korkuyorum..."

"... Sokağa çıktığım yok ama, bazan evde giyiyorum, sokağa çıkmış gibi oluyorum..." Portmantodaki mantosunu gösteriyordu.

Yakasındaki pandantif. "... Eşim hediye etmişti, evlilik yıldönümümüzde..." Metresiyle sevişirken öldüğü söylenen adam. "... Bilemezsiniz, mutlu bir ömür sürmüştük..."

"... *Yalan Rüzgârı*'nı seyretmiyorsunuzdur. Fakat beni çok oyalıyor..." İçerde, salonda kıpırdaşan televizyon ışığı.

Anlamazlıktan geliyordun: *Yalan Rüzgârı*'ndaydı "mutlu bir ömür sürmüştük", her gün, her akşamüzeri, aynı saatte, hiç incitmeden, yalan söyleyerek fakat hiç incitmeyerek.

Cahit Sıtkı'nın dizesiyle -*"Aşk, dostluk!.."*- bezenmiş uzunöyküyü kimse okumadı. Yayınılandı, yitti. İnsanların vakti yok uzunöykülere, uzun yazılara tahammülleri yok.

Kısacık gazete yazısında Nur Hanım'ı anınca, bak onu okudular, elinize sağlık, ne güzel anlatmışsınız, telefon ettiler, Nuriye Teyze yazınız güzeldi, Nuriye Teyze'niz çok etkiledi... Yazının başlığı "Nur Hanım"dı.

Uzunöyküyü genç bir kız okudu, tezini yazabilmek için. Yazar o uzunöyküsünü başka kimseyle konuşmadı; Yeşilyurt'taki gençlik günlerinin anısıyla örülmüş, bir bölümü Kınalı'da mı, Burgaz'da mı geçen.

Genç kız, "Robinsonad diyebilir miyiz?" diye soruyordu.

“Belki. Sonu umutlu bittiğine göre.”

Sonu umutlu... Hem, robinsonad’lar ille umutlu mu bitmeli.

Tekrar Nur Hanım’la kapı önündesin. Pembe kadife miydi koltukların kumaşı? Gülderen Hanım’ın evindekiler mi yoksa? Uzun... çok uzun bir hikâye yazdığını söylüyordun. Sevim Hanım’la Ayhan’ın yaşadıkları evin eşyasını hatırlamıyorsun: koridordan geçer, taşığa çıkardın, odalara kaçamak bakışlar.

Nur Hanım’da varaklı aynalar, ağır perde. Belki de vazoydu pembe olan, ortasında beyaz madalyon, beyaz madalyonda renk renk çiçekler. Vazo hep çiçeksiz dururdu. Nur Hanım “suda ölüme mahkûm edilen” çiçeklere acıdığını söylerdi. Vazoydu, pembe, çiçeksiz...

Vazoyu hatırlamıyor. Vazoyu yazarsa, bir yazarlık yalanı olacak. Yazarlar daima yalan söylerler.

Böyle birçok yalan olacak, yalanlar söyleyerek, yine böyle boğucu nisan gecelerinde yazacak, haziranlara, temmuzlara savrulup giderek, ağustos, sonbahar!

O zaman, gazete yazısındaki Nur Hanım bir öykü kişisi olacak. Yeni alacaklı. Nur Hanım’ı gönlünde yaşattığınca kaleme getiremeyecek.

Bir genç kız, bir delikanlı... bir öğrenci, Nur Hanım’ı gerçekten tanımış mıydınız diye soracak, tezi için.

Kim kimi tanıyabilir ki?

Gerçek bir kişi mi Nur Hanım?

Evet. Ona edebiyatın kendi gerçekliğini verememiş miyim?

Yalan Rüzgârı seyrediyor da...

Yalan Rüzgârı seyrederdi, her akşamüzeri.

Bu tarz dizileri onaylıyor musunuz?

Evet, öteki bayağılıkların yanında çok masum kalıyorlar.

Köşe Palas diye bir apartmanda sahiden oturdunuz mu?

Evet, oturdum. Şimdi önünden geçerken...

... geçerken! İçin acıyor, am ağacını orada bıraktın, teras-
ta. Buraya taşıyorsun. Ne uzuny, coşkularla yazdığın,
ne Nur Hanım. Köşe Palas'tan, sokaktan, Sırrı Bey'le Vecihe
Hanım'dan kaıyordun, kurtulmuştun. Yeni bir ev yeni bir
hayattır. Sevinlere kapılıp gitmiştin.

Leyla İsmet piyanonun başına geçiyor. Asabı çok bozuk.
Azıcık piyano, iyi gelecek, musiki yatıştır. Necdet dn ge-
ceden beri ortalarda yok. Dn gecek o tuhaf telefon, ben bir
dostunuzum, nişanlınız Necdet şefik'in şimdi nerede, kimin
koynunda olduğunu biliyor musunuz, Matmazel Anjel'in evin-
dedir, çılgınca sevişiyorlar. Fakat Anjel'in Captain Marlowe'la
nişanlandığını işitmiştim. Bunu söyleyen Leyla İsmet'tir. Kı-
sık ses, zaten Marlowe da evde diye fısıldıyor, içerdeki odada,
Öteki yatak odasında, bu nişan bir paravanadan ibarettir, Cap-
tain Marlowe şark'ın bazı zevklerine pek düşkündür. Neler
söylüyorsunuz? Benimle nasıl böyle konuşabilirsiniz! Anjel bu
gece nişanlınıza bekretinden bıķıp usandığını söylüyordu,
hem de umum bir yerde, tahmin edin neresi olabileceğini.
Neresi? Maksim Bar'da! Birbirlerine fevkalde sarılmış, deti
kucak kucağa dans ediyorlar, Necdet arada bir genç kızın ku-
lak memelerini öpüyor, yalıyor ve Anjel de hazdan titriyor-
titriyordu. Leyla İsmet bir buhran içinde piyano iskemlesine
oturdu. algının kapağını kaldırarak tuşlara bir an baktı. Si-
nirlerini yatıştıracak ne alabilir? Eski bir hava, hüzün... Anjel,
artık bir bakire olarak yaşamak istemiyorum Necdet! diyordu.
Peki ne yapacağız Anjel'im? Leyla İsmet gözyaşları içinde al-
maya başladı. Akşam beş ayında Necdet'i beyhude beklemiş-
ti, salonda yalnızca İngiliz zabitleri vardı, Allah için yakışıklı
delikanlılar, herkes Marlowe gibi hamam oğlanı değil. *Ayırışın*
Sonati'nı çalarken çılgın bir kahkaha attı ve omuzlarını dven
uzun saçlarını savurdu. Demek Anjel'in Necdet tarafından

bikri izâle ediliyordu. Evet, çığlıkları bizim köşkten bile işitiliyor. Peki ama, Leyla İsmet kendisini o kadar beğenen İngiliz zabitlerinden biriyle neden flört etmesin, kendisine yapılan kurları neden hep görmezden gelsin?! Piyanonun kapağını şiddetle çarptı. İskemlesinden kalkıp geriye dönünce, İşgal Kuvvetleri Kumandanı Mr. Will'i gördü. Olgun kumandan, "Bu romansı hiç unutmayacağım ve hep sizden dinlemek isteyeceğim Leyla!" dedi. Genç kızın ıslak dudakları aralandı, şehvet dolu bir tebessümle teşekkür etti.

Mükemmel! Başarıyorsun.

Biraz da Esat Mahmut, *Allahaismarladık*'ı bulup buluşturmalıyım derken durakalıyor. Sensin, yine kendinsin, yıkkın ve çaresiz, kaygılar tutsağı.

Halil Vedad'ı anlatmaya çalıştığın roman burada, bu son evde aklına gelinceye kadar yıllar geçecek. Kurulu düzenin bozulmamış olacak. Ama bir 'canına kıymış' seni 'takip' ediyordu.

Vedad'ın Prag'tan dönüşte neler yaşadığını oysa pek bilemiyoruz. Kardeşinin düğününde piyano çalıyordu. Halid Ziya Bey'in satırlarından yola çıkarak, Vedad'ın piyano başına geçtiğini, piyano çaldığını yazar bir kez daha kaleme getirmek istemişti. Böylece, bir anı kitabında Chopin, Schumann çalan Halil Vedad, bir romanın sayfalarında aynı sahneyi yeniden 'yaşayacaktı'.

Yazar yaşatabileceğini sanıyordu.

Düğün gecesiydi. Düğün herhalde Yeşilköy'deki köşkteydi. Büyük romancı ve eşi konuklarını ağırlıyorlardı. Vedad, konukların ricası üzerine piyano başına geçecekti.

Genç adam o anlarda neler hissetti, asla yazılamaz. Romanda piyano başına geçiş, zaten bir saptayımdan ibaret.

Gerçi bir şeyler uydurmak mümkündür, şuydu buydu, yılların yazmak alışkanlığıyla evirip çevirebilirsiniz duygu demetlerini; yine de Vedad'ın o anını olanca 'sahiciliğiyle' ele geçiremezsiniz.

Sonra? Vedad'ın intihar haberinden sonra, düğün gecesinin konukları Yeşilköy'deki köşke başsağlığına da geldiler mi? Vedad'ın piyanosu, işte şurada!..

Okumadan bazı kâğıtları buruşturarak, demek istediğim...; demek istediğini sözcüklere bir türlü dökemiyordu; kopuk kopuk tümcelerin ne yararı olabilir, buruşturacaksın, yırtacaksın!

Bütün diyebileceği, oğlunun piyanosunu, Halid Ziya Bey'in son kez dinlediği, bu kadar. Bunu yazmış büyük romancı, Vedad'ın piyanosunu 'son' kez düğün gecesini dinlediğini yazmış.

Tabii o sırada 'son' kez yaşanılacak bir şeyle baş başa olduğunun bilincinde değilmiş.

Bilincinde olsaydı... herhalde koşacak, piyanoyu durduracak, Vedad'ı saklayacak-saklayacak, ıraklara koymayacaktı.

Ne kadar sonraysa, Vedad'ın Tiran'a gidişi. Bakanlıktan gelen emir üzerine Tiran'a hareket. Heykel yanında, düşmek üzere olan yaralı gencin heykeli. Prag'tan alınmış heykel, Vedad'ın hep yanında, hani, sandık açılırken çalındığı sanılmış, bulununca da büyük ayrılıklardan sonra kavuşmanın ürpertisi duyulmuş heykel. Genç adam ondan ayrılmıyor.

Ayrılmayıp, babasının dikkatini çekmiş: nereye gitse heykeli de yanında götürüyordu diye yazmış.

Yazar, bronz heykelle Vedad arasında bir özdeşlik kurmak istemişti. Daha doğrusu, Vedad'ın böyle düşündüğünü ileri sürmüştü. Artık neye yarar?

Yazar, yazdığı, yayımladığı şeylere yeni bir şeyler mi eklemeye çalışıyor? Bir kez daha gülüyordu: tümceleri bile dökük, çarpık, ne yazarı, hangi yazar!..

Yazarın bilmesi gereken bir şey daha var: Heykeli yanından ayıramayan Halil Vedad için boş yere roman yazdı. Bu gece, bu içsel karanlıkta onun geri dönüşü, yeni bir roman, yeni bir öykü için değil. Alacaklılardan biri o. Hayatını, canına kıyışını, heykelini yazardan geri istiyor.

İyi. Al, senin olsun. Dargın dargın bakıyordu boşluğa; kendini göremiyordu ama, öyle olduğunu açık seçik hissedebiliyordu: belermiş gözler, sarkmış altdudak, titreyen el. Al, hepsini... Geri veriyorum Vedad!

Ama genç adama bronz heykeli, Çek sanatkârlarından birinin elinden çıkma, geri veremiyordu. Çünkü heykel bu kez sahiden çalınmıştı. İstanbul'dan Brüksel'e gönderilen eşya: yine bir yolculuk sandığında mı? Brüksel'den Tiran'a gönderilen eşya arasında düşmek üzere... yaralı... o kadar sevilmiş, tasvir ettiği sahnenin büyüüne ve acısına o kadar dalınıp gidilmiş heykel yoktu.

Halid Ziya Bey'e gelince, hem heykelin hem de gümüş sofa takımlarının çalındığını yazmıştı, bazı ufak tefek, değerli küçük eşya da çalınmış.

Haberi veren, heykelin, süslü sofa takımlarının, değerli eşyanın Brüksel-Tiran arası yürütüldüğünü mektubunda yazan Halil Vedad'dı. Bronz, yaralı genç adam heykeliyle birlikte ötekilerin de üstünde durması, Halil Vedad'ın yaşama içgüdü-süyle dolup taşıdığına, henüz bu dünyanın sofa takımlarından, ufak tefeğinden kurtulamadığına işaret ediyor olamaz mı?

Yazar, genç adamın itiraz ettiğini duyar gibiydi: Ben sadece babamı üzme istemedim.

Niçin üzülecekti ki babanız?

Heykeli sevdiğimi bilirdi. Onun yanı sıra bir iki eşya daha ekleyerek, heykele fazladan bir kıymet vermediğimi anlatmaya çalıştım. Siz bir yazarsınız...

Anlayamamışım.

Gerçi bir şeyler uydurmak mümkündür, şuydu buydu, yılların yazmak alışkanlığıyla evirip çevirebilirsiniz duygu demetlerini; yine de Vedad'ın o anını olanca 'sahiciliğiyle' ele geçiremezsiniz.

Sonra? Vedad'ın intihar haberinden sonra, düğün gecesinin konukları Yeşilköy'deki köşke başsağılığına da geldiler mi? Vedad'ın piyanosu, işte şurada!..

Okumadan bazı kâğıtları buruşturarak, demek istediğim...; demek istediğini sözcüklere bir türlü dökemiyordu; kopuk kopuk tümcelerin ne yararı olabilir, buruşturacaksın, yırtacaksın!

Bütün diyebileceği, oğlunun piyanosunu, Halid Ziya Bey'in son kez dinlediği, bu kadar. Bunu yazmış büyük romancı, Vedad'ın piyanosunu 'son' kez düğün gecesini dinlediğini yazmış.

Tabii o sırada 'son' kez yaşanılacak bir şeyle baş başa olduğunun bilincinde değilmiş.

Bilincinde olsaydı... herhalde koşacak, piyanoyu durduracak, Vedad'ı saklayacak-saklayacak, iraklara koymayacaktı.

Ne kadar sonraysa, Vedad'ın Tiran'a gidişi. Bakanlıktan gelen emir üzerine Tiran'a hareket. Heykel yanında, düşmek üzere olan yaralı gencin heykeli. Prag'tan alınmış heykel, Vedad'ın hep yanında, hani, sandık açılırken çalındığı sanılmış, bulununca da büyük ayrılıklardan sonra kavuşmanın ürpertisi duyulmuş heykel. Genç adam ondan ayrılmıyor.

Ayrılamayıp, babasının dikkatini çekmiş: nereye gitse heykeli de yanında götürüyordu diye yazmış.

Yazar, bronz heykelle Vedad arasında bir özdeşlik kurmak istemişti. Daha doğrusu, Vedad'ın böyle düşündüğünü ileri sürmüştü. Artık neye yarar?

Yazar, yazdığı, yayımladığı şeylere yeni bir şeyler mi eklemeye çalışıyor? Bir kez daha gülüyordu: tümceleri bile dökük, çarpık, ne yazarı, hangi yazar!..

Yazarın bilmesi gereken bir şey daha var: Heykeli yanından ayıramayan Halil Vedad için boş yere roman yazdı. Bu gece, bu içsel karanlıkta onun geri dönüşü, yeni bir roman, yeni bir öykü için değil. Alacaklılardan biri o. Hayatını, canına kıyışını, heykelini yazardan geri istiyor.

İyi. Al, senin olsun. Dargın dargın bakıyordu boşluğa; kendini göremiyordu ama, öyle olduğunu açık seçik hissedebiliyordu: belermiş gözler, sarkmış altdudak, titreyen el. Al, hepsini... Geri veriyorum Vedad!

Ama genç adama bronz heykeli, Çek sanatkârlarından birinin elinden çıkma, geri veremiyordu. Çünkü heykel bu kez sahiden çalınmıştı. İstanbul'dan Brüksel'e gönderilen eşya: yine bir yolculuk sandığında mı? Brüksel'den Tiran'a gönderilen eşya arasında düşmek üzere... yaralı... o kadar sevilmiş, tasvir ettiği sahnenin büyüüne ve acısına o kadar dalınıp gidilmiş heykel yoktu.

Halid Ziya Bey'e gelince, hem heykelin hem de gümüş sofrta takımlarının çalındığını yazmıştı, bazı ufak tefek, değerli küçük eşya da çalınmış.

Haber verene, heykelin, süslü sofrta takımlarının, değerli eşyanın Brüksel-Tiran arası yürütüldüğünü mektubunda yazan Halil Vedad'dı. Bronz, yaralı genç adam heykeliyle birlikte ötekilerin de üstünde durması, Halil Vedad'ın yaşama içgüdü-süyle dolup taşıdığına, henüz bu dünyanın sofrta takımlarından, ufak tefeğinden kurtulamadığına işaret ediyor olamaz mı?

Yazar, genç adamın itiraz ettiğini duyar gibiydi: Ben sadece babamı üzme istemedim.

Niçin üzülecekti ki babanız?

Heykeli sevdiğimi bilirdi. Onun yanı sıra bir iki eşya daha ekleyerek, heykele fazladan bir kıymet vermediğimi anlatmaya çalıştım. Siz bir yazarsınız...

Anlayamamışım.

Sonra, alay ettiğiniz, hor gördüğünüz, benim de hor görmemi istediğiniz süslü eşyanın o zamanlar büyük önemi vardı: memleketi temsil ettiğine inanılırdı. Bize öyle öğretmişlerdi.

Heykelin macerası nasıl bitti?

Babamdan okuyup yazdınız ya!

Şimdi, bir kez daha...

Prag'a, sanatkâra bir yenisini ısmarladım.

Yazmıştım. Heykelin yenisi... ama sahtesi gibi... Tiran'da odanızda mı duruyordu?

Ne sormak istediğinizi anladım: odamdaydı, son gece...

Luminalleri alırken...

Evet, düşmekte olan yaralı gencin heykeline bakıyordum. Aslını yitirdiğimiz şeylerin sahteleri için de keder duyabiliriz. Ama kendim için hiçbir keder duymuyordum artık.

Heykel sizden sonra ne olmuş?

Babam, kardeşim Bülend'e vermiş.

Düğününde piyano çalmıştınız.

Albeniz'in ünlü tangosunu çalmıştım.

Heykel?

Çalınanı mı, sahtesi mi? Çalınanı bilmiyorum. Herkesin kendi kendinin sahtesi olduğu bu dünyada ötekini soruyor olmalısınız. Sahte heykele siz benden daha iyi bir öykü kurabilirsiniz. Sahiciler, yaşadığınız ortamda artık hiçbir işe yaramaz.

Düşmekte olan...

... Yaralı, ağır yaralı...

Ayılmaya çalışıyor, hayat kötü bir rüyadır, kötü kötü gülümseten bir rüya, iki eli lavabonun kenarlarında, alnındaki damar şişmiş, gözleri kan çanağı, damlalar akıyor yüzünden, bir türlü kusamıyor...

Klozete yapışıp kusmaya başlıyor: küçük kornişon yeşilleri, yani limonküfü, kırmızı turp kırpıntıları, garip bir pembelik, öğürdükçe, ekşi sular...

Yüzüne su çarp! Çiçeklere su ver, balkona çık! Bir yaz gecesi kadar yıldızlı gökyüzü. Sevim Hanım'la Ayhan'ın taşlığında kırmızı, taşkın, kıpkırmızı karanfilleri düşle, toprak saksıyı! Zamanı geri al. Kumru ölüsü yok. Erik ağacı geçen baharın çiçeklerini donanmış. İçeriye koş, kar yağsın! Madam Ester kitap... kitaplar sallasın. Sen kitap... kitaplar salla. Kimse bırakıp gitmiş olmasın!

Sifonu çekiyor. Yüzüne su çarpıyor.

Bugün çiçeklere, bitkilere su vermeyi unuttu. Balkona çıkmayacak, hele geceleri; sevdiği insanlarla oturdu o balkonda, hayatın kötü bir rüya olup olmadığını konuştular, bir resim gibi kaldı gece. Çehov'un oyunlarını konuştular: iş sürede değil, en çok bin yıl sonra mutlu yaşam, mutlu sevda, fakat şimdiden onun için çalışıyoruz, onun için acı çekiyoruz, onun için varız, varlığımızın tek anlamı o... Bir resim gibi...

Gökyüzündeki yıldızlar öyle sönük ki. Saksılarından fışkırmış kıpkırmızı karanfilleri hiçbir zaman balkondan görmezdi, balkonlar-balkonlar örterdi, saksı, karanfil yok! Zaman ilerleyip duruyor. Kumru ölü. Erik ağacı bu ilkyazın çiçeklerini kuşanmış. İçeriye koşsa...

Bu semte taşındığım ilk günlerde...

İlk sizi tanıdım Nur Hanım. Ötekiler, Vecihe'ler, Sırn'lar, bakkal çakkal, Halil Vedad bile sonradan.

Halil Vedad'ı sonradan yazmışım, sizden sonra.

Büyük ayrılıklar, şimdiki ayrılıklar sonradan.

Sokaklar, apartmanların kirli yüzleri, camları pis, toz toprak camlı bodrum katları, yürü yürüyebildiğin kadar, tek bir ağaca rastlayamazsın.

Çatı katına geri döndüğümde üç beş saksının yeşertisiyle yetinir, o zamanlar çok sevdiğim uzunöyküye çalışırdım. Karanfiller, çam ağaççığı, isteksiz açan boruçiçekleri sonradan, kedidilleri. Boruçiçeği mi, begonyalar... Boruçiçekleri değildi isteksiz açan. Ne tuhaf: Sevim Hanım'ın bahçesindeki eflâtun ve beyaz boruçiçeklerini kendi terasında görüyorsun; her şey eriyor, her şey birbirine karışıyor.

Yeşilyurt'ta bazı günleri, geçmiş sönmüş gençliğimi anlatıyordum. Otuzlarımdaydım. Şimdi okusam sever miyim?

Mutluluktan esirmiş, yazıyordum. Sigara, alkol değil, nisan sabahı kokuyordu hikâyem.

Nisan sabahlarıydı ilk günler...

Öyle sanıyorum ki, başlangıçta, ilk zamanlar, ne 'iş' yaptığımı bilmiyordunuz.

"Dokuz numaraya taşınan siz misiniz?"

Bütün günü evde geçiren, sabahları bir saat kadar dolaşan, akşamları da günbatımında tekrar çıkıp geceyarıları dönen, otuzunu devirmiş bu aylak kişi, bu işsiz güçsüz sizi ürkütmüş müydü? İçine kapanık, ezgin.

İlk siz Nur Hanım, her şey bittikten sonra. Belki de büyük ayrılığın başlangıcıydınız.

Uzunca bir süre için İstanbul'dan, evimden ayrı kalacağımı ilk size...

... Merdiven aralığındasın, elinde çatı katının yedek anahtarları, iki kilit, iki anahtar, Nur Hanım'ın zilini bir türlü çalamıyorsun, garip bir utanç, bütün ömrünü kemirdi, nasıl söylerim, yüzüne al basmış, adı sanı olan bir insan, merdiven aralığında bir gidip bir geliyorsun, bunca yıl...

"Gitmediniz mi Selim Bey, bunca yıl gitmediniz mi? Ah evlâdım, bu kadar geciktirilir mi?"

"Askere gidiyorum Nur Hanım. Evin anahtarlarını size..."

"Neden gitmediniz? Şimdi bu yaşta..."

Susuyordun.

"Nerde yapacaksınız?"

"Tokat. Avcı Er Eğitim Taburu."

Size açıkladığımda, önümdeki bilinmez süreçten başka bir şey düşünemiyordum. Aklım karmakarışık.

Yine de son an, kapı önünde -Neden elinizi öpmedim?-, "Hakkınızı helal edin Selim Bey" demeniz içime dokunmuştu.

Unutuşun karanlığında parlayan bir alev gibi. Karanlıkta parlayan bir alevle tutuşuyordu kapı önü, ayrılık, Nur Hanım,

şışman ve pörsümüş, yanakların öpülüğü, anneciğim-anneciğim!, merdivenden yukarıya çıkış, anahtarların verilmesi, kapıda duran Nur Hanım. Bu berbat nisan gecesinde, geçmişten çıkageliyor, yalazlanıyor, hepsine yalazlar içinde yeniden hayat veriyordu. Bir annenin bakışıyla bakıyordu Nur Hanım, anneden ayrılıklarla çatı katına çıkış, kapıyı sessizce kapat, koltuğa çök, hiç sesini çıkarma, yıllar geçmemiş gibi olsun, macerayı yeniden yaşa ve sus, gizemler içinde kal, ürper.

Aynı apartmanda... Köşe Palas'ta, onca yıl, sevinçsizliğin ve küskünlüğün dilini konuşurcasına, birbirine öylesine yakın, birbirinden bunca kopuk yaşıyorduk.

Benim size ne hakkım geçmiş olabilir ki? Sizin içinse durum elbette farklıydı: büyüğümdünüz, çok da geçimli bir insan sayılmamanıza rağmen benimle, yalnızlığımın her zaman ilgilendiniz.

O an ne hissetmiştiniz Nur Hanım?

"Selim Bey, hakkınızı helal edin çocuğum."

Neden şimdi, neden gözlerimden yaşlar akıyor Nur Hanım?

Fakültedeyken şiirler okuduğunuzu, şiirler yazdığınızı söylemişsiniz. "... Salâh başka türlü yazıyordu tabii..." Eski tarz şiirler yazıyordunuz, gençtiniz. Şiirler sonra sizden el ayak çekmiş. Biliyorum, şiirler çabuk soluyor. Eski defterdeki şiirlerinizi göstermediniz. Kim bilir ne oldu şiir defteriniz?

Sizinkisi mutsuz bir yaşamdı. Bütün kırk insanlar gibi başkalarının sevincine kolay kolay ortak olamazdınız. Bu yanımda benzeşiyordu. "Başkaları sevinirken, çabucak unutuluyor, üzülen başkaları olduğu." Siz mi söylemiştiniz, ben mi?

Haziranda herkes yazlıklarına çekip gidince, bir siz bir ben kalırdık Köşe Palas'ta. Spor ayakkabılarıma epey sinirlenmişsiniz, geceleyn dönüşümü "tespit" edemiyordunuz. Ben meraklı turşuluğunuza vermiştim. Sonra o telefon, o kapı önü. Telefon mu, kapı önü mü? O telefon:

“Lütfen yine makosenlerinizi giyin. Sizin eve döndüğünüzü bilirsem, bir can yoldaşı var diyorum...”

İlle “makosen”. Bir kez olsun mokasen değil. Ömrüm oldukça, bütün mokasenleri sizin için makosen yazacağım Nur Hanım!

Benim şu küçük çatı katına binde bir tek tük kişi uğrayacak olursa, iki kat aşağımda, önce sizinle karşılaşırdı.

“Kime çıkıyorsunuz?”

Kime çıktıklarına daima sorarmışsınız. İlk zamanlar ne öfkelenmiştim... Derken o sözünüz:

“Selim Bey, daha çok misafiriniz gelse. Benim gibi bu kadar yalnız olmasanız...”

Otuz yıl... şimdi kırk yıl, elli yıl... Otuz yıl önce taşındığınız Şişli’yi anlatırdınız:

“Hanımefendi Sokağı’nda hakikaten hanımefendiler yaşırdı...”

“... hanımefendiler...” derken, patlak mavi gözleriniz övünçle parlardı.

Hangi diziydi, *Yalan Rüzgârı*’ndan başka bir diziydi, yerli dizilerden biri, evlenmemiş öğretmene acıyordunuz, genç kadın güzel kadın... Senaryo yazarını tanıdığımı öğrenince, öğretmen hanımın evlenmesi gerektiğini tutturmuşunuz. “Söyleyin, yazsın, bizler için yazsın!” Sonu acıklı, yalnızlıkla bitmemeliydi.

Her hafta heyecanla bekliyordunuz: “Söylediniz mi?”

“Söyledim.”

“Bu hafta da mazbut bir beyle tanışmadı.”

Yalan söylemek zorunda kalıyordum: “Hikâyenin bir akışı varmış. Gelecek hafta belki.”

“Hayır-hayır. Hiç kimse yalnız kalmasın. Siz de Selim Bey, siz de...”

Sonu mutlu biten aşk romanları sizin de kitaplığınızda mıydı?

“Gözlerim yoruluyor, gözlerim eskisi gibi görmüyor. Eskisi gibi okuyamıyorum.”

Yalan Rüzgârı, yerli dizi, öteki diziler, sizi korkutan haber bültenleri, Dalan’ın Taksim-Tarlabası gibi Şişli’yi de yıkacağı, gazeteler, bir ses olsun diye gece gündüz açık bıraktığınız televizyon... Bir gün iyice kızdınız:

“Ne istiyor yazar bu kadından? Yağmur yağarken eve tek başına döndü, zavallı kız. Benim gibi kaç seyirci...”

Senaryo yazarı dostum bildiğini okuyor, *Yalan Rüzgârı*’na inat, her hafta sizin gibi kaç seyirciyi...

“Selim Bey, *Hürriyet*’te romanınızı okuyorum. Niçin bu kadar karamsarsınız? Hayat geçip gidiyor, bir daha da geri gelmiyor.”

Öğrendim Nur Hanım: gelmiyor.

Sonraları anlayacaktım: Üst katlara çıkan herkesten bana arkadaşlar umuyordunuz. Selim Bey’e mi? Selim Bey bu saatte evde değildir derken sesinizde belki üzümler.

Telefonda konuşuyorduk, kapı önünde konuşuyorduk, bazan sizin antrede, kim bilir hangi saltanattan Köşe Palas’a sığınmış düşkün eşyanın tıka basa doldurduğu salonunuzda.

Tanışıklığımız... yakınlaşmamız... dostluğumuz boyunca, işte şu beş altı yıl boyunca sokağa hepi topu bir iki kez çıktınız. Merdiveni inmek, merdiveni çıkmak, bir utançtı sizin için, otomobile binmek, herkes size bakıyor, herkes şişmanlığınıza, herkes sizi üzüyor.

Değişen şehir, değişmiş insanlar, yağmur yağarken evine tek başına dönen öğretmen hanımı kimselerin anlamayışı, her gün çoğalan evsiz barksız ‘ilk’ tinerici çocuklar, hepsi sizi fena halde üzerdi. Bakkal çıraklarını, kasap çıraklarını, ya türkücü ya futbolcu olmak isteyen kapıcı çocuklarını, ya başını örten ya da serpilir serpilmez “Apukoryo maskarası gibi” boyanan gecekondulu kızlarını anlayamıyordunuz, yeni zenginleri, fosur

fosur puro içen başbakan karısını, şehrin, memleketin yeni sahiplerini.

“... Şirazeden çıktı vallahi. Hayretler içinde kalıyorum, hiç böyle bir şey olabilir miydi...”

Ayırđına varmamışım: geleceği, hayatı, hayatımı görüyor-muşum sizde.

İşte o tek tük ziyaret edenlerim yıllar geçtikçe yiteceklerdi; spor ayakkabıların sesi merdivenden işitilmiyor diye kaygılara kapılacaktım; yanan bir lamba tek yoldaşım! Elbette huysuzluklar, geçimsizlikler artacak, elbette öyle çok seilmeyen biri olarak bir evin -Bu ev? Şimdiki ev?- dört duvarı arasında bekleyecektim.

Bekliyordunuz değil mi?

Rakı şişesini yanına aldı. Daha ağır, daha aksak çöktü iskemleye, yarı koltuk, kollarını dayadı.

Bekliyordunuz. Hattâ, askere gidiyorum diye, yalnızca ileri yaşınızdan ürkmediniz. Beklenen, sizi büsbütün yalnız yakalarsa...

Benden saklamışlar.

Şerefimize Nur Hanım, yokluğa; şişeden de içilebilir; ayrılığımıza! Günün birinde umutsuzluk her şeyin yerine geçebilir.

Anı hayaletlerinden umut aramak boşunadır. Biliyorum, vedalaşma zamanı geliyor Nur Hanım.

Ne komik, ne saçma, ne kadar acıklı değil mi; sizin de bir sözünüzü hemen çiziktirmiştım, üst kata çıkar çıkmaz ya da telefonu kapatır kapatmaz, bir kitabın arka kapağına: ... *hayat hep bir sonbahar*. “... Anladım ki hayat hep bir sonbahar.” Nerede, hangi kitabın kapağında? Elyazımla, kim bilir ne zaman karşıma çıkar, çıkmadan da sona erebilir, kitaplarım dağılıp giderken, kimin eline geçecekse, kimin gözüne çarpacaksa, ... *sonbahar*.

Başkalarına sizden sık sık söz açardım. Başkalarına sizden epey söz açmıştım. Merakınız, günün gecenin her saati so-

kakta, apartmanda olup bitenleri bilmeniz, azametli tavrınız, emekli coğrafya öğretmeni Sırrı Bey'e öfke nöbetleriniz, yöneticinin aidat paralarımızı yemesinden kuşkularınız kimi söyleşilerde başkalarını güldürürdü. Başkaları, yani size ve bana benzemeyenler gülüyorlardı.

Gülsünler diye anlatırdım zaten. Biz öncesiz ve sonrasız yalnızlar, beklediğimizle yüz yüze gelinceye kadar, o 'başkalarına' yaranma çabası gütmeyiz miyiz? Başkaları, yani bize benzemeyenler gülüyorlardı. Dudaklarımızdan, mimiklerimizden en acı karikatürler dökülür.

Beklenen usul usul gelmiş.

Sıradanmışçasına bir tanı: kanser.

Kanser bütün vücudu sarmış, pankreasa yürümüştü. Birdenbire. Hangi hastaneye yatırıldınız? Oğlunuz yanınızda mıydı? Tokat'ta günler...

Hastanede kalmak istememişsiniz. Bilirim, siz yaradılıştakiler hastanelerden nefret eder: Evimde öleyim.

Ama çok acı çekmişsiniz. Hayatınızca çektiğiniz ruhsal acı, büyük sınav için yetmiyordu herhalde. Kapıcı "Kan sızdı, kan!" diyordu, vücudunuzdan kan sızıyormuş, çarşaflar kıpırdanmış. Kapıcının karısı ağladı. Onları çağırmışsınız: Selim Bey'in anahtarları sizler namuslu insanlarsınız namuslu kaldınız sizlere güvenirim dönünce anahtarlarını Selim Bey'e ben göremem artık...

Tokat'tan döndüğümde Köşe Palas ikinci kat beş numara bomboştı.

Bardağa -ince, uzun- rakı koyarken, nasıl yanıyor midesi, azıcık su katarken rakıya, opal dumanlarını birden kaybedip, sulandırılmış rakı, daha çok titreyen elleriyle, yaşadığı evi, yaşadığı sokağı, yaşadığı semti düşünüyordu, daha ıssız, daha çorak. Herkesin herkes gibi yaşadığı bu dünyada biz mağlup-

lar... gibisinden bir şeyler düşünmeye çalışıyordu. Geri dönmeye uğraşıyordu, Şişli’de ilk oturduğum ev, oraya, oradaki öykülere, romanlara, insanlara, ama daha çok öykülerdeki, romanlardaki insanlara, roman kişilerine, otuzlu yaşlarına geri döneceğini umarak.

Ama geri dönemiyor, komşusu Nur Hanım’ı nasıl yazması gerektiğini bir türlü çözemiyor, bulamıyor; Salâh Bey’in hayal meyal hatırladığı Nur Hanım’a aklı takılıyor, ince, uzun, sarı saçlı, güzel mavi gözlü bir kız... şişman, saçları sarıya boyanmış, mavi gözleri patlak ve kan çanağı, yorgun, mutsuz, altmışlarındaki kadınla yüz yüze gelince şaşırıyor, sonra onu da yitirirken, şimdi çıkıp gitsem, Köşe Palas’taki eski evim, bana o kadar yabancı ki, mermer basamaklar, demir kapı, hepsi boşuna. Boşuna gece, boşuna erik ağacı, geri dönmeye kalkışmak, boş yere ummak.

bunlar kalacak... senden sonraya kalacak ve herhangi bir insan hayatı olacak

bunları yazmak, paylaşmak istiyorsun...

Bunlar yazılmadan kalacak.

bellek boş yere biriktirir. Senden sonraya hiçbir şey kalmayacak. bunlar sende bitecek.

sonra da yazılmamış olacak, sadece sen hatırlayacaksın, arada bir için sızlayarak hatırlayacaksın. için sızlayacak bunlara.

Anlatmak istediğini belirtti. Bu kez mutlaka anlatmalıyım. yalnızca anlatmak değildi. Bunlar insanın çektiği acılardır.

Geriye bir şey kalmayacak... bunlar anlatılamayacak. Sende kalacak, seninle kalacak. Sen öldükten sonra da yok olup gidecek. Zaten herhangi bir insan hayatıydı.

Bloknot yaprakları. Bloknot yapraklarına yazmış, “bunlar”ı bir araya toplamış, âdeta sıraya koymuş. Gözlüğünü çıkardı. Kargacık burgacık yazısı erir gibi oldu, dalgalandı, dağıldı.

Ötekilerden, öteki kâğıt parçalarından, öteki çiziktirmelerden daha seçik hatırlıyor “bunlar”ı. *Bunlar seninle ölüme gidecek artık...* Uzaktan baktı; uzaktan bakınca okuyabiliyor. Neydi yazmak istediği?

Mavi kâğıtlara yazılmış mektuplar mı?

Tümünü okumadı ki, şöyle bir göz attı.

Ayrılığın başlangıcı mı?

Galiba.

Yazar bize ayrılıktan söz açmak istemekte, ama bu ayrılığı bir türlü anlatamamaktadır.

Mavi kâğıtlara yazılmış mektuplarla birlikte, o mektupları anlatmaya, dile getirmeye çalıştığı an, dakika, saatler, mevsim! Şurada, şimdi karşısına, sağına düşen koltukta oturuyordu. Bu evde. Çünkü Gülderen Hanım’a bu evdeyken gitti.

Kimdiler? Niye gelmişlerdi? Hayatına niye karışmışlar, bu hayatta niye yer almışlardı?

Uzaklaşıyorlar, gitgide, hızla uzaklaşıyorlar. Derin bir burğaça dönene dönene savrulduklarını görüyor. Bir duygu vardı içinde, onlara karşı!, onlara katıl! diyordu, aşk gibi, kardeşlik gibi. Onlar susuyorlar, yanıtlamıyorlar. Halil Vedad annesini çağırıştı, ölümden sonra, bilmediğimiz yere.

Şimdi sizleri soracaklar dedi bu kez de. Bana sizleri soracaklar, ayrılığımızı bilmeden. İyi... iyiler... hepsi iyi diyeceğim, burnumun direği sızlayacak.

Bir yazarlık dökümüyse, binlerce sayfa ‘ayrılık’ yazmış. Ve ayrılıklar, her geçen yıl, her yeni yazıda biraz daha savrukça yazılmış. Dil, anlatım bıkmış ayrılıklardan söz açmaya, yazar bıkmamış.

Kalkıp yüzümü yıkamalıyım diye düşündü, su çarpmalıyım, sarhoşum. Demin yıkadı yüzünü, demin kustu klozete yapışıp, kırmızı turp kırpıntıları. Buz gibi su. Soğuk sular çarpmalıyım. Şiş gözkapakları, kanlı gözler aynadaki yansıda olacaktı.

Telefona uzandı. Kimi arayacaktı?

Böyle nasıl sürüklendim, buraya nasıl sürüklendim? Nerede yanıldım, yitirdim, böylesi bir hiçlik çukuruna yuvarlandım?

Arayabileceği kimse kalmadı. Arayacağı kimse zaten hiçbir zaman olmadı. Başkalarının acısı için yaşamayı öğrenmeyen kendi hiçliğine mahkûmdur.

Kâğıtları yırtmaya koyuldu, “bunlar” yırtıldılar, tek tek, oç alırcasına yırtıyordu. Kırk yıl öncesinin aptal çocuğundan, gözkapakları alkolden değil, anlaşılamamaktan şişmiş, yırttı, ne çocukluk, ne annebaba, ne saklanmasına izin verilmemiş kasap kâğıtları.

Geçmiş, güzel günlerin anıları.

Ne yazacağını, neyle başlayacağını biliyorsun artık, çözdün. Ayrılığın hiç olmayacağını düşündüğümüz, aklımıza ayrılığın gelmesine imkân olmayan ‘ilk gün’den, ilk andan... Yaz günü, yaz akşamı, havuz başında, ilk aşk! İlk aşktan...

Terez-Terez! Kim derdi ki...

Aşkı bilmeden, çocukluğun derin aşkıyla. Bütün kardeşlerim, bütün aşklarım. Duruyor orada. Okulun bahçesinde. Bütün aşkların orada. Aşkların kardeşliklerin, hepsini o kadar çok yaşadın ki!

Tarhlardaki papatyaları hatırlıyor musun? Kurumuş toprakta susuzluktan boyunları bükük.

Yaz akşamının sessizliğini hatırlıyor musun? İşittin mi sessizliği? Ben hâlâ işitiyorum. Sessizlik, ilk aşk! diyor, sonrakilerin sızısını da söyleyen.

İhtiyar manolya ağacına bakıyordun, havuzun az berisinde. En sevdiğim ağacın, çiçeğin, kokunun manolya olduğunu o zaman bilmezdim. Çiçekleri henüz açmamıştı.

Ama yere düşmüş bir manolya görüyorum. Acıdığını söyledin, “Manolyaya acıyorum.” Eğilip aldın. Sana gelincikler toplamıştım.

Yolun düştüğünde bakıyor musun: manolya ağacı daha da ihtiyarladı, çok yaşlı şimdi, geçen yaz yığınla çiçeği vardı.

Niçin yanıtlamıyorsun?

Havuzun başında oturduğumuzu hatırlıyor musun? Birkaç güne kadar Ada'ya gideceğinizi söylemiştin. Tekrar, okullar açılınca görüşeceğimizi. Daha kimseden ayrılmamışken, ansızın ayrılık acısı!

Sudaki yansın bana gülümsüyordu. Yosunların büsbütün örtemediği yansı. Yine de düşünceliydi gözlerin, güzel gözlerin.

Birçok gülen göz görecektim sonraları, birçok yüz, usul usul silinen, yosun tutan. Her biri aşk olacaktı, her biri geçip gitmiş günlerin kırık anısı, her biri yitik aşk.

"Büfeniz ne kadar eski..." dediğini ben hiç unutmadım. Öyle utanmıştım ki büfemizden. Aritmetik kitabındaki bütün rakamlar karışmıştı.

Tam bir yıl sonra havuz başına son kez geleceğimizi, ayrılmamış gibi ayrılıp gideceğimizi bilmiyordum. Bilsem, yağmurlu 23 Nisan trampetalarını durdururdum.

deniz sesleri onlardan hiçbir zaman kurtulamadım diye yazdı. Yırtılıp atılması gereken notların arasına koydu; bu notu okuyunca, havuzu, sık taflanları, mavi gökteki günbatımı ışıklarını gözünün önüne getirip getiremeyeceğini kestiremeyerek.

Deniz sesleri! Onlar çoktur. İnsana yalnızca havuzu, romansı anımsatmazlar.

Mihrace'nin evindesin, birdenbire, deniz sesleriyle.

Parasızlıkla, eziyetle geçmiş yılların hapisleriyle kavrulmuş eski bir solcunun evinde -hâlâ Stalinist-.

Bu öyküde ne işi var o evin?

Yanıtlamıyorsun. Öyküyü yazıp yazamayacağını sezemiyorsun. Sadece taşları eğrilmiş büğrölmüş basamaklardan iniyorsun, kör ışıktaki. Yerin altında mı bu ev?

Mihrace, “Hayır” diyor, “sokağa yüzü yok ama arka bahçeye açılan pencereler var.”

Işık sönüyor. Mihrace birkaç basamak çıkıp düğmeye basıyor. Işık yanıyor.

Arka bahçe dendiğinde -Mihrace arka bahçe mi demişti?- Sevim Hanım’ın taşlığı gözünün önünden geçmemişti. Şimdi, şu an, nisan gecesinde hatırlıyorsun. Kırmızı karanfiller saksıdan taşıyor. Belki de kırmızı karanfiller artık deniz sesleri olup çıkıyor.

Küf kokusu giderek artıyordu. Ne karanfiller, ne Sevim Hanım’ın büyüülü taşlığı; Mihrace’nin evindeki küf kokusu, yalnızca o. Elektriği kesmişler, üstelik her katta kesikmiş elektrikler, sayaçlar mühürlenmiş. Mahalle elektrikçisinin eline üç beş milyon sıkıştırdınız mı, elektrik yeniden bağlanıyormuş, kaçak. Mihrace perdelerini sımsıkı örtüyormuş. Tek yoldaşı o iğrenç televizyon artık.

Perde dediği, az sonra göreceksin, buruşuk bezler. Küf kokusunu yararak içeriye giriyorsunuz. Kilidi oynak, omuz atsan kendiliğinden açılacak kapı.

“Burası benim cennetim” diyor.

Cinnetin de olabilir diyecekken vazgeçiyorsun.

Kaçak ışık yanar yanmaz, duvarlardaki pas kızılı ve yosun yeşili lekeleri, yolları, çizgileri göreceksin. Ellendiğinde pul pul dökülen, kabaran küf.

Arka bahçede erik ağacının çiçekleri; ne tuhaf diye düşünüyorsun, nisan gecesi, şimdiki zaman; anlaşılmaz bir şey var bunda: Mihrace’nin evi sana boyuna bahçe görüntüleri getiriyor, bahçeler çağırıyor.

Küf kokan evden öncesi. Annesi roman okuyordu, *Mihracenin Aşkı*. Roman okunan burjuva evi. Bizde burjuva yok. Peki, kentli evi olsun öyleyse. Varlıklı bir ev, iyi okullar, mükemmel İngilizce. Mihrace isteseydi... Ama istememiş.

Havyanın iyisinden anlar, antika eşyanın soykütüğünü çıkarır. Girdiğin odada dağınık yatakla mutfak denen in birbirine bakıyorlar. Kirli plastik tabağın yanında kırık testi Çanak kale. Neydi Mihrace'yi böylesi bir maceraya sürükleyen, hangi inanç, hangi perhiz, hangi ülkü; bir dünya görüşüydü, direnmişti.

Milyonlarca insanın daha kötü koşullarda yaşadığından söz açıyor. "... Çukurcuma'da bir apartman katı az lüks mü?" diye soruyor ve dünyanın bir an önce değişmesini talep ediyor.

Tam o sırada binlerce genç ölüyor. Sağa sola, solu sağa, solu sola, sağa sola kırdırıyorlar. Kıyım makinesinden geçiriliyorsunuz. Paçayı kurtaranlar, geçmişi çarçabuk unutacaklar. Ölenler birkaç dizede, birkaç roman sayfasında. Tam o sırada memleket "uçurumun kenarından" birkaç kez "kurtarılıyor".

Maharaca olması temenni edilmiş Mihrace hapisten çıkıyor hapse giriyor.

Tiranlardan, diktatörlerden nefret ettiğini bile bile, hele dört beş kadehi devirmeyegörsün, "Başka ne yapabiliirdi Stalin?" diye sorardı. İçinden söverdin: alkol denizinde yüzen mahvolmuş eski tüfek...

Evet ama burada yaşamayı seçebilmiş, bu cinnette. Soğuk kış günü. Paradan nefret ediyor. Gelgelelim iş para tırtıklamaya geldi mi, kimsenin gözünün yaşına bakmaz. Alım-satım dünyasında yine de en az parayla yaşamanın yordamını bulur. Sefalet, büyük çoğunlukla paylaşılabilir tek tutku, tek öç, tek mutluluktur.

Eprimiş kumaşından otlar pırtlamış berjer koltuğa ilişmişti. Camlarda soğuşun su yolları izleri. Şimdiyse, Yeşilyurt'taki pastanenin buğulu camlarıyla birlikte anımsıyorsun Mihrace'nin pencerelerini. Arka bahçe dediği, bakımsız, mezbelelik, tek elma ağacı. Elma ağacı olduğunu Mihrace söylemişti, yapraksız dallarıyla kalakalmış. Baharı bekliyordu, çiçekler için; elma kopartabilmek için sonbaharı.

Stalin'e övgüler döktürdü mü, kuşkuyla bakardın. Deli olması gerekiyordu. Sanki geçmişte kalmış bir romantizmden söz açıyordu. Dünya görüşleri uğruna insanların delirmeyeceklerini kim iddia edebilir?

Bir zamanlar kimler oturdu bu koltukta diyordun, kendi kendine. Yoksul barmaktan bir an önce çıkıp gitmek... kaçıp gitmek! Susuyor, gözlüyordun: Küçük televizyon. Siyaseti hâlâ günü gününe takip eden -oysa sen, günler geçiyor, televizyonu açmıyor, gazete bile okumuyordun, boş vermişlik çukurunda-, senin verdiği kitapları okuyan, en ucuz deterjanla yıkanmış, ütülenmemiş kazaklar, eskilikten parlamış pantolonlar giyen Mihrace. Onun eviydi, bir buçuk oda, burada küflenmeye terk edilmiş ceviz sandık, bir iki çatlak çanak, şurada balerin kız biblosu, Horhor'un döküntüsü. Ama berjer koltuk görkemli günlerinden söz açmak istercesine...

Şaşıyordun: Yeşilyurt'ta sosyalizmden konuşan, hepsi devrimci, hepsi yarın sabahki devrimi bekleyen arkadaşlar, her biri para pul sahibi genel müdür, milletvekili, bakan, yüksek mevkilerde, dubleks evler, villalar, çiftler çiftler otomobiller, dünya gezileri, Amerika'ya yerleşmek!

12 Eylül, Özal mucizesi, çağ atlamak derken işte burada, aynı yollardayken yolları ayrılmışlarla yolunda yürüyenin evinde, ev denebilirse, cennet sanılmış inde.

Gençlikteki toplumculuk ütopyası onlara nasılsa en iyi olanakları sağlamış. Ölmemişler, öldürülmemişler, öldürmek zorunda kalmamışlar. Sağcısı solcusu hep birlikte, iş hayatı, Türkiye'ye hizmet ettikleri söylüyorlar. Mihrace, eski püskü aşk romanından -kapağını açar açmaz oyuncak hokkabazın fırlayivereceği bir kutu gibi- çıkıvermiş Mihrace adıyla, hayatı kaymış, yarını bellisiz, komünizmin çoktan iflâs ettiğini söyleyenlere düşman, beş parasız, en berbat sigaraları içerek, fakat yine işçi sınıfı, sömürü düzeni, milyonlarca insanın kaderlerini tayin hakkı...

Ya sen? Ötekilerle Mihrace arasında kalakalmışsın, sıkışıp kalmışsın. Kenarına iliştğin koltukta, dünyanın bir gün kurulacağına, daha güzel bir dünyanın yaratılabileceğine, güzel günlerin geleceğine artık umut kırıntıları bile beslemeyerek; tam tersine, yaşadığın korkunç ortamda, ötekilerle yarış halinde neredeyse, yalnızca kendin için daha iyi yaşamaya özlemlı, uzak bir acı, başkalarının hayatı ne kötü, bu koşullarda nasıl yaşıyorlar, nasıl dayanıyorlar, Mihrace'ye arada bir otuz-kırk milyon para vererek.

Eskilerden kalma diyordun kendi kendine, eskilerden kalma bir şey... İnsan, varlıklı hayat koşullarını elinin tersiyle itip, işte o sırada, üst üste konmuş kitaplar arasında görecektin, *Ana*, gençliğinizde okuduğunuz baskı. Eskilerden kalma bir kitap. Sonra Gorki'yle Çehov'un olağanüstü mektuplaşmaları. Gorki'yi bekleyen son. Boğulduğun Almanya, Rusya, Hitler, İtalya, Mussolini, Stalin.

“Çok soğuk burası” dedin.

Mihrace, “Ben alıştım...” dedi.

Nilüferler var. Nilüferler olmalı.

Leylâk ağacı olmalı.

Manolya uzakta zaten duruyor.

Havuzun suyu berrak. Yel pazeleri andırır kızıl bulutlar yansıyor suya. Berrak bir yansıyış içinde yüzüyor o an. Terez gülümsüyor, “Büfeniz ne kadar eskiymiş...” demiyor.

“Bir daha ne zaman görüşeceğiz?”

Her zaman.

Ayrılıp gitmeyeceksin değil mi?

Gitmeyeceğim Selim. Benden sonra da kimse gitmeyecek. Hayatından kimse çekip gitmeyecek.

Hep burdalar. Yazar görüyor onları. Havuzun suyu berrak, yüzleri yansıyor. Benden asla uzaklaşmadılar. Benden ayrılma-

dılar. Onları yeniden yazabilirsem, hiçbirini kaybetmeyeceğim.

Nilüferler olmalı.

Leylâk ağacı var.

Manolyaların baygın kokusunu duyuyorsun.

Ama niye hepsinden bir veda ediş okunuyor?

Halid Ziya Bey'in köşkü Yeşilyurt'ta mıydı, Yeşilköy'de miydi?

Romanda yazılı Halid Ziya'nın nerede oturduğu, Nişantaşı, Büyükkada derken nereye taşındığı, orada ömrünün en acı günlerini geçirdiği; orada, oğlunun intiharından sonra ömrünün en acı günlerini geçirmiş, *Bir Acı Hikâye*'yi yazmış. Orası *Bir Acı Hikâye*'de de yazılı. Başka anılarda da.

Su çarpıyordu yüzüne, bir kez daha. Madam Ester hangi kitapları okurdu, soruyor, artık yanıtlıyamadı; romanımı okudu mu, Halil Vedad canına kıymıştı. Su ılık. Belki demin de ılınmıştı. Günlerden beri ısınan hava. Kış geçti. Aynılık nisanın ilk günlerinde. İnsan hem Halid Ziya olabiliyor bir babanın acısıyla, hem Halil Vedad olup canına kıyabilir. Daima ikisi birden. Başını kaldırıp aynaya bakmayacaktı; kusarken gördü. Diş fırçaları, diş macunu, saç fırçası, göz damlası, tıraş sabunu, jilet, bir şey daha olacak, ayna önünde.

Ruşen Eşref, Yeşilköy'deki evde mi ziyaret ediyordu büyük romancıyı? Yaşar Nabi orada ziyaret etmişti; "devrimci" *Varlık*'ta Halid Ziya "Üstad"ın "alaturka musikiden överek söz açan bir yazı"sını yayımlayamayacaktı. Evet, Yeşilköy. Yaşar Nabi yazıyı reddedişine yıllar sonra üzülüyordu. Yıllar sonra üzülebiliriz, yıllar sonra derinden derine pişmanlık. Hikâyede Yeşilköy'le Yeşilyurt birbirinde erimeli. Yeşilyurt odak noktası olabilir. Yeşilköy ismini 1930'larda Halid Ziya Bey takmış. Halil Vedad Bakırköy'de bir mezarlığa...

Hattâ, öykü yazılacaksa, Madam Ester'e de Yeşilyurt'a rastlanmalı, Madam Ester cumartesilerini Yeşilyurt'taki bir dostunda geçirmeli. Selim de Yeşilyurt'a gitmeli, anılar için, anı iskeletleri, anı hayaletleri.

Banyonun ışığını söndürmedi. Koridorda bir an durdu. Yazmak, benden ayrılmayan tek şey oldu diye düşündü.

Aynada yüzüne bakmamıştı. Oturma odasına değil, yatak odasına yürüse, balkon... neye bakacaktı, bahçede, bilmem kaç yıl önceki intiharla... iki intihar!..., alay eder gibi Erik ağacı çiçek açmıştı, dün gece mi, önceki gece mi, çiçeksizken, bir sabah ansızın çiçeğe durarak. Sonra yıldızları görecekti, gökyüzünden bize göz kırptıklarını sandığımız.

O ısıtılar çoktan sönmüştür, bizi üzmemek için soğumuş, kapkaranlık, ışısız yıldızlar olduklarını söylerler. Ne değişecek balkona çıksam? Yıldızlar yüzlerce, binlerce yıl önce sönmüş, soğumuş. Yüzlerce, binlerce yıl ayrılık olmuş. Kim bilir, 'acı' kim bilir ne kadar eski.

Daha demin umutluydu, Terez'le, ilk aşkla başlayacak, aşklar, dilsiz dostluklar, Madam Ester'in Yeşilyurt'taki arkadaşına gidişi ve yazınca... Yazmak, oysa yalnızlığın ta kendisidir. Neyi yazarsan yaz, yalnızlığın, yalnızlığının sesini dinlersin. Sonra aşk da geçer. İlk aşk biter, son aşk da geçer.

İlk aşktan hepi topu iki-üç sahne kalmış. Sonraki aşklardan ne kalır?

O kadar gülünç, o kadar acıklı geliyordu ki; herkes borsa haberlerini dinliyordu, dolar fırladı, ekonomi battı, yarın kapkaranlık, ama birileri boyuna zengin oluyor. Yüz yırtıklığıyla sarmaş dolaş, ellerinde sarı-kırmızı, lâcivert-sarı, pembe, mor yeşil bordo bayraklar-bayraklar!, fakir çocuklar stadyumlara koşuyor, polisler akın akın, milyarlardan, trilyonlardan söz açılıyor; Ruşen Eşref'le Yaşar Nabi de daha dün Halid Ziya Bey'in Yeşilköy'deki bahçe içi evindelermişçesine bellekte var

olmaya çalışıyorlar... Kimi ilgilendirir? Kim okur onları? Kim tanır? Kim anımsar?

Üst katın tuvaletinden gecenin sessizliğine büyük homurtularla sifon çekiliyor.

Leyla İsmet Hanımefendi'nin kahkahasını işitiyor, Necdet Şefik'inki de. Üçlü mü sevişecekler, beşli mi?

Peki ama; banyonun ışığını söndürdü; ben ne bekliyordum diye düşünmeye çalıştı, düşünceler de dumanlanır, var olmak acısını yansıttığını sanmıştı, cana kıyışı enine boyuna yazarak. Karanlıktaydı. Masa lambasının ışığı, içerde, küçücük bir üçgeni aydınlatabiliyordu, ışıktan üçgen.

Zafer kazanmışçasına... Zaferi dolarlar, marklar, hisse senetleri, borsa, futbol, podyum, faizler kazandı, insan acısı değil. İnsan acısı, insan ezikliği, kimsesizlik...

Hiçbiri korkulacak şeyler değil. İnsanoğlu bir sabah gülererek uyanacak. Kıpırdamadan duruyordu.

Yeşilyurt, Yeşilköy'den çok uzak değildir. Macera aslında Yeşilyurt'ta başlıyor. Halid Ziya Uşaklıgil'in Yeşilköy'de evi var. Vedad bir süre orada yaşıyor, bir süre de orada; yurtdışındayken Yeşilköy'deki adrese mektuplar gönderiyor.

Çok gençken -Vedad canına kıyalı uzun yıllar geçmiştir yine de- Yeşilyurt'a, Çınar Oteli'nin pastanesine gidiyorum. Hayatın değiştirilebileceğini tartışıyoruz. Coşkun gençler sonra zengin oluyorlar; hoş, zaten zengindiler. Ben yazar oluyorum. Sonra kitaplarım okunmamaya başlıyor. Şimdi Leyla İsmet'in, Matmazel Anjel'in, Necdet Şefik'in üçlü beşli Hint mabedi sevişmelerinden medet umuyorum.

Vıcık vıcık bataklıkta şimdi her şey daha yoksul, daha çökün. Gelen, bastıran karanlık. Köşe Palas'tayken yazdığım uzunöyküde kalıyor, ütopya, güzel anılar, gençlik. Tek tek hepsini bırakmak zorundasın. Karanlığa doğru yürüyeceksin, korkmadan, orada-orada...

Karanlıktasın.

Kâğıda gözü takılıyor. Kağıtları yırtması gerek. Alacaklılardan kurtulması gerek.

Kâğıtta!:

insanları kendi kendime sevdim. izlerini bir yaz yağmuru siliverdi...

Yırtıyor, içi titremiyor. İçi titriyor. Yazarken hangi umutlarla - Ben! Sen! O! Bir insanın duygusu...- yazmıştı? Nasıl da kendini beğenmişçesine. Ama artık kayboldu, ortadan kaldırıldı. Şimdiye kadar kimse okumadı. Bundan sonra da kimse okumayacak.

Demek yaz yağmuruydu. İzleri silen yaz yağmuruydu. Oysa insanlar...

... İnsanlar, Vedad'ın bin dokuz yüz otuz bilmem kaçtaki intiharına aldırmadılar dudak büktüler. Vedad canına kıydığıyla kaldı.

Niye canına kıymıştı? "Anacığım, acıma, sevin, korkmuyorum ve rahat konuşuyorum. Seni ve babamı beklerim. Daha sonra..." Rahat yazıyorum demek istemişti herhalde.

Vedad, "daha sonra"yı düşünebiliyordu, ölerken. Annebabasına daha yaşamalar, ömürler biçiyordu. Onun bu inceliğini herkese anlatmak istemişti.

Köşe Palas'ta romanı yazıyordu. Nur Hanım ölmüştü; kapıcıyı çağırmış, anahtarlarını vermiş. Nur Hanım'ı anmayarak yazıyordu. Oysa hayat mağlubu komşusu, "Acıklı şeyler yazmayın evlâdım..." demişti. Ölümü yazıyor, cana kıyışı yazıyor, ama Nur Hanım'ın yaşarken, 'yaşaya yaşaya' canına kıyıyor oluşuna dönüp bakmıyordu; bakamamıştı. Bungun nisan gecesini. Vedad'ın 'beklediği' yerden sesleniyor Nur Hanım da.

Vedad'ın beklediği yerde annesinin; kavuştular. Yazar böyle bir şeye inanmak isterdi.

Şimdi daha iyiyim dedi, avunmak istercesine, yüzüme su çarptım. İnsan, yüzüne su çarptığını bile bile, niçin yeniden, yüzüme su çarptım der?

Sonra bu eve taşındın. Son ev demeyeceksin artık. Belki son ev, belki değil. Roman... şu, yıldızı hiç parlamamış roman yayımlanmıştı, yayımlanmalı epey olmuştu. Telefon çaldı: Gülderen Hanım. Önce Gülseren anladın, “Buyrun Gülseren Hanım.”

“Gülseren değil. Gülderen. Denizli’nin d’siyle. Gül dermekten.”

Yeşilyurt’ta oturduğunu söyledi. Yeşilyurt, Yeşilköy, bir kez daha karşına çıkıyordu. Seni davet etti. Halil Vedad’ın mektuplarını okutacakmış. Direndin, gitmedin. Sonra...

... Sonra ikinci kez.

Demek yaz yağmuruydu.

Tam tersine, kış günüydü. Kış gelmişti. İnsanlar bu kez de kışlık giysilerini kuşanmışlardı. Tuhaf ama, soğuk hava kimseyi ürpertmiyor. Dışarıya asılmış gazeteler, dergiler ıslak ıslak duruyor. Çiçekçi kapısını kapatmıştı; bu kez çiçek almadı, imzalı kitabını götürüyordu.

Yeşilyurt’ta bilmem ne sokak, filan apartman, ikinci kat beş numara. Bobi aynı sıçrayışlarla. Bu kez Mihrace yok. Gülderen Hanım aynı siyah robasını giymiş, kalın bir hırka da giymişti. Önce *Mihracenin Aşkı*’nı Mihrace’nin okuyup okumadığını sordu.

“Okudu.” Selim, Mihrace’nin okuyup okumadığını bilmiyordu.

“İnşallah beğenmiştir. Annesi yüzünden hayal kırıklığına uğramasını istemem. Hah hah ha...” Sehpanın üstünde duran *Amber*’ı uzattı sana. “Bu da sizin. *Amber*. Bir yazınızda çocukken okumak istediğinizi yazmıştınız. Hah hah ha...”

Üç ciltlik *Amber* çocukluğunda okutulmayan-, tek ciltte toplanmış. *Amber* de şömizsiz.

Gülderen Hanım'ın kahkahası çabuk geçiyor.

Amber için teşekkür ediyorsun.

Gülderen Hanım kitaba dalgın dalgın bakıyor.

En az dört beş yıl daha geçti aradan, ama o dalgın bakışlar gizlerini şimdi söylüyor: *Amber*'i Osmanlı sarayına uyarlayabilirsin. *Amber*'i sana onun için verdi. Mütareke senelerini filan bırak. Meğerse Leyla, Üçüncü Selim'in gözdesiymiş, Amber gibi sokak yosmalığından çıkagelerek, Şeyh Galib kurtarıyor onu, padişah Galata Mevlevihanesi'nin bahçesinde, havuz, fıskiye, Amber-Leyla'yı süzülüp geçerken görüyor... Amber-Leyla'nın orada ne işi var? Tarihi gerçekliklere yüz verirken, yine avcunu yalarsın beyim. Bana kulak ver diyor Leyla İsmet Hanımefendi, Amber benim! Madame Bovary c'est moi değil.

Düşünüyorsun. Handiyse kanacaksın.

Gülderen Hanım bu kadar hazin bir şeyi öneremezdi.

Yaz yağmuru değil, basbayağı bir yağmur başladı. Asık yüzlü yağmur dense yeri. Yeşilyurt'ta, ikinci ziyaretinde. Pencereden gördüğün ve yaz kış yemyeşil kalmasına şaştığın sarmaşığın yaprakları ıslanıyor.

Bu kez likörler yok. Vakit öğleden sonradır. Kış günleri hava çabuk kararır, dönüş, uzun yol, hele şimdi yağmurda...

"Yağmuru seversiniz değil mi?"

"Severim."

Gülderen Hanım makiyajın âdeta ağırlaştırdığı gözkapaklarını boş yere kaldırmaya çalışıyor. "Biz içekapanıklar yağmuru severiz. Yağmur teskin eder. Yağmur, gönlümüzdeki karanlığı yıkar."

Kim bilir.

Likörler yok ama, görkemli bir çay sofrası çoktan kurulmuş.

Bobi, ayaklarının dibine yatmış, hırıl hırıl nefes alıyordu.

"Sizi sevdi."

Ben de kedileri, köpekleri, bütün hayvanları severim. Söylemedin. Bobi'nin başını okşadın. Hayvanların konuşmasız dünyasını düşündün, bilemediğimiz gizli dillerini.

Bir sigara daha yakıyorsun.

Kornişonlar şimdiden kurudu, büzüştü. Tekrar kavanoza atsa, artık hep böyle büzüşük kalır.

Yazamayacağın öykü için bu ne uzun gece!

Yazamayacak mıyım?

Ama Halil Vedad mavi kâğıtlara sayfalar boyu sürüp giden mektuplar yazmıştı. Gülderen Hanım içerden getirdi.

“Vedad’ın mektupları...”

İkinizin de elleri titriyordu.

Unutmak istiyorsun. Unutmak istediğin o kadar çok şeyden biri de mektuplar. Mavi kâğıtları aldın. Mavi kâğıtlarda Halil Vedad’ın elyazısı, dolmakalem, hâlâ solmamış, dipdiri mürekkep, kâh umut, kâh hayal kınıklığı. “Yarın geçer” diyordu galiba, “yarın hepsi geçer...” gibilerinden bir şeyler yazmıştı genç adam. Yarın hepsi olduğu gibi durmuş, geçmemiş, kaskatı kesmişti. 1930’ların mektupları, yeniyazıya yeni geçilmiş. Hayat yaşandığında mânasını kaybediyor ve zaten ben yaşadıklarımdan büyük bir acıdan başka bir şey denizde hem de açık denizde tek başıma kaldığımın şuurunda size nasıl anlatacağımı bilemeden... Satırlar kayıyor, sözcükler birbirine karşıyordu.

“Bu mektupları size vereceğim.”

“Lütfen. Bu mektupları alamam.”

“Bir tür emanet benimkisi. Vedad’ı tekrar yazacaksınız. Bu mektuplar size yol gösterecek.”

“Yazamam.”

“Halil Vedad’ın ıstırabı size... Madem bir kere yazdınız, şimdi âdeta size sesleniyor.”

Yanıtlayamamış, başını önüne eğmişti. Vedad heykeli anlatıyordu. Çek sanatkârının eserini o kadar sevmiş, o kadar

beğenmişti, onu bir kez gördükten sonra heykelden ayrı kalamayacağını yazmıştı. Mavi kâğıttaki elyazısı...

Şimdi daha açık seçik canlandırabiliyorsun: Çay sofrasındaydınız, “Muska böreklerini siz sevdiniz diye yaptırttım...” Çay içiyordunuz. Her güzel günün bir yerinde keder okunur. Oysa keder henüz uzaklardaydı. Ebrulardan konuşuyordunuz.

Ebrular... Sofradan ilk kalkışında mektupları getirmedi Gülderen Hanım, ebruları getirdi, Mustafa Düzgünman’ın ebrularını. “Mustafa Bey’i Üsküdar Çarşısı’nda İmrahor girişindeki küçük aktar dükkânında ziyaret edeli öyle çok yıllar var ki...” demiştin.

Bu mucizeli, keskin rayihalı dükkâna sık sık gittiğiniz günlerde ortaokul öğrencisiydin. Ebrular hediye etmişti size sanatkâr. Alım-satımlar dünyasında sanat eserinin hiçbir zaman parayla satın alınamayacağını sonraları düşünecektin, aktar dükkânına uğramadığınız günlerde, bazı ayrılıklar gelip çatınca.

Gülderen Hanım, “Gönül adamıydı” dedi. Sanki gönül adamından yeryüzüne dağılan bir yücelişle gülümsüyor, arınıyordunuz. Ebrularda çiçekler açıyordu.

Belki de en çok bu an’ı yazmak istedin. Ebrular anısını.’

Kitreli suya dökülüşen renkler; tekne başında sabır ve çile üzerine bir ömür. Yalnız çalışmak kurtarır. Çile. Ama çocuklar lâlelerin, karanfillerin, gelincik ve papatyaların rüyasını başka nasıl görebilirler ki!

Derken ebru rüyası sona ermiş, çiçekli ebruların dosyası içeriye götürülmüştü. Dönüşte mavi kâğıtların dosyası.

Mektupları almadın, bir dahaki sefere dedin, biraz alışmam, kendimi alıştırمام lâzım. Ebrular da içini sızlattı.

Birkaç gün sonra Gülderen Hanım telefon etti, ağlıyordu: Bobi durup dururken ölmüş, baytar yaşlılıktan demiş, “... İh-

tiyarlamış da olsa evlât gibiydi...” Gülderen Hanım için sonun başlangıcı Bobi’nin ölümü oldu. Selim için... kim bilir...

Başkalarının evlerindeki televizyonlara ne çok baktım, başkalarının televizyonlarını ne çok gözledim. Bir dizi apartman, bir sıra apartman, karşı apartmanlar dizisi, belki yüz pencere: yalnızca Madam Ester kitap okuyor. Ötekiler, onlar ne seyrediyorlar? Ummaya çalışırdım, gelecek güzel günler için bir şeyler... Mavi, biraz mor, bazan uçuk yeşil, filizî ışıklar yanar söner, parlar söner; televizyon seyredenlerin gölgeleri, karaltıları büyür küçülür. Karşı apartmanlar, ne arıyordum sizlerde?, kendimin benzerini?, her şeyin, herkesin birbirine yabancı düştüğünü bile bile. Gece bastırdı mı, sinsî suskunluk, sen nerdesin ve hayat nerde, ama hangi hayat?, televizyonların gösterdiği, senin yaşadığın, yıkık yıprak insanların yaşadığı?.. Pencerenin önünde durarak, kaç geceler, anlatamadıklarıyla, dile getiremedikleriyle, herkesin beklediği ‘yarın’ umudu, bakardın, karşı apartmanlar, pencereler, televizyon ışıkları. Bakardın, anlamak, duyumsayabilmek için, körleşir, sönerdi yarın. Yarın her şey değişecek. Bir sigara daha yak, kansere iyi gelir. Sağır apartman daireleri, sağırduyarlık, içsel çığlığa sağır ortam. Beklerdin, hep aynı gecelerde, neyi beklediğini bilmeyerek, öyle kaç gecelerde.

Bunları konuşabilirdik değil mi? Ayrılmadan önce bunları konuşabilirdik. Yalnız yaşadığım yerlere değil, sana yabancı, ‘bu’ dünyada herkese yabancı. Konuşmadan, gündeliğin hay-huyuyla, gündeliğin basitliğiyle yetinerek, neydi beni susturan? Acaba neydi? Şimdi yine aynı sigaralar, aynı içkiler; neyse, küçük bir olgunluk gelmiş: ayrılıktan sonra, bunları niye hiç konuşmamış olduğumuzu düşünüyorum... Düşünüyorum da, bundan sonra... ayrılıktan çok sonra, hele şu yaz geçsin, bu nisan gecesini düşünüyorum da, hepimiz bundan böyle düş-

lerimizde konuşabiliriz: televizyon ışıkları, hayatın kirletilişi, insanın kendi kendini ille küçük düşürmesi. Düşlerimde ben kendi kendime seninle konuşabilirim ve senin de günlerden bir gün, tıpkı kalp ağrım gibi, benimle kendi kendine konuştuğunu düşleyebilirim: televizyon ışıklarından kaybetmişiz!

Boş ver.

İçim sıra konuşmak!

Sabah ne kadar geride kaldı. Bir başka günün, geçmişte bir günün sabahı gibi. Öylesine uzak. Kilisenin kulesine bakmıştı. Ayrılıklar ürpertiyordu. Alkol yatıştırdı. Sabah uzaklaşıyor. Hepsi uzaklaşıyor.

Hepsi yaklaşıyor. Sabahı bir kez daha yaşayacak. Bütün sabahları zaten birbirine benzeyecek. Hep aynı insanların düşünüleceği, hep aynı insanların düşleneceği, hep aynı insanlar için üzülmenecek üzüncü sabahları. Saati kaç kurarsa kursun, erken kalkamayacak. Çünkü bundan sonra, bundan böyle geceler de birbirine benzeyecek, hep aynı olacak. Uzun ve boğucu Çehov akşamlarından sonra bastıran gecede, anılardan, anı hayaletlerinden kaçmak için bulanık bir kafaya ihtiyaç duyacak. Sabah uyanamayacak. Sığındığı yürüyüş ancak öğleye doğru.

Evden çıkacak, asansöre binecek. Asansör kapısında Sevim Hanım'la bir daha karşılaşmayacak. Kapıdan çıktığında, Madam Ester'in penceresine her defasında acıyla bakacak. Köşe Palas'a doğru yürümeyecek, doğruca Sıracevizler, eczane, Migros, açık otopark, yol doğruca Pangaltı. Adlarını ezbere bildiği, gelgelelim tabelalarda hep yeni adlar gibi okuduğu adlarıyla o sokaklardan geçecek, ara sokaklar, arka sokaklar, kimsesiz mezarlık, Kurtuluş'a kadar.

Bir zamanlar küçücük de olsa bir yaşama sevinciyle geçtiği bu sokaklara dikkatle bakacak, her güne yeni bir gözlem ve yaşama sevincinin nasıl yitirildiği, neden yitirildiği. Yalnızlığı

düşünmesine gerek kalmayacak: bazı insanlar için yalnızlık yaşama biçimidir. Böyle diyerek, bunu söyleyerek nefes alacak, kurtuldum, derken aynı gönül sızısı.

Gönül sızısı sabahın bütün inceliklerinin canına okuyacak. Küçük yaşama sevincinin, bir kuş ötüşünün, taze yaprağın, yol kenarındaki minenin, kendi kendine sebepsiz bir gülümseyişin en küçük bir anlamı kalmayacak. Sözcüklerle uyanmayacak, yazmak için uyanmayacak.

Sabaha doğru sözcüklerle, tümcelerle uyanırdı. Yazdığı romana. Dün nerede kalmıştım, bugün nereden devam edeceğim? Coşkularla uyanırdı.

Dünü kalmamış, yarını olmayan insanlar. diye yazmış, yırtık, pelür, solgun ipek beyazı kâğıda. *Dünü kalmamış, yarını olmayan insanlar.*

Alkol ısınısını beraberinde getiriyor. O kadar sıcaktı ki gece, nisan gecesi gibi değildi, yağmur bir türlü yağmıyordu. Ayağa kalktı. Müzik çalacak. Opera filan. Köşe Palas'ta yaz öğleden sonraları *La Traviata*'yı dinlediğini anımsadı. Violetta'yı Alfredo'yla birleştirecek 'ikinci' bir hayat düşünürdü. Geçti, o günler çoktan geçti. Uzun, uykularla donanmış, kaygılı öğleden sonralar, bekleyiş.

Nerdesin? dedi. Nerdesin? Ne çabuk yitirdik, ne çabuk biririmizi yok saymaya koyulduk... Hoşça kal canım, sonsuza kadar. Hoşça kal, birbirimizi hiç tanımamışçasına. Günler olmadı. Birbirimizi sevmedik. Geceler olmadı, beni aramadın, ben seni düşünmedim, sana söyleyemediklerimin acısını çekmedim, içimden konuşmadım. Hoşça kal!

O da yırtıldı, bitti. Demek dün yokmuş, hikâyemiz bu kadar geçici, bu kadar kısaymış.

Hoşça kal. Düğmeye bastı: "Casta diva". İnsanların yok-sulluktan can çektiği bir ülkede *Norma* dinlemek. Gülderen Hanım'ın hah hah ha'sını iştirir gibiydi, siz operayı seversiniz.

Yırtıldı, bitti. İyi oldu, kurtuldu.

Ayrılık gelip çatinca her şey birdenbire mâzi oluyor. Çok gerilerde kalmış oluyor her şey, birden soluyor, birden yıprak, birdenbire çok eski.

Ayrılıkların tam ortasında, yarın olmayabilir ama, dün kalmıştır. Dün yaşandı, dün sen yaşadıkça var olacak, incitecek, kalbini kıracak. Dün bütün çıplaklığıyla belirir. Anı iskeletleri takırdayıp durur. Üşürsünüz. Erken bastıran ilkyazda, yaz sabahları yürür gibi, alnınızda boncuk boncuk terler... yine de üşürsünüz. Daha bu sabah.

Geri döndü, masaya; kâğıdı çekti. Eli titriyordu.

İyi dostlarım, iyi insanlar oldu. Biz bu insanlar farkına varmaksızın birbirimize sığınmışız. diye de yazmış. Artık yırtması gerek. Birer ikişer hepsini yırtıyor.

“İyi insanlar”, neydi bu iyilik isteği? Hem, insanlar iyi olmak zorundalar mı? Yalnızca iyilik isteği, bütün insanlar için iyilik isteği.

Nur Hanım bütün günler pasiyans açardı, “... Kendim için değil, mutluluklar için...”

Böylece yazı masasındaki küçük sigara kutusunda durmuş, beklemiş, bu geceye saçılmış kâğıt parçaları birer ikişer yırtılıp atılacak, kutu boş kalacak. İyi insanlar da çekip gidecekler. Ayrılık bir yazı olup çıkacak.

Hepsi bittikten sonra...

Haziranda atkestanesi yeşil kabuklu ilk meyvesini verecek ve ayrılık yazısı da... Belki yazılmayacak, hiçbir zaman yazılmayacak.

Halil Vedad boş yere öldü. Kimse onun romanını okumadı.

Kimse kimseye sığınamadı dedi, kül tablasına baktı, çiçek açmış erik ağacının gecesinde.

Yazarlar yazdıklarına sığınır; güldü; insanlara yazılar yazdım. Odanın dört duvarı ötesinde, sanki mavi bir deniz başlıyordu, uçsuz bucaksız, özlemi bir türlü dinmemiş.

Gülmek değil, gülümsemeye çalışmaktı.

Hırçın dalgalar... 'Hırçın'... dil, hırçın diyerek, dalgalara can biçmişti.

Mavi deniz değil; çatı katında mavi bir fanustu, kırıldı, sen kendin kırdın.

Sonra hepsi dağıldı. Uykular gibi oldu.

Sevim Hanım, "Bildiğim kadarıyla Madam Ester'in kimse-si yok" diyordu.

Nerden nereye Sevim Hanım: yaşıyor musunuz, var mısınız?

Büyük şişe Yeni Rakı; kendi kendini aldatarak: bir şey olmaz. Kustun, alkolün yarısı gitti. Bir iki duble ya çıkar ya çıkamaz. Şişeye bakıyordu. Ya yetmezse...

Sevim Hanım gençlik heyecanları içinde merdivenden çıkıyor, asansör kapısında karşılaşıyorlardı. Ona, beni alıp ilkgençliğime götürüyorsunuz dedi. Oysa sizi tanıdığımda kırklarımıydım, şimdi ellilerimde. Umarsız bir gençlik geçiyordu Sevim Hanım'dan, manolya kokusu bulutlarıyla kıvranan. Sizi tanıdığımda aklıma gelmemişti öykünüzü yazmak. Yazdım mı? Bir yerlerde sizden söz açtım mı?

Kirli bardağa rakıyı boşalttı, kenarı gravyer peynirinin yağıyla lekeli. Buz atmalı, soğuk su, opalsiz, bol sulu, bol buzlu bir rakı.

Hatırladıklarına pus karışıyor bir süreden beri.

Yazmış olmam neyi değiştirir. Bir kez daha yazabilirim. Bana "okurlar için yaz"ı öğretmişlerdi; ben de, hepi topu üç-dört okur için yazabileceğimi öğrendim. Senin için yazıyorum, sana kimsenin anlamadığı Sevim Hanım'ı anlatıyorum.

Öyküyü yazabilecekse -Uzun bir öykü, acı, bungun...-, Sevim Hanım da olacak. Artık onun da adını değiştirmeme gerek yok. Uzaklarda kaldı, benden uzaklaştı. Hayatıma geri dönmesine imkân yok. Demek, hayatıma geri dönmelerine imkân olmayan insanları yazıyormuşum... Ama hayatımda izi kaldı. İzi kalan her şeyi yazmalıyım.

Su boşaltmalı, su şişeleri boş. Votka şişesi sırtarak bakıyor, domates suyu, limon ve kereviztuzu. Güzel bir akşamüzeri olabilirdi, insan kendini dinlemese, sokaklara, başkalarına kaçsa. Başkaları: başkalarını sabahleyin görmüştü, öykülerini yazmadıklarını, yolun kenarında ağlayan kadın, bastıran yoksulluk, asık yüzlü, susan insanlar, gereksiz yere gülenler, kenti saran pislik, çöp kokusu, köpek bokları.

Beyhude bir yaşam diye yazmış ve bloknot yaprağı buzdolabının üstünde duruyor, buraya nasıl gelmiş? *Beyhude bir yaşam...* Beyhudenin eskiliğiyle yaşamın yeniliği, yan yana, hiç de fena değil. Bir zamanlar bir roman ismi yapmak istemişti. Bir zamanlar öykü adları, roman adları için bir defteri vardı. Tek satırını yazmadığı öykülerin adları.

Orada bıraktı, buzdolabının üstünde.

Bu, sizin hikâyeniz gibidir, Sevim Hanım, şimdi kendi kendime söylediklerim. Kendi kendime söylüyorum ve sizi bir öykü kişisi kılmaya çalışıyorum.

Orta yaşı aştı aşacak güzel kadın, günün usul usul geç batmaya koyulduğu ilkyaz akşamlarında, son ışıklar arasında, siyah üstüne kırmızı güllü pazen sabahlığıyla kendi odasına girer, kaybolur.

Ev Şişli'deydi, alt cadde üstünde. Giriş katı, bahçe katı. Giriş değil; bir kat inilirdi. İki üç oda herhalde. Selim içeriye girdiğinde, odalara bakmaksızın bahçeye çıkardı. Kıpırmızı saksı karanfilleri. Taşlığı, bahçeyi anlattım değil mi? Yani aklımdan geçirdim. Bir gün belki kaleme gelir.

Sırada Ayhan. Ayhan'a renkler, çizgiler: lunapark, günbatımı.

Sekiz numara Rezzan Hanım'ın küfürlerinden yakındığı Ayhan.

Yeniyetme erkek çocuklarında sık rastlanıldığı gibi çok küfredirdi. Bir şey daha var: küfürlerinde "orospu" sözcüğü geçmeyegörsün, söner giderdi Ayhan'ın bakışlarındaki sevinç.

Zaten sevinçsizdi bu yüz, dalgındı. Yazar gençlik sevinci kondurmak istedi.

"... irin gibi-irin gibi..." diyor sekiz numara.

Ayhan bir anı iskeleti oluyor.

Sevim Hanım, size karışıyor anı iskeleti, sizde eriyor. Belki de siz anı iskeleti olup çıkıyorsunuz. Bilmiyorum. Bir açılıp bir kapanan şeyler.

Keşke kahve içse. Tabakları kaldırsa, turşuyu, peynirin artığını dökse ve kahve pişirse, şekersiz.

Sevim Hanım, “Kahve içer misiniz?” diye soruyor. Ayhan sızmış, şimdi gidip yatar. Sevim Hanım’la her şeyin ‘olağan’ görüldüğü hayatı konuşuyorsunuz.

Dudağını ısırdı. İçteki çağılığı dinlememek. Hepsini, hiçbirini. Nisan gecesinde darmadağın. Gece böyle başlamadı tabii: Yazar bir şeylerin bittiğini, tükendiğini biliyordu. Notlarını tasfiye edecekti. Yazmakla yazmamak... bir daha yazmamak arasında gelgitteydi. Akşamüstü içilmiş votka etkisini yitiriyor, yazar da berrak bir geceye açıldığını sanıyordu.

Küçük bir mutsuzluk okuyorum gözlerinizden Sevim Hanım.

“... Herkesin bir hayatı var ve herkes hayatının güzel olmasını istiyor.”

“Elimizde mi değil mi, kim bilir.”

“Sizinkisi başka. Siz bir yazarsınız. Yazan kişi mutlu olmalı. Mutlusunuz siz.”

“Bunu da nerden çıkardınız?”

“Yüzünüz aydınlık...”

“Yazmak da tekdüzeleşiyor, hattâ anlamsızlaşıyor.”

“Mutluluk diye hatırladığım tek şey, Ayhan’ı çocukken okula götürürdüm, kapıda durur, bana el sallardı...”

Fakat mutluluk hemen parçalanıyor, oda kapısı açılıyor, Sevim Hanım kurşunî pelerini, garnitürü yılan derisi çantası, uzun eldivenleriyle çıkıyor, saçları Rita Hayworth kızılı. Bu akşam vakti nereye gidiyor?

“... Ne uzun bir yaz! Ağustos sonu oldu, geceler hâlâ sıcak.”

“Hava raporunda yarın yağmur vardı... Ben kalksam artık, geç oldu.”

“Ayhan’ın uyuduğuna bakmayın. Onu yoran içki.”

“İki nesil yıkıldı gitti...”

“Bir tango vardır, bilir misiniz, ‘Ayrılık’ tangosu. ‘Ayrılık belki ölümden beter...’ Çok dokunur bana.”

“Ayrılıklardan korkar mısınız Sevim Hanım?”

“Ne fark eder? Nasıl olsa hepsi ayrılık.”

Yanılmışsınız Sevim Hanım: ayrılıklar da birbirinden azap. Ağustos gecesinde siz Ayhan’dan ayrılacağınızı bilmiyordunuz; bu nisan gecesinde ben...

Size nereye göndereceğim mektubu? Gözümün önünde ayrılışımız, onu yazacağım, yıllar var ki mektup yazmadım. Eşyanız taşıyor. Pencereden bakıyorum. Yaşam kaskatı.

Ayrılıklar birbirinden azap. Ağustos sonu sıcağı çabuk geçti, bunu çok iyi hatırlıyorum. Eylülün ilk haftasında yağmurlar başlamıştı; göremediğim kırmızı karanfiller ıpslak; günlerce sürdü. İnsanı bıktıran, usandıran yağmurlar, hep aynı karanlık yüzölçümler. Oysa ben yağmuru severim.

Eve kapanmıştım, çalışıyordum. Hava serindi, çalışmak için daha iyi. Yazarken -hiç olmazsa kimi zamanlar- sevip, sonra okuduğumda düş bozumuna uğradığım kitaplardan biri. Bu evde... ‘son’ evde hangilerini yazdım? Sigaralar içerek başım ağrıdan çatlayarak, bu kez güzel olsun... bir kez güzel olsun! pişman olacağınızı bile bile...

Eylül yağmurluydu. Balkondan baktığımda erken bastıran yaprak dökümünü görüyordum. Bakır çalığı yapraklar. Arka bahçelerde kimseler kalmamıştı. Balkonlardan kimse sizi ve Ayhan’ı gözetlemiyordu.

Bazı günler lunaparkları düşünüyor muydum? Ayhan’ı okula bırakışlarınızı? Sanmam. Bunlar sonradan. Sonradan

düşündüm. Lunaparklar hem başımı döndürür hem ürkütür. Işıklarını severim, hele gün büsbütün kararmamışken: hayatın son ışıklarıyla elektriğin ilk ışıkları birbirine karışır, ilki pastel, ikincisinde yürek yakan bir canlılık.

Okul kapısına gelince; sözünüz sonradan vurdu: Ben de el sallardım, okul kapısının merdiveni, yukarıda annem, aşağıda annesini bir daha göremeyeceğinden korkan küçük çocuk. Küçük çocuk bendim. Artık bir Firs olup çıktım.

Evet ama Firs'ten size ne... Eylül yağmurları, erken yaprak dökümü diyordum değil mi? Alkolden herhalde, sigaradan -Üç paket!-, son sıralar dediklerimi hep karıştırıyorum, sözlerimi hatırlayamıyorum, bir dediğim ötekine uymuyor. Eylülde yağmurlar başlamıştı.

Ben aslında yağmuru çok severim. Keşke şimdi de yağsa, bütün gece bekledim. Ama o sonbahar uzun süren yağmurlardı. Ayhan'dan ses seda çıkmıyordu. Sizinle hepi topu bir iki kez karşılaştık; neden hep akşam vakti, hep evden çıkıp gidişlerimize rastlayan?

Size ne Firs'ten dedim ama, biraz söz açmak istiyorum ondan: bir oyunun kahramanıdır, belki bilirsiniz, *Vişne Bahçesi*, Anton Çehov'un oyunu. Çehov, Firs için seksen yedi yaşında diyor. Hiçbirimiz henüz seksen yedi yaşında değiliz, fakat belki daha ihtiyar, daha çökkün, o kadar unutulmuş.

İlle Firs'ten söz açmak istiyorum. Oyun boyunca o kadar az konuşur ki. Artık kimselerle konuşmak istemiyorum Sevim Hanım. Firs ayrılığı bilir; efendisi... genç efendisi sırtına paltosunu almış mıdır, palto mu?, kürk galiba... ne efendisinin adını hatırlayabiliyorum, ne de kürk mü palto mu... Efendileri merak etmiyorum epeydir.

Firs, eskiden balolarımızda der, balolarımız!, bir uşağın balosu olabilir mi, uşakların balosu!, eskiden balolarımızda amiraller, baronlar, generaller dans ederdi... Bazan düşünüyorum

da, Firs gibi yaşamışım, balolara uzaktan o tutkunluğum, o tuhaf heyecan.

Firs, çiftlik, vişne bahçesi satılırsa sen nereye gideceksin derler.

Nereye emrederseniz...

Nereye 'emretilirse' oraya gitmedik mi?

Firs ayrılığı bilir, çiftlik evinde tek başına bırakıldığını dile getirmez ama, ayrılığın gelip çatıldığını, ölüm olarak kaldığını bilir.

Peki, kesiyorum Sevim Hanım. Sizin hikâyenizden konuşmak istemediğim için belki yaşlı uşak. Bir iki dakika daha zaman kazanmak için. Gitgide azalıyor zaman. Konuşmak zorundayız. Peki konuşalım.

Yalnız Firs mi ölüm olarak kalıyordu? Eylül sonuydu ve yağmurlar hâlâ dinmemişti. Siz bu an'ı bir daha dinlemek istemiyorsunuz. Lunaparklar bitti, deniz kıyısında günbatımı. Çılgınlık, hıçkırıklar, merdiven, basamaklar, asansör, haykırımlar. Sekiz numara Rezzan herkese haber vermiş. Siz... eve geldiğinizde... yatak kan içindeymiş, damarlarını kesmiş. Sizi içeriye...

Yazar soluk almaya çalışıyor. Yalnızca alkol iyi gelebilir. Rakı biterse, bir yerlerde yarım şişe viski olacak. Bu an, bu sahne nasıl yazılabilir? Ustaca yazmak... Bir insanın ölümünü 'ustaca' yazmak! Üç beş okuru etkilemek...

Yazar bahçe katına indiğinde Sevim Hanım'ı penceresiz ön odaya çoktan almışlardı. Ölen Firs değildi. Yazar, Ayhan'ın odasına gitti. Battaniyesi açılmamış yatakta boylu boyunca yatan ölü; damarlarını kesmiş, kıpkızıl kan, şimdiden kurumaya başlamış, yerler, yatak çarşafının ucu, şimdiden beyazlığını yitiren, çürük sarısına gözle görülür biçimde akan çehre. Ölmüşsün. Ölüm bu kadar kolay demek. Sağ eline ekmek bıçağını almışsın, sol bileğinin damarlarını kesmişsin. Hepsi

bu. Hepsi bu ve bunları anlatmanın ne gereği var. Hepsi bu! Ölmüşsün. O kadar! Annen eve girdiğinde sana seslenmiş, cevap alamamış. Biliyor musun, Rezzan Hanım “Televizyonculara haber verdim” diyordu, “bütün kanallara telefon ettim!” Ölüm işte bu kadar: televizyonculara haber vermek! İşte bu... Ölüm, başkaları için fotoroman, renkli film, televizyon dizisi, canına kıymak o kadar sinemaskop. Sonra yeni teknikler de var, isimlerini bilmediğim... Nasıl anlatmamı istiyorsun Ayhan? Daha başka türlü nasıl anlatabilirim?

Bir daha başlayalım istersen.

Annen yok, Sevim Hanım yok. Ama yalnızca onun yokluğu mu?

“... Ben olmamış olmak isterdim...” Sen zaten seçmiştin. Dünyanın bütün ayrılıklarını birdenbire hissettiğin gün seçmiştin. Bütün diyebileceğimiz: annen evde yokmuş. Bu kadar. Herkes seni alkolik sandı. Günde bin kez intihar ettiğini anlamadılar. Bu kez sonuncu intiharda karar kıldın. Mutfağa gittin, bulaşıklar yeni yıkanmıştı, her şey derli topluydu, ekmek bıçağı yerli yerinde. Gülümsüyordun. Bana öyle geliyor, gülümsüyordun. Hayat denen o boktan şeye gülümsüyordun, nüfus kâğıtlarına, hayat sigortalarına, poliçelere, ehliyet ve ruhsatlara, tapulara, banka defterlerine, repo dökümlerine, ne bileyim, bilemediğim o kadar çok ‘yasal’ düzene, düzenin koruduklarına, balkonlardan seni seyredenlere küçük localarına çekilmiş, kapıcının karısının şişeli, madenî kutulu, şangır şungur poşetlerden şikâyetlerine, Rezzan Hanım’ın yeni klozetine, aidat paralarını vermeyişine... bilmiyorum! Gülümsüyordun. Ekmek bıçağı da gülümsüyordu. Kasıktan mı? Boyundan mı? Sol bileğinde nabzın attığı yeri seçtin. Yatağına uzanınca...

Yatağına uzanınca, nabzın attığı yerden, deniz sesleri işitince, dalgalar da denizden başka bir şey değildir, dalgaların

uğultusunda. Denizler görüyordu ve kan fışkırdı. Kanı görmüyordun ki! Nabzın attığı yerden bıçak girince...

Oldu mu? İyi anlatabildim mi? Denizler görüyordun. Lunaparkın ışıklarını, geceyi, börtü böceğin son ötüşmesini, işiyor ve görüyordun. Sonra annenin okul kapısında...

Nabzın attığı yerden...

Artık hatıra oldu lunaparka gidişleriniz. Çocuklar gibi ellerini çırpıyorsun dönme dolapta. Sen Firs oldun, vişne ağaçlarına, kiraz ağaçlarına baltalar indi. Ölüm bu kadar kolay demek.

Kızıl ve kan odada, pıhtılar arasında daha fazla kalmama olanak yok Ayhan. Yukarıya çıkmalıyım, Rezzan Hanım'ın çağırıldığı televizyoncular gelecek, her şeye rağmen meşhur bir insanım ben, Ayhan'ı tanıdım, hazırlanmalıyım, Ayhan'ı tanıdım iyi bir çocuktuk kimseye zararı dokunmazdı kimin aklına gelirdi alkolik mi sanmam içki içerdi ama şimdi ben de içki içiyorum alkolizm bakın alkolizm bu çalan Verdi'nin büyük bestekâr *Macbeth* operasında çok ünlü koro şarkısı ses filan işitmedim acıya dayanıklıymış herhalde gecenin sessizliğinde insan iniltisi...

Hepsi ayrılık. Hepsi deniz sesi.

Vedad, ölümünden... canına kıymadan önce "ceket"ini çıkarmış. Uyku ilaçlarını -Uyku ilacı mı?- aldıktan sonra mı ceketini askısına asmış, sonradan mı karar veriyor? Canına kıyacak insan, ceketini askıya asar mı?

Ama mektuplar yazılmış, hem annebabaya, hem Gülderen Hanım'ın amcasına, belki dayı. Caymak ihtimali olabilir, vazgeçebilir, kurtulabilir, mektuplar yırtılabilir.

Olmamış, yırtmamış.

Mektuplar yerlerine ulaşmış.

Bu "ceket" için, Halid Ziya Bey, Vedad'ın yatak odasında giydiği ceket gibilerinden bir şeyler söylüyordu, ola ki 'rop-

döşambr' yerine. Ölüm karşısında sözcükler aranmak, sözcükler seçmek... Halid Ziya Bey çarçabuk mu yazdı *Bir Acı Hikâye*'yi? Bitiremeden 'ölüm'le yüz yüze geleceğinden korktu mu?

Sonsuz ayrılığı bir an önce kâğıda dökmek endişesi.

Yazar, yıldızı parlamamış romanında hem oğlun hem babanın özdeşi olmadığına yeriniyor. Rakı biterse viski, rakı daha bitmedi. Ayrılığın daima iki acı çekenini vardır. Yalnız tek bir görüngeden yaklaştığımızda ayrılık 'eksik' kalır. Vedad öldü, Halid Ziya özledi. Birileri çekip gittiklerini, bir başkası için öldüklerini sanırlar; Halid Ziya Bey acı çekti, anımsadı, yazdı.

Ceketi İstanbul'a göndermişler. Hâlâ Vedad kokuyormuş. Annebaba öpmüşler-öpmüşler.

Aşk-ı Memnu romancısı, 'ropdöşambr' demeyi belki de fazla burjuvaca bulmuştu. Halil Vedad'ı, 'oğlunu', ropdöşambrli bir burjuva gibi göstermek istemiyordu.

Hatırlamıyordu romanı -Köşe Palas'ta yazmıştı-, bu sabahı, yürürken duyumsadıklarını, sokak adlarını, ayrılıklarının adlarını. Serçeler hep birden uçmuşlardı galiba. Bahçede ölü kumru.

Sonbahar, kış ve ilkbahar günleriydi, yazdan günler.

"Selim Bey tekrar gelmeyecek misiniz? Sizi eski bir dost gibi..."

Yalnızca eski bir dost gibi de değildi, bütün kitaplarını, bütün yazılarını okumuştı. Belki de 'son' okurundu.

Yaz kış yapraklarını dökmeyen ve yaprakları hep acı yeşil sarmaşık. Duvarı silme örtmüş sarmaşığı görünce için aydınlanırdı. Güzel çay sofrası, muskabörekleri, sigarabörekleri, billûr kâselerde reçeller; ama artık Bobi'siz. Bobi'siz günlerin, akşamüzerlerinin yikkın Gülderen Hanım'ı. Gülümseyişi silinmişti, hah hah ha'ları toptan sona ermişti. Sanki Bobi için

gölüyor, Bobi için kahkahalar atıyordu ve birdenbire yaşlanmıştı. Düzeni sürüp gidiyordu, ama gözleri ışıksız ve gözkapakları makiyajsızdı. Bobi'yi konuşmadınız. Ayrılıklar konuşulmuyor.

Yalnız bir kez: kapıya doğru yürürken, veda saati gelip çatığında, bir kez, “Misafirlerimin gitmesini istemezdi...” dedi. “Kim?” diye sormadın. İşitmezlikten geldin. İşitmiştin. Göz göze geleceğinizden korktun, başını kaldırmadın. İlk katı ininceye kadar merdiven aralığında duracağını biliyordun Gülderen Hanım'ın. “Lütfen beklemeyin...” derdin her defasında. Sustun. Bobi'yi anımsıyordum. Bobi konukların gitmesini istemezdi.

Mihrace “Sokağa çıkmak istiyor olmasın...” diye tutturmuştu.

Bobi'siz günlerde, Bobi'siz akşam çaylarında Yeşilyurt'taki gençlik günlerinden söz açtın, buralara gelip gidişlerinden. “Bir öykü de yazmışım.”

Gülderen Hanım şaşırdı. Öykünün adını söyleyince itiraz etti: “O hikâyeniz adada geçer.” Kimselerin okumadığını düşündüğün uzunöyküyü Gülderen Hanım'la da konuşmuşsun.

İnsanlarla konuşmuşsun. Öyküler, romanlar yazmışsın. Bu ıssızlığa nasıl sürüklendin?

“Bilmez miyim hikâyenizi? Gençliğin sona erişini anlatır. Fakat asıl bir deli kadın vardır.”

“Deli kadın mı?” Uyduruyor, karıştırıyor diye düşünüyor-dun.

“Tabii... Siz Bakırköy'den dolmuşa binersiniz... Siz dediğim, hikâye kahramanı, İskender...”

İskender... Usulca geliyor, öykü, kendine taktığın ad, o gün yadsımaya kalkıştığın deli kadın.

“Sahiden hatırlamıyor musunuz?”

“Hatırlayamadım Gülderen Hanım.”

“İskender arkadaşlarından ayrılıp dolmuşa biniyor. Saçları taraz taraz bir kadın öne oturuyor, gazete kâğıdına sarılı beyazpeynir, bir salkım üzüm...”

Sana, güneyde, küçük yaz şehrinde, genç bir kız da, kitapların için bir salkım üzüm armağan etmişti...

İrkilmiştin. Hatırlıyordun, yeniden yaşıyor, canlandırabiliyordun. 12 Mart sonrası; Bakırköy Akıl Hastanesi’nden kaçmış, üstü başı o kadar eski, hırlım pırtım, “... Kuzular çoktan uyudular...” diyor, üzüm ve peynir ikram ediyor sana. Kuzuları anlamaya, çözmeye çalışıyorsun. Bütün usu yarılmışlar belki de kuzudur.

Uzunöyküde deli kadını da yazdığını unutmuşsun. İrkiliyorsun. Onca sayfa arasından akıl hastasına duyulmuş gönül yakınlığını Gülderen Hanım’ın sezivermesine söyleyecek tek söz bulamıyorsun.

“... Şoför, başıma belâ mı olacaksın diye kolundan çekip atar. Beyazpeynir bir tarafa, üzüm salkımı bir tarafa...”

Mütareke seneleri falan değil, sen bunları yazmışsın, bunları hissetmişsin.

“Kurtuluş’a nasıl gidilir? Kurtuluş’ta akrabalarım var” diyordu. Kurtuluş’ta akrabaların yok, ama her gün Kurtuluş’a gidiyorsun. “Akşamları bizi sayarlar. Bu gece beni sayamayacaklar. Üzüm yer misin?” İçin titriyor, o zaman ve şimdi. “Üzüm ye. Üzüm yemez misin?” Akıl hastalarının kalbi çok daha yakın, en yakın.

Birkaç zaman:

kadını dolmuşta gördüğün zaman
şoförün kadını görüp arabadan kovduğu zaman
bunları düşündüğün zaman
unutamayıp yazdığın zaman
yazdığını anımsamadığın zamanlar
Gülderen Hanım’ın hatırlattığı akşamüzeri

nisan gecesinde hepsinin yeniden belirlediği zaman, sabaha karşı. Sabaha karşı bir kez daha gönül yakınlıkları kuruyorsun, hayattan ötedir akıl hastası, hayatı reddetmiştir, kokmuş peynir yer, kir pas içindedir, “Üzümü manavdan çaldım!”, insanlardan vazgeçmiştir, hiçbir simyacının başaramadığını başarmış, acısını kahkahaya dönüştürmüştür. Kimse daha fazla yakın olamaz sana. “...Akşamları bizi sayarlar...” Kalk git, adsız sansız bir rakam ol.

Gidip rakam olamıyorsun. Gülderen Hanım’ın deli kadını hatırlattığı akşamüzerine geri dönüyorsun, akıllı uslu.

‘Son’ akşamüzeri miydi? Olabilir. İçlerinden biri son akşamüzeriydi, son çay. Ondan sonrası telefonlar. Gülderen Hanım hastalanıyor, basit bir soğuk algınlığı, Nur Hanım gibi kanser filan değil. Önce soğuk algınlığı sanılıyor. Gececek; uzun sürdü, bütün kış, baharın ilk günleri. Biraz daha iyiyim fakat ateş konuşma merkezinde beyinde bazan kelimeleri hakkıyla telaffuz edemiyorum... Hakkıyla telaffuz edemediği kelimeler Gülderen Hanım’ı birkaç ay içinde büsbütün terk ediyorlar. Daha doğrusu, kelimeler yerli yerinde duruyor da, sese dönüşemiyorlar. Gülderen Hanım kelimesiz kalıyor, telefonda boğuk hırıltılar çıkartıyor, bin güçlkle Selim Bey ben... Telefonlar kesiliyor. Telefon ediyorsun, başı boneli köylü kadın herhalde, abla hasta, yatıyor abla hasta, yatıyor. Telefon ediyorsun, çalışıyor, hep çalışıyor, kimse yanıtlamıyor.

Telefonu açan yok. Evi düşünüyorsun. Yeşilyurt’ta bilmem ne sokak, bilmem ne apartmanı, ikinci kat, beş numara. Zili çalınca Bobi koşup havlamıyor. Varaklı aynada Gülderen Hanım’la Mihrace yan yana durmuyorlar. Likör şişeleri, likör kadehleri gümüş tepside durmuyor. Keten örtüde işleme sepetler çiçekler yok. Mavi kâğıtlardaki mektuplar orda. Doğum tarihinin yazılıp ölüm tarihinin boş bırakıldığı, ayracın kapatılmadığı, gri kapaklı Selim dosyası orda. Alfredo’yla Violetta’nın şarkısı çalmıyor.

“Vedad’ın bende bir deste mektubu... bu mektupları size emanet etmek...”

Hayır, istemem.

Mektuplar sonsuza kadar kayboluyor. Can yangını birkaç mektup.

Gülderen Hanım’ın cenaze ilânını okuyorsun, üç dört gün öncesinin gazetesi, eski, birikmiş, okunmamış gazeteleri tam da kapının önüne çıkaracakken.

Cenaze çoktan kalkmış.

Bitti işte.

Madam Ester’in cenaze ilânına rastlamadın. Kış geçti. Burada mevsimler geçti. Gizli komşun kitap okudu.

Yazar yerinden kalkmaya, yazı masası, yer, kalkıp pencereye gitmeye... vazgeçiyor, korkuyor. Henüz ilk günleriydi nisanın, havalar serindi; çiçek yağmuruna tutulmuş Erik ağacı, boğucu gece, akşamüzeri votka ve gece boyunca rakı; henüz bütünü ayrılık... Yazar kopuk kopuk tümcelerine, kuramadığı tümcelere bakıyor, fosforlu sözcükler parlayıp parlayıp sönüyor, yine parlıyor. Fosforlu sözcüklere bakıyor da, pencerenin önüne kadar gidip, Madam Ester’in penceresine bakamıyor. Daha bu sabah paşakılıçları yerli yerindeydi. Ama kimselerle konuşmasa da Madam Ester’in öldüğünü biliyor. Kimselere sormadı Madam Ester öldü mü gizli dostum birbirimize kitaplar sallardık...

Kitap okuyan bir kadın öldü diye yazdı.

Kalabalığı görür görmez evde

Hızlı hızlı yazıyordu Madam Ester’in her zaman bomboş oturma odasında kadınlı erkekli bir kalabalık vardı. Işıklar yanıyordu. Işıklar yakılmıştı. Madam Ester yoktu. Genç bir adam büfenin üstündeki fotoğraf çerçevelerini evirip çeviriyordu. Kadınlar içeriye girip çıkıyorlar yani koridordan geçi-

yorlar bazı ağlayan bazı gülümseyen kadınlar gördüm. Kitap okuyan bir kadın ölüyor

Sana telefon etmiştim -Kime?-. Daha birkaç gün önce, bilemedin bir hafta, on gün. Ayrılık her şeyi birdenbire mâzi kılıyor, beş on gün öncesi öylesine uzak. “Madam Ester ölüyor!” demiştim, “Gizli komşum... dostum! Kitaplar okurdu.”

“Çok yaşlıydı zaten...” Sesin -Kimin sesi?- uykuluydu. “Belki ölmez. Belki hastadır...” Bir an önce telefonu kapatmamı bekliyordun; saat kaç farkında mısın, demedin, kim?!

Baytar da Bobi için ihtiyarlıktan öldü demiş.

Artık sana anlatamayacağım. Kimseye anlatmak istemiyorum zaten. Kimseyle konuşmak istemiyorum. Bir daha telefon etmeyeceğim. Sana anlatmayacağım; Madam Ester’in hikâyesi kendi kendine kalacak: Ev insansız, perdeler aralık, eşya yerli yerinde. Ev insansız perdeler aralık, madamın koltuğu, yemek masası, iskemleler yerli yerinde, büfenin üstündeki gümüş çerçeveler, biblolar, abajur yok. Evde insanlar, perdeler açık, eşya taşınıyor. Perdeler ve paşakılıçları kalmış, ev insansız...

Pencerenin önüne gitse, yaz kadar sıcak gece, Zümbül Apartmanı, ikinci kat, belki beş numara değil, camlar kapalı, birdenbire: SHOW EMLAK SATILIK telefon numarası! TURYAP’TAN SATILIKTIR telefon numarası telefon numaraları! PAŞA EMLAK SATILIK KİRALIK telefon numaraları! Sonra haziran gelecek, atkestanenin yeşil, taze kabuklu ilk meyvesi, belki sonbahar gelecek, kahverengi kabuklarından ayrılmış atkestaneleri; ev satılmıştır, yazar pencereden bakar, boya yapılmakta, parkeler değişmektedir. Durun! Orada kim oturuyordu biliyor musunuz Madam Ester gizli dostum yazları Ada’ya giderdi her yıl dört ay dönüşünü bekledim ışığı yandığı güz gecesi Selim Bey makosenlerinizi giyemez misiniz apartmanda bir can yoldaşı var diyorum. Niye nokta? Öy-

küyü yazarsan... yarın sabah... bu sabah... bu sabah çok geç... yazılabilirsen nokta koymayacaksın, burasız noktasız!

Hiçbir yersiz.

Pencereden bakıyordu. Kapının önünde kamyonet. Köhne eşyayı taşıyorlar. En son Sevim Hanım çıktı, kamyonetin önüne, şoförün yanına oturdu. Selim pencereden baktı. Kamyonet gitti.

Kamyonet gitmedi. Sevim Hanım başını kaldırıp yukarıya baktı. Selim pencereden çekildi. Gerçi perde... ama tül perde... Bir an önce gitsin bu kadın!

Sevim Hanım sonra bindi; kamyonet sonra gitti.

Özlemeyecek.

Küçüksu Plajı'nın önünden vapurla geçmeyecekler. Plajın kabinleri boyanmayacak, kimse yaza hazırlık yapmayacak. Beyaza boyanmayacak kabinler; boz kumlar, mavi deniz olmayacak. Vapurdan inmeyecekler, çayıra doğru yürümeyecekler. Terez'e kırmızı gelincikler toplamayacak. Bir öyküde belirme-yecek tersine dönmüş şemsiyeleriyle gelincikler.

Havuz başının, 23 Nisan trampetalarının bir romansı olmayacak. Çünkü beni bırakıp gittin. İlk sen gittin. İlk giden sendin. Seninle başladı ayrılık, hep sürdü. Beni hiç düşündün mü, ötekiler düşündüler mi?

Rakıyı son damlasına kadar içti. Votka var. Bir yerlerde yarım şişe viski. Sigara yaktı, sağlığa zararlıdır. Sağlığa zararlıysa satmayınız efendim! Gülmeye çalıştı; masanın yansılı camında kara bir leke, eskimiş bir yaraydı gülümseyiş. Eli titremiyor...

Geceyarıları sevdiği insanların evlerine, sokaklarına giderdi.

Okumak istemiyor; zıpkınla vurulmuşçasına. Gözlerini sımsıkı kapatıyor. Sözcükler kayboldu. Sözcüklerin hangisi hangisini takip ediyordu, silindi. Ama değişen bir şey yok: Geceyanları ve sokaklar yanı başında, odaya üşüştüler.

Şehir, birkaç kültürden geriye kalabilen değişik değişik mimarîsiyle avcunun içindeydi: kâh bir yatır önünden geçiyordu, kâh gökdelenler, Bizans'ın surları, deniz kıyısı.

Onlara bakıyordu, sokaklara, evlere, geceyanlarına. Deniz seslerini dinliyordu.

Yazmak yalnızlıktır. Yazmak, yalnız başına kalmayı göze almaktır. Evet ama, yazabilmek için yalnızlığı yaşamak gerekir. Hayatını ucuz sofralarda, basit dedikodularda, çekemezliklerde harcadın. Şurada taksiden iniyor. Ne geceyanısı: çoktan üç suları. Burada inceğim diyor, burda evet burası. Burda iniyor, ata yadigârı çeşme, burda başını kaldıracak, eski bir apartmanın dördüncü katına bakacak, az ötede kaç yüzyıllık cami.

Terez'in nerde oturduğunu bilmiyor. İlk aşktan geriye birkaç sahne kalır. İlk aşk geçer. Çevre yollarda sarhoş sarhoş dolaşacak. İlk aşktan daha dün ayrılmışsındır. Çok uzun zaman oldu. Manolya, taflanlar; ben hep aynı... Birkaç sahne kalmış. Son aşktan geriye kalacakları bilemezsin, acısı daha çok yeni.

Deniz sesleri, sokaklar, geceyanları, ıssız pencereler -hayatın başlamasına daha iki üç saat var-, her biri ayrılıkların ta kendisi olup çıkıyor.

Senin geldiğini bilmezlerdi, kimseye anlatmadın. Burda ilk kez söylüyorsun. Kendi kendine söylüyorsun. Bir gün yazar-san, burda ilk kez söylemiş olacaksın: hepinize, veda yerine.

Evden çıkacaksın, asansör, kapıda taksi bekleyeceksin. O saatte taksi seyrek geçer. Semtler söyleyeceksin, yıldan yıla, mevsimden mevsime, boğucu sıcaklar, yaz geceleri, yağmurlu güz geceleri, mevsimini fark etmediğin sabaha karşılar. Semtler söyledi. Taksi sürücüleri bu sarhoş geceyanısı müşterisine

kaygıyla baktılar: Parmaklarının... titrek parmaklarının arasında yanık sigara. Araba yol aldı. Söylediğin semte gelince, ayrılık sona ermiş gibi inerdin. Kimse bilmedi. Dakikalarca durdun, hafiften sallanıyorsun. ‘Bunların’ ne olduğunu düşünmeye çalıştın: burda ne işim var? Beceriksiz Firs... Hayatımı niçin düzene sokamadım? Seksen yedi yaşındaki beceriksiz Firs... Sokak köpeklerini çağırdın: benim adım Firs, sizinkiler ne? O sokak bu sokak bir alt sokak. Yavaşça ayılmaya başladın, sabah serinliğinde, sabahın cam kesîği ayazında.

Firs, çiftlik evini çoktan sattılar, nereye gideceksin?!

Burda ineceğim, köşe başında!

Ezberle bildiğin sokaklar. Orda kal. İlk kez söylüyorum: bazı evlere gittim, sokaklara, köşe başlarına; kimse beni beklemiyordu.

Evet-evet diyor Leyla İsmet Hanımefendi’ye, çoktan içeriye geçmiş; yatak odasına, balkona değil; kitaplığın duvarları çepeçevre sardığı küçük odaya, ışığı yakarak, telâş içinde, Mütareke seneleri, Necdet Şefik ismetsiz Leyla İsmet’i tokmaktıyor, Matmazel Anjel “Fişeklerin hepsi ona mı! Fişeklerin hepsi ona mı? Yarısı da bana!..” diye haykırarak, bu düzüşme sahnesinde, her bir eliyle her bir memesini kaldırmış, Necdet’in başını memeleri arasına gömmeye çalışıyor, -Ne dil! Ne anlatım! Yeni bir çığır!-; kitapları bulmalıyım, Mütareke romanlarını, *Amber*’i hepsini evirip çevirip bunları eklersem yazarlığımın dönüm noktası, ayrılıkların öyküsünü siktir et, büyütecini ayrılıklardan Mütareke seneleri uçuş romanına çevir, nerde bu Allah’ın cezası romanlar, aşıracağı, kirleteceğin, hadi canım, roman deneysel bir oyundur, Leyla İsmet’in meyanesi gelmiş, sana seferim var Leyla!

Sodom ve Gomora’yı alıyor, lise birdeydi, hocası Bakiye Hanım’ın elinde gördü ilk kez, dar uzun, kapağında deniz

dalgaları kitap, ilkbahardı, edindiğinde nasıl da coşkun, romana kavuşmuş; *Biz İnsanlar*'ı buluyor, hâlâ ara sıra okur, *Sözde Kızlar*'ı da bulmalı, asıl onu bulmalı, Pangaltı'da sinema boşalır, arabacı, Mebrure'ye Nafi Bey'i bulamazsak bize gideriz der, *Allahısmaırladık* demiştin değil mi, Peyami'ler, Yakup'lar, Esat'lar... *Bir Şoförüin Gizli Defteri*, onda kokain de vardır bol miktar, *İstanbul'un Bir Yüzü*, Büyükaada sahneleri pek güzeldir seks partisi yaparsın, *Sahnenin Dışındakiler* zavalı ne kadar masum, başına geleceklerden habersiz, *Ateşten Gömlek*'i bul, puslu kasap kâğıtlarını sakladığın evde okumuştun, romanlar için daha ağladığın zamanlar, *Üç İstanbul'u* bul ayrıntı ziyafeti, tıka basa ayrıntı; raflardan raflara, kitapları, kitap sırtlarını hızlı hızlı tanyor, gözleri birer projektör, kollarında *Sınıf Arkadaşları*, *Afrodite Buhurdanında Bir Kadın*, *Dersaadet'te Sabah Ezanları*, *Esir Şehrin İnsanları*, *Var Olmak*, bu sonuncusu kasabada geçer, olsun, Hamdi Bey'in uçkuru adamakıllı çözüktür, bir kız çocuğunu iğfal eder galiba, hepsini kirletebilirsin!, hepsi bir çocuk kadar korunmasız, yazdın bile romanı, Mütareke senelerinde asıl günümüzü yazmak istedim işgal orduları bizi kuşatmış emperyalizmin bugün de... cinsellik insan hayatının onsuz olunamaz bir yanındır tabii iktidarsız değilseniz hah hah hah; fırlatıp atıyor kitapları, *Allahısmaırladık*'lar, *Sırtlan Payı*, güzelim *Ateşten Gömlek*ler, sayfaları fırlıyor, eski, ciltsiz kitapçıklar, her şeylerim, yeni kitaplar, hanginizi sallamıştım Madam Ester'e, fırlatıyor, yaralı hayvan gibi uluyor.

Balkona çıkacaksın, ağan gökyüzü, ilk mavilik, silme çiçek erik ağacı, sönen yıldızlar, ölü kumru; senin ayrılığın olacak.

Yaralı hayvan gibi... tuzağa yakalanmış hayvan gibi uluyor.

“Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak’ta Selim İleri, şiir uçları veriyor, ayrılığı, yalnızlığı, yıkımı şiirden geçiriyor. Kanayan satırların arasından yitmiş bir dünyanın şiirini sunuyor.”

Fusun Akatlı

Nerdesin? dedi. Nerdesin? Ne çabuk yitirdik, ne çabuk birbirimizi yok saymaya koyulduk... Hoşça kal canım, sonsuza kadar. Hoşça kal, birbirimizi hiç tanımamışçasına. Günler olmadı. Birbirimizi sevmedik. Geceler olmadı, beni aramadın, ben seni düşünmedim, sana söyleyemediklerimin acısını çekmedim, içimden konuşmadım. Hoşça kal!

2002 Orhan Kemal Roman Armağanı’yla onurlandırılan *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak*, gerek kurgusu, gerekse anlatım ve üslûbuyla ‘Selim İleri edebiyatı’nda bir dönüm noktasıdır.

EVEREST

twitter.com/everestkitap

ISBN: 978-975-289-909-4

9 789752 899094

www.everest yayinlari.com